Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

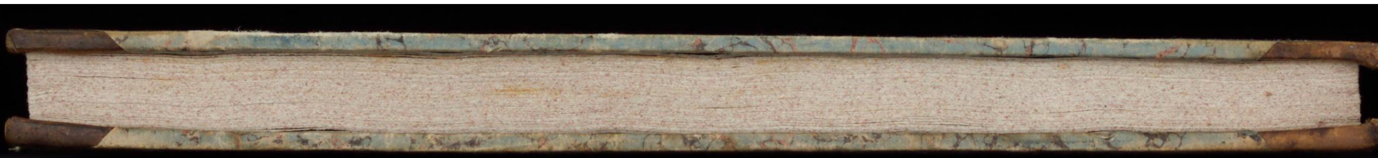
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

~~265~~
171 G 95
SW. 3915
CA. 266

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Incipit liber primus beati bernardi abbatis
de conſideratione ad eugeniū papam .

SVbit animū dictare aliquid quod
te papa beatiſſime eugeni vel edifi
cet vel delectet vel conſoletur Sed
neſcio quomodo vult ⁊ non vult ex-
ire leta quidem ſed lenta oratio: dū
certatim illi contraria imperare contendūt maieſ
tas atq; amor Nempe vrget ille: inhibet iſta. Sed
interuenit dignatio tua. quia hocipm̄ non p̄cipis
ſed petis : cū precipere magis te deceat Maieſtate
igitur tā dignāter cedente : quidni cedeat pudor?
Quid enī ſi cathedram aſcendiſti? Nec ſi ambules
ſuper pennas ventorꝝ : ſubduceris affectui Amor
dn̄m neſcit. agnoſcit filiū et in infulis: per ſe ſatis
ſubiectus eſt: obſequitur ſponte. gratis obtempe-
rat. libere reueretur Non ſic aliqui non ſic ſed aut
timore impelluntur ad iſta aut cupiditate Hij ſunt
qui in facie benedicunt: mala autem in cordibꝰ eo-
rum Blandiūtur coram: in neceſſitate deficiunt .
At caritas nunq̄ excidit. Ego vt verū fatear ma-
tris ſum liberatus officio: ſed non depredatus af
fectu . Olim michi inuiſceratus es : non tam fa-
cile erueris Aſcende in celos deſcende in abiſſos .
non recedes a me: ſequar te quocunq; ieris . Ama
ui pauperem: amabo pauperū et diuitum patrem.
Non enim ſi bene te noui quia pater pauperꝝ fcūs
ideo non pauper ſpiritu es . Hanc in te mutationē

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

factam eſſe confido. non de te: nec priori ſtatui ſuc
ceſſiſſe promotionem. ſed acceſſiſſe. Monebo pro
inde te non vt magiſter: ſed vt mater plane ut a-
mans. Amens magis videar: ſed ei qui nō amat
ei qui vim non ſentit amoris Unde iam ergo inci
piam? Libet ab occupationibus tuis quia in hijs
maxime condoleo tibi. Condoleo dixerim: ſi tamē
doles et tu Alioquim doleo magis dixiſſe debue-
rim: quia non eſt condolere. vbi nemo qui doleat
Itaqꝫ ſi doles. condoleo. ſi non. doleo tamen: et
maxime ſciens a ſalute longius abſiſtere menbrū
quod obſtupuit: et egrū ſeſe nō ſentientem pericu
loſius laborare Abſit āt vt de te id ſuſpicer Noui
quibus delicijs dulcis quietis tue. nō longe ante.
hac fruebare. non potes deſueuiſſe tam cito: ita
ſubito nō dolere nuper ſubſtractas Plaga recēs
dolere non caret: neqꝫ enī iam occalluit vulnꝰ. nec
in tam breui verſum in inſenſibile ē Quāqꝫ ſi nō diſ
ſimules: nō deeſt tibi iugis materia iuſti doloris
a cotidianis iacturis Inuitꝰ ni fallor auelleris a
tue rachelis amplexibus: et quotiēs id pati conti
gerit. tociens dolor tuus renouetur. neceſſe eſt At
qū non cōtigit? Quotiēs vis: et incaſſū. quotiēs
moues et nō promoues. q̊tiēs conaris et nō datᷣ
vltra. eniteris et nō parturis. tēptas et abripis
et vbi īcipis ibi deficis: et dū adhuc ordiris ſucci
dūt te Venerūt filij vſqꝫ ad ꝑtū vt ait ꝓphā: et vires
non hꝫ ꝑturiens Noſti hoc? Nemo te meliꝰ Attrite

frōtis et es iſtat vitule effraym doctꝰ diligere tri
turā: ſi pace tua ſic ſe tue res hūt Abſit Hec eſt ps
illius qui datus eſt in reprobū ſenſū Ab hijs ſane
cupio tibi pacem: nō cū hijs Nihil plus metuo tibi
pace iſta Miraris ſi vnq̄ꝫ poſſit accidere ? Etiā di
co tibi: ſi res vt aſſolet per cōſuetudinē in incuriā
venerit Noli nimis credere affcūi tuo qui nūc eſt .
Nil tā fixū aio: quod neglectu et tempore nō obſo
leſcat Vulneri vetuſto et neglecto callus obducitᷣ .
et eo inſanabile quo inſenſibile fit Deniqꝫ dolor cō
tinuus et acerbus diuturnꝰ eē non patitur Nam
ſi aliūde nō extūditur: necē eſt cedat ꝑ ſibi Enīuero
cito aut de remedio cōſolatioēꝫ recipiet: aut de aſſi
duitate ſtuporem Quid nō inuertat conſuetudo ?
Quid nō aſſiduitate duretᷣ ? Quid nō vſui cedat ?
Quantis qui pre amaritudīe priꝰ exhorrebāt vſu
ipſo male in dulce cōuerſum eſt Audi iuſtū quid la
mentetur ſuper huiuſmoi Que priꝰ nolebat tāge .
re anima mea: nūc pre anguſtia cibi mei ſunt Pri
mū tibi importabile videbiᷣ aliquid: proceſſu tpis
ſi aſſueſcas iudicabis nō adeo graue: paulopoſt et
leue ſenties : paulo poſt nec ſenties : paulo poſt
etiā delectabit . Ita paulatim in cordis duriciam
itur : et ex illa in auerſionem . Sic grauis et conti
nuꝰ dolor: citum vt dixi habiturus eſt exitum: aut
ſanitatem profecto aut inſenſibilitatē . Hinc pror
ſus hinc tibi timui ſemper et timeo : ne dilato
remedio dolorem non ſuſtinens periculo te

te irreuocabiliter deſperatus immergas. Vereor
inq̄ꝑ ne in medijs occupationibꝰ quoniā multe ſt.
dum diffidis frontem dures: et ita ſenſim teipm̄ q̄-
dāmodo ſenſu priues iuſti vtilis q̄ȝ doloris. Mul
to prudentius te illis ſubtrahas vel ad tempus:
q̄ꝑ paciare trahi ab ipſis. et certe paulatim duci q̄
tu non vis Queris quo? Ad cor durū. Ne pergas
querere quid illud ſit: ſi non expauiſti tuū eſt hoc: ſo-
lum eſt cor durum quod ſemetipſum non exhorret
quia nec ſentit. Quid me interrogas? Interroga
pharaonem Nemo duri cordis. ſalutem vnq̄ꝑ adep
tus eſt: niſi forte quem miſeratꝰ deus abſtulit ab
eo iuxta prophetā lapideū cor. et dedit cor carneū
Quid ergo cor durū Ipm̄ eſt quod nec conpuncti-
one ſcinditur. nec pietate mollitur. nec mouetur pre
cibus: minis non cedit: flagellis duratur. Ingra
tum ad beneficia eſt: ad conſilia infidum. ad iudi-
cia ſeuū. inuerecundum ad turpia impauidū ad peri
cula. inhumanū ad humana. temerariū in diuina:
preteritorū obliuiſcens. preſentiū negligens. futūa
non preuidens. Ipſum eſt cui preteritoꝝ preter ſo
las iiurias nihil oīno non preterit: pn̄tiū nihil nō
perit: futuroꝝ nulla. niſi forte ad vlciſcendum pro-
ſpectio ſeu preparatio eſt Et vt in breui cūcta hor-
ribilꝭ mali mala coplectar: ipm̄ ē quod nec deū timꝫ
nec hoīez reueretᷣ. En q̄ trahere te hūt occupacōes
hee maledcē: ſi tū ꝑgis vt cepiſti dare ita te totū il-
lis. nil tui tibi relinquens Perdis tempꝰ. ꝛ ſi licet

labore conſumeris . que nō ſūt niſi afflictio ſpūs
euiſceratio mētis : euacuatio grē Nā ftcs̄ hoꝝ qḋ
niſi araneaꝝ tele ? Queſo te quale eſt iſtḋ de mane
vſqꝫ ad veſperā litigare . aut litigātes audire ? Et
vtinā ſufficeret diei malicia ſua . nō ſūt libere noc
tes Vix relinquit² neciti natūe qḋ corpuſculi pauſa
tioni ſufficiat : et rurſum ad iurgia ſurgitur Dies
diei eructat lites et nox nocti indicat maliciā : vſqꝫ
adeo nō eſt reſpirare in bonis . nō eſt alternā ca-
peſcere requiē . nō ꝉ rara interſeri ocia . nō embigo
te q̊ꝫ iſta deplorare . at fruſtra id ſi nō ꝛ emendare
ſtudueris Interī tꝉeꝫ te ſemꝑ facias hortor . nec te
vnq̄ꝑad iſta durauerís quolibꝫ vſu vꝉ aſſiduitate .
Percuſſi eos ꝛ nō doluerūt ait dn̄s . nihil tibi ꝛ illꝉ
Juſti potiꝰ tibi aptare curato et affctioēꝫ et vocē
qui ait Que ē ei fortitudo mea vt ſuſtineā . aut q́s
finis meꝰ vt paciēter agā : nec fortitudo lapidum
fortitudo mea . nec caro mea enea eſt Magꝰ vtꝰ pa
cientie . ſed nō hāc tibi ad iſta optaueri Interdum
īpaciētem eē ꝓbabilꝰ Tu ne apꝓbes illoꝝ paciaꝫ
quibus paulus dicebat libenter ſuffertis inſipien
tes cum ſitis ipſi ſapientes ? Ni fallor hyronia erat
et non laus . ſed ſuggillatio quorundam manſue-
tudinis . qui quaſi datis manibus pſeudo apoſto
lis a quibus et ſubducti erant . ad queqꝫ ipſo-
rum peregrina et praua documenta trahi ſe paci-
entiſſime ferrent Unde et ſubdēs . ſuſtinetis enim
inquit ſi quis in ſeruitutem redigit Nō bona pacia

cum poſſis eſſe liber et ſeruū te permittere fieri No
lo diſſimules ſeruitutem: in quā certe idies dū ne-
ſcis redigeris Hebetati cordis indiciū eſt ꝓpriā nō
ſentire cōtinuā vexationē Vexatio dat intellcm̄ au
ditui ait quidā Verꝫ eſt ſi nimia nō fuerit Nā ſi fic.
nō plane intellectū dat ſꝫ cōtemptū Deniqꝫ ipius
cū venerit in profundū maloꝝ cōtemnit Expergiſ
c re ergo: et peſſime ſeruitutis iugū iam iamqꝫ imi
nens ymmo iam nō m dice premens. nō tm̄ caue
ſed horre Tu ideo nō ſeruus: qꝛ nō vni ſeruis ſed
oib9? Nulla turpior ſeruitus grauior ve ꝙ iudeo-
rū: quā quocunqꝫ ierint poſt ſe trahūt. et vbiqꝫ do
minos inueniūt ſuos Tu quoqꝫ dic queſo vbi vnꝙ
ſis liber. vbi tutus vbi tuus? Vbiqꝫ ſtrepitus vbi
qꝫ tumultus. vbi iugum tue ſeruitutis te premit.
Nec michi tamē nunc reponas apoſtoli vocem q̈ a
it. Cum liber eſſem ex omnibus: omniū me ſer-
uū feci. Longe eſt iſtud a te Nunꝙ hac ille ſeruitu
te hominbus inſeruiebat in acquiſitione turpis
queſtus? Nunquid ad eum de toto orbe cōfluebāt
ambicioſi. auari. ſymoniaci. ſacrilegi. concubina-
rij. inceſtuoſi. et quecunqꝫ iſtiuſmodi monſtra ho
minū: vt ipſius apoſtolica autoritate vel optine-
rent honores eccleſiaſticos vel retinerent Ergo ſe
ſeruum fecit homo cui viuere xpriſtus erat. et mo-
ri lucrum vt plūes lucrifaceret xpriſto. nō vt lucra
augeret auaricie. Non eſt igitur quod de ſolertiſſi
ma pauli induſtria et caritate tā libera ꝙ liberali

ſeruili conuerſationi tue p̄ꝛ̄ecīniū ſumas Q̄m̄ tuo
digni⁹ apꝛ̄batu q̄ ſalubꝛius tue conſciētie. q̄ fruc-
tuoſi⁹ ecleſie dei audias poci⁹ ip̄m dicentē Precio
empti eſtis : nolite effici ſerui hominū Quid ſerui-
lius indignis q₃ preſertim ſummo pōtifici : q̄ non
dico oī die ſed pene oī hoꝛa inſudare talib⁹ reb⁹ et
pro talib⁹ : Deinde qū oꝛam⁹ : Qū docemus po-
pulos : Qū edificamus eccia₃ : Qū meditamur
in lege : Et quidem quotidie perſtrepūt in palatio
leges : ſ₃ iuſtiniani non dn̄i Juſte ne et iſtud tu vi-
deris Nam certe lex dn̄i immaculata. cōuertens a-
nimas : hee āt non tam leges q̄ lites ſunt et cauil-
lationes ſubuertentes iudiciū. Tu ergo paſtoꝛ et
ep̄s animaꝝ qua mēte obſecro ſuſtines corā te ſp
ſilere illā garrire iſtas : Falloꝛ ſi nō mouet tibi ſcru
pulū peruerſitas hec Puto qđ et interdū compel-
lat clamare ad dominū cum p̄pha Narrauerūt m̄
iniqui fabulationes ſed nō vt lex tua Ergo et te au
des liberū pꝛofiteri ſub tam graui mole incouenien-
tie hui⁹ : et cui phas nō ſit ceruicē ſubducere : Nā
ſi potes et non vis : mltomagis ſeruus hui⁹ ipſi-
us tā p̄uerſe volūtatis tue An nō ſeruus cui dn̄atᶻ
īiquitas : Et maxie : niſi tu foꝛte īdigni⁹ iudices ho
minē tibi q̄ viciū dn̄ari Quid iterē volēs ſeruias
an īuit⁹ Nā ꝛ ſi coacta ſeruit⁹ miſerabilioꝛ : ſ₃ affec
tata miſerioꝛ ē Et q̄d me vis facere īq̄s : Ut tibi
ab hȳs occupacōib⁹ p̄cas Impoſſibilefoꝛtaſſe rū
debis : facili⁹ cathedꝛe valedicere Recte poſſe hoc ſi

rūpere: et nō magis interrūpere iſta hortarer. Au
di ergo quid redarguā: quid ſuadeā Si qd viuis
et ſapis. totū das actioni. conſiderationi nihil:
laudo te. in hoc nō laudo Puto quod et nemo q̄ a
ſalomone audierit: qui minoratur actu ꝑcipiet ſa
pientiā Certe nec ipſi actioi expedit cōſideratione
nō ꝑueniri Si itē tot9 eē vis oīm iſtar illi9 q̄ oīb9
oīa factus eſt: laudo huānitatē. ſ; ſi plena ſit Quo
mō āt plena te excluſo? Et tu homo es. Ergo vt ī
tegra ſit et plena humanitas: colligat et te intra
ſe ſinus q̄ oēs recipit Alioquin q̄d tibi prodeſt iux
ta verbū dn̄i ſi vniuerſos lucreris: te vnū ꝑdens?
Quāobrem cū oēs te hēant: eſto etiā tu ex hūti-
bus vnus Quid ſol9 fraudaris munere tui? Vſq;
q̊ vadens ſpūs et nō rediens? Vſq;quo nō r̄cipis
te et ipſe inter alios vice tua? Sapiētib9 et inſipi
entib9 debitor es. et ſoli negas te tibi? Stult9 ⁊
ſapiens. ſeruus et liber. diues et paup. vir et fēia
ſenex et iuueīs. cleric9 et laicus. iuſt9 et impi9 oēs
pariter ꝑticipāt te. oēs de fonte publico bibūt pec
tore tuo: et tu ſeorſum ſitiēs ſtabis? Si maledcs
qui ꝑtem ſuā facit deteriorem: quid ille qui ſe peit9
reddit expartē? Sane diriuētur aque tue in plate-
as: hoīes et iumenta et pecora bibant ex eis: quin
et camelis ⁊ pueris abrahe potū tribuas Sz inter
ceteros bibe tu de fonte putei tui Alien9 inquit nō
bibat ex eo Nūquid tu alien9? Cui nō alienus: ſi
tibi es? Deniq; qui ſibi neq̄. cui bonus? Memē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

to proinde nō dico ſemꝑ non dico ſepe: ſed vel inter
dū reddere teip̄m tibi Utere tu quoqꝫ te inter mul
tos : aut certe poſt mltos Quid indulgētiꝰ ? Hoc
ei dico ſcd̄m indulgentiā: non ſcd̄m iudiciū . Puto
ex ipſo apl'o indulgentiorē me in hac p̄te Ergo plꝰ
q̄ꝑ oporteat iniq̄s Nō inficior ? Quid ſi ita opꝫ Nā
tu vt confido noſtra non eris meticuloſa informa-
tioē cōtentꝰ: ſꝫ abūdabis magis Sane ſic decꝫ: te
ſcꝫ abūdantiorē q̄ꝑ me audaciorē eſſe Ego q̊ꝫ mihi
tuciꝰ iudico apd̄ maieſtatē timiditate q̄ꝑ temerita
te periclitari. Et fortaſſis nō ſecus moueri oportu
it ſapiētem : vt ſit quod ſcriptū eſt Da occaſionē
ſapienti: et ſapientior erit Audi tū apoſtolū quid
de huiuſmoi ſentiat Sic nō eſt ſapiens inter vos
ait ille qui iudicet inter fratrem et frēꝫ ? Et infert
Ad ignominiā vobis dico. Contemptibiliores qui
ſunt in eccl'ia: illos cōſtituite ad iudicādū Itaqꝫ e-
cundū apl'm indigne tibi vſurpas tu apl'icꝰ offici
um vile. gradū cōtemptibiliū Vn̄ et dicebat ep̄us
ep̄m inſtruens Nemo militās deo. implicat ſe ne-
gotijs ſecularibꝰ Ego āt parco tibi Nō eni fortia
loquar: ſed poſſibilia Putas ne h̄ tp̄a ſuſtinerent
ſi hoībꝰ litigātibus pro terrena hereditate ⁊ flagitā
tibus abs te iudiciū voce dn̄i tui reſponderes . o
hoīes q̄s me cōſtituitis iudicem ſuꝑ vos ? In q̄le
mox iudiciū tu venieres ? Quid dicit hō ruſticanꝰ
et imperitꝰ ignorans primatū ſuum. inhonorans
ſummam et preexcellſam ſedem. derogans apoſto

lice dignitati? Et tñ nõ mõſtrabũt puto qui hoc di
cerẽt vbi aliqñ quiſpiã apłoꝝ iudex ſederit hoim̃:
aut diuiſoꝛ terminoꝝ: aut diſtributoꝛ terraꝝ Ste-
tiſſe deniqꝫ lego apłos iudicãdos: ſediſſe iudican
tes non lego Erit illud non fuit. Itane eſt immi
nutoꝛ eſt dignitatis ſeruus ſi non vult eẽ maioꝛ do
mino ſuo: aut diſcipul9 ſi nõ vult eſſe maioꝛ eo qui
ſe miſit: aut fili9 ſi non trãſgreditur termios q̊s
poſuerũt patres ſui? Quis me conſtituit iudicem
ait ille mgr̃ et dñs: et erit iniuria ſeruo diſcipuloqꝫ
niſi iudicet vniuerſos? Mihi tñ nõ videtur bonus
eſtimatoꝛ reꝝ qui indignũ putat apłis ſeu apoſto-
licis viris nõ iudicare de tłib9: quib9 datũ ẽ iudi
ciũ in maioꝛa Quid ni cõtempnãt iudicare de ter-
nis poſſeſiuncul' hoim̃: qui in celeſtib9 et angelos
iudicabũt? Ergo in crimib9 et nõ in poſſeſſionib9
ptãs vrã. propter illa ſiquidem et nõ propter has
accepiſtis claues regni celoꝝ: puaricatores vtiqꝫ ex
cluſuri nõ poſſeſſoꝛes. Vt ſciatis ait qꝛ fili9 hois
ptãtem habꝫ in t'ra dimittere pccã ꝛc. Quenã tibi
maioꝛ videtur et dignitas ꝛ ptãs dimittendi pccã
an pꝛedia diuidendi? Sed nõ eſt cõparatio Habẽt
hec infima et terrena iudices ſuos: reges et pnci-
pes terre Quid fines alienos inuaditis? Quid fal
cem vrãz in alienã meſſem extenditis? Nõ qꝛ idig
ni vos. ſed qꝛ idignũ vobis de tłib9 iudicare: q̃ppe
potioꝛib9 occupatis Deniqꝫ vbi neccitas exigit: au
di quid apłs cenſeat Si ei in vobis iudicabitur ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

mūdꝰ: īdigni eſtis q̄ de minimis iudicetis? Sꝫ alid
ē incidēter excurrē ī iſta: cū q̇dē vrgente alid vltro
incūbere iſtis tanq̄ magnis dignisq̄ꝫ tłi et taliū ī-
tentione rebus Itaqꝫ h̃ et īnumera tłia dicerē: ſi
fortia dicerē. ſi recta ſi ſincera Nūc āt qm̄ dies ma-
li ſunt. ſufficit interī āmonitū eſſe nō totū te nec
ſemꝑ dare actioni: ſed cōſideratioī aliq̄d tui et cor-
dis et tpis ſequeſtrare Hoc āt dico neccitatē intuēs
nō eq̇tatē: q̄q̄ non ſit ꝑter equū eccie cedere neceſ-
ſitati Nā ſi liceret qd decerꝫ: abſolute ꝑ oīa et in oī-
bus ꝓferendā. et ſolā vel maxime colendā eam
q̄ ad oīa vꝫ id ē pietatē prorſus irrefragabił ratio
mōſtrat Quid ſi ſit pietas queris? Vacare conſi-
derationi Dicas forſitan in hoc diſſentire me ab il-
lo: qui pietatem diffinit cultū dei Non ē ita Si bn̄
conſideras illiꝰ ſenſum meis expreſſi verbis: et ſi
tn̄ ex ꝑte Quid tā ꝑtinens ad cultū dei q̄ꝫ quod ip-
ſe hortatꝛ in pſalmo: vacate ⁊ videte qm̄ ego ſum
deus? Quod ſane in ꝑtibꝰ cōſideratiōis ꝑcipuū ē
Quid deiū tam valēs ad oīa? Que ipſiꝰ q̊ꝫ actio-
nis ꝑtes benigna q̇dā ꝑſumptione ſuas facit: ꝑa-
gendo q̊dāmodo ⁊ preordinando q̄ agenda ſunt?
Neceſſarie ſane. ne forte q̄ preuiſa et premeditata.
poterāt eē ꝓficua: ꝑcipitata m̄gis ꝑiculo fiāt Qd
tibimet ſi recordaris in ipſis actioībꝰ cāꝝ ⁊ in ma-
gnis q̇buſq̄ negotijs magnaꝝ ve cōſilijs reꝝ fr q̄-
ter accidiſſe nō ābigo Et ꝑmū q̇dē ipam fōtē ſuū .i.
mētē de q̄ oritꝛ ꝑurificat cōſideraº. Deiñ r̄git affcꝰ

dirigit actus . corrigit exceſſus . componit mores .
vitā honeſtat et ordinat: poſtremo diuinarū ꝑiter
et humanarū reꝝ ſciaꝫ confert Hec ē ꝙ̄ confuſa diſ-
criminat . hyp̄atia cogit . ſpſa colligit . ſecͤta rimat᷑ .
vera veſtigat . veriſiſia examinat : ficta et fucata
explorat Hec ē ꝙ̄ agenda preordinat . acta recogitat
vt nihil in mente reſideat aut incorrectū . ā correcti-
one egens Hec ē que in proſperis aduerſa p̄ſentit .
in aduerſis quaſi nō ſentit . quoꝝ alterū fortitudi-
nis . alterū prudencie ē Ibi etiā adūtere tibi ē ſua-
uiſſimū quendā concentū complexūqꝫ v̄tutū . atqꝫ
alterā p̄edere ex altera : ſicͭ hoc loco vides fortitu-
dis marē ee prudēciā : nec fortitudiez ſꝫ temeritatē
eē q̄plibꝫ auſum quē nō parturiuit prudētia Hec itē
eſt ꝙ̄ inter voluptates et nccitates media q̄ſi q̄dā
arbitra ſedens vtrimqꝫ ceteris limitibꝰ diſtermi-
nat fines : iſtis aſſig̃ns et prebens qd̄ ſatis eſt . illꝭ
quod nimis ē demēs . et ſic ex alterutro terciā for-
mās v̄tutē quā dicūt t̄pantiā . Nēpe intemperātē
ipſa conſideratio cenſet . tā eū ꝙ neceſſariȷ̈s ꝑtina-
citer demit ꝙ̄ qui indulget ſuperfluis : Non eſt gͦ
t̄pantia in ſolis reſecādis ſupfluis : ē et in admittē-
dis neceſſariȷ̈s Hꝰ ſnīe apl's nō fautor tm̄ ſꝫ auctor
eē vi᷑ : ꝙ curā carnis nrē docꝫ non p̄fici in deſiderio
Dicēs ſiq̄dem curā carnis nō p̄fici ſuperflua cohi-
bet : addens in deſiderio nccia nō excludit Vn̄ mihi
vi᷑ nō oio abſurdū diffinire t̄pātiā ꝙ hāc nec p̄cidē
nccitatē nec excedere dicat . Iuxta illō phi Ne quid

nimis. Iā de iuſticia q̄ vna ex quattuor eſt. nōne
conſtat conſideratiōe mentē preueniri: vt ſe formet
in ea? Se ei neccē eſt p̄9 cogitet. vt ex ſe normā du-
cat iuſticie: nec factūa vtiq3 alteri quod ſibi fieri no-
lit. nec quod ſibi fieri velit negatura. In hijs nēpe
duob9 liquet integrū eſſe iuſticie ſtatū Sed nec ipa
ſolitaria eſt Intuere etenī nūc mecū etiam h9 pul-
chrā connexionē et coherenciā cū temperātia. et itē
ambarū cū duabus ſuperiorib9. i. prudentia et for-
titudine Nā cū iuſticie dicat' portio. quod ſibi non
vult fieri q̄s alij non facere porro pfcio qd ait dn̄s
q̄cunq3 vultis vt faciāt vobis hoīes et vos facite
illis: neutrū hor erit niſi ipſa volūtas de qua tota
ducitur forma ſic ordinata fuerit vt nec velit aliq̄d
ſuperfluū. nec neceſſariū quid ſupſticioſe nolit: qd
quidem temperantie eſt Deniq3 et ipi iuſticie vt iuſ-
ta ſit: temperātia modū imponit. Noli nimiū eſſe
iuſt9 ait ſapiēs: oñdens p hoc mīme approbandā
iuſticiā q̄ temperātie moderamīe nō frenet? Quid
quod et ipſa ſapia hoc tempantie frenū non reſpu-
it: dicente paulo ſcdm ſapiā ſibi a deo datā. non
plus ſapere q̄ oportz ſapere: ſed ſapere ad ſobrieta-
tem? Sed et econuerſo qd temperantie neceſſaria
iuſticia ſit: oñſtendit dn̄s in euangelio arguēs illo-
rū temperantiā qui abſtinebāt vt viderētur hoib9
ieiunātes erat in cibo temperantia. ſed nō iuſticia
in aīa: qr nō deo placere ſed hominib9 intendebant
Quō rurſum illa vl iſta ſine fortitudīe. cū conſtet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

fortitudis eſſe et nō mediocris cohibere velle et noſ
le ſuū. iter āguſtias parū et nimis . vt ſit contenta
volūtas mō illo medio nudo puro ſolo cōſtāte ſibi
eq̄li vndiqꝫ ſui vtpote ex oī parte pariter circūciſio
quod ſolū conſtat eē ꝟtutis : Dicito mihi queſo ſi
potes cuinā potiſſimū triū harū virtutū meditulli
um hoc dandū cenſeas . quod ita cūctis contermi-
nū eſt vt videatᷣ propriū ſingularū An ipſum ꝟtꝰ
eſt eē nihil aliud Si ſic ꝟtus non eēt multiplex: ſed
eſſent oēs vna An potius qꝛ ſine eo virtꝰ non eſt .
oīm q̊dāmodo intima vis vna eſt et medulla ꝟtu-
tū in qua ſic vniūtur vt vna periū videātur oēs . ꝑ
ſertim qđ nō illđ participādo coicant. ſꝫ totū a ſin
gulis atqꝫ integrū poſſidetᷣ : Verbi cā Quid tam
iuſticie q̄ꝑ modꝰ : Alioquin ſi quid extra modū rli-
quit. nō plane cuiqꝫ tribuit qđ ſuū eſt: quod tū ſuū
ipſius eſt facere Quid tā rurſum temꝑantie. q̄ nō
aliunde profecto temperantia eſt niſi quod nil im-
moderatum admittit Sed puto fatebere etiā non
minꝰ eſſe fortitudinis cū vk maxime ipſa ſit q̄ ab
irruentibus vicijs et quaſi ſuffocare hinc inde co-
nantibus purū illud potenter eruit: et vendicat in
quoddā ſtabile fundamentū boni ſedemqꝫ virtu-
tis . Ergo modū tenere iuſtitia ē tꝑantia ē fortitu
do ē Sed vide ne in hoc differant vt iuſticie q̄dem ī
affectu res ſit . a fortitudine autem efficatia eius
porro poſſeſſio atqꝫ vſꝰ apud temperantiā Reſtat
vt doceamꝰ ab hac cōmunione prudenciā non ex-

cludi Nonne ipſa eſt. que modū diu animi neglectū
poſt habitū et vicioꝝ inuidia quaſi in abditis reclu
ſum et coopertū quadā vetuſtatis caligine prior re
perit et aduertit? Propterea dico tibi a paucis ad
uertit: qꝛ paucorū prudentia ē Juſticia itaqꝫ q̄rit
prudentia inueīt. vendicat fortitudo. temperantia
poſſidet Non mihi hꝰ loco propoſitū de v̄tutibꝰ diſ
putare: ſed hec dixerim hortas ad vacādum conſi
derationi. cuiꝰ beneficio hec et ſimilia aduertūtur
Cui tā pio tā qꝫ vtili ocio nullā in vita operā dare
nōne vitā perdere eſt? Quid tamen? Si te philo
ſophie huic totū repēte deuoueris q̄a p̄deceſſores
tui nō ita cōſueuerūt. eris moleſtus q̄pluribꝰ: q̄ſi
qui a patrū veſtigijs deuiaris Nempe id videberiſ
agere in ſuggillationē eoꝝ Sed et notabere vulga
ri prouerbio. qui hoc facit quod nullꝰ. miratur om
nes: veluti qui cupias admirationi fore. Nec potes
eorū ſimul et ſubito vel errata corrigere: vel exceſ
ſus redigere in modū Erit cū accepis tēpꝰ vt ſe
cundū ſapiāz tibi a deo datā paulatim ⁊ oportune
id ſtudeas. Interim ſane malo alternis vtere in
bonū quod potes. Quamq̄ ſi de bonis et non de
nouis ſumamus exemplo: non defuere romani pō
tifices qui ſibi ocia inter maxima negotia īuenirēt
Obſīdio vrbi et barbaricus enſis ciuiū ceruicibꝰ i
minebat: nūq̄d tū iſtō btm̄ gregoriū papā terruit
q̊ minꝰ ſapiāz ſcriberet in ocio? Eo nēpe tp̄is q̄d
ex eiꝰ ip̄iꝰ v̄bis liquet obſcuriſſimā et extremā p̄tē

ezechielis tā diligenter ꝙ̄ eleganter expoſuit Sed
eſto alius inoleuit mos dies alij ſunt. et alij hoim̄
mores : et tp̄a periculoſa non inſtāt iam ſed extāt
Fraus et circūuentio et violentia: inualuere ſup̄ trā
Calumniatorū multi : defenſor rarus Ubiqꝫ potē
tiores opprimūt pauꝑiores nō poſſum⁹ deeſſe op
preſſis. nō negare iudiciū iniuriā patientib⁹ Niſi
agitētur cauſe. audiātur ꝑtes inter partes : iudica
ri quid p̄t : Agitentur cē ſꝫ ſicut opꝫ. Nam is mo
d⁹ q̄ frequētatꝛ excrabilꝭ plane: et q̄ nō dico ecciaꝫ
ſed nec forꝝ deceret Miror nāqꝫ ꝙ̄admodū r̄ligioſe
aures tue audire ſuſtinēt huiuſcemoi diſputatiōēs
aduocatorꝝ. et pugnas verborꝝ: q̄ magis ad ſubuer
ſionem ꝙ̄ inuentionē proficiūt veritatis Corrige
prauū morē: et precide linguas vaniloquas : et la
bia doloſa claude Hij ſunt q̄ docuerūt linguas ſu
as loqui mendaciū: diſerti aduerſus iuſticiā. eru
diti pro ffitate Sapiētes ſunt vt faciāt mala: elo
quentes vt impugnent verꝝ Hij ſunt qui inſtruūt a
quibus fuerant inſtruendi: aſtruūt non comperta
ſed ſua: ſtruūt de proprio calumnias innocentie.
deſtruunt ſimplicitatem veritatis : obſtruūt iudi
cij vias Nihil itaqꝫ abſqꝫ labore manifeſtam facit
veritatem: vt breuis et pura narratio Ergo illas
quas ad te neccē erit intrare cauſas. neqꝫ eni oēs
neccē erit. diligenter velim ſed breuiter decidere aſ
ſueſcas : fruſtratoriaſqꝫ et venatoriaſqꝫ p̄cidere
dilationes Cauſa vidue intret ad te: cā pauperis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

et eius q̄ nō hꝫ qd̄ det Alijs alias mltas poteris
cōmittere terminādas : ꝙ plūes nec dignas audiē
cia iudicare · Quid enī opus eſt admittere illos :
q̊ꝛ peccata manifeſta ſunt precedentia ad iudiciū:
Tanta eſt impudentia nōnulloꝝ vt cum manifeſ
te ambitionis prurigine ſcateat tota facies cauſe
eorū . non erubeſcant audientias flagitare: publi-
cantes ſemetipſos ad multoꝝ conſcias . in quo ſ
ſue ſolius ſatis poterant cōfundi iudicio Nō fuit
qui retūderet attritas frontes : et ideo plures fcī
ſunt et magis indurueīūt Sed neſcio quō vicioſꝰ
cōſcias vicioſoꝝ nō refugit: et vbi oēs ſordēt vnꝰ
fetoꝛ minime ſentitur. Quis enī verbi grā vnq̄ a-
uarus auarū . immūdus immūdū . luxurioſꝰ luxu
rioſum erubuit : Plena eſt ambitioſis eccleſia: nō
ē iam qd̄ horreat i ſtudijs ⁊ molitioībꝰ ābitionis:
nō plus ꝙ ſpelunca latronis in ſpolijs viatoꝛum
Si chriſti diſcipulꝰ es : igneſcat zelus tuꝰ exurgat
auctoritas aduerſus impudentiam hāc et gnālem
peſtem Intuere magiſtrū ſic facientem: et audi dicē
tem Qui mihi miniſtrat me ſequatur Non parat
aures vt audiat . ſed flagellū quo feriat Verba nec
facit nec recipit: nec enī ſedet iudicās . ſed inſequi
tur puniens Cauſam tū non tacet: quod viꝫ domū
oꝛōis negociatiōis feciſſent Ergo ⁊ tu fac ſimiliter
Erubeſcant vultū tuū iſtiuſmodi negociatores ſi
fieri p̄t: ſi non timeant Et tu flagellū tenes . time
ant nūmularij nec fidant in nummis ſed diffidant

Abſcondant eos ſuū a te: ſcientes effundere ꝙ̄ ac
cipere paratiorem. Hoc ſtudioſe et conſtanter agē
do multos lucrifacies turpiū ſectatores lucrorū.
honeſtioribus officijs vendicādo multos: ne vel
audeant huiuſmoi attemptare ſeruabis Adijce il
lud quod non paꝝ proficiet et ad ferias quas tibi
ſuadeo. Ita nēpe nō tibi pauca momēta tēpoꝝ re
dimes ad vacandū conſiderationi: quedā vt dixi
negotia nō audiendo. quedam alijs cōmittendo:
que tua digna putaueris audientia. fideli quodam
et accōmodo ipſi cauſe cōpendio terminādo De q̄
conſideratione hijs addere aliqua cogito. ſed ſub
alteriꝰ ſane principio libri: atqꝫ hic ſit finis iſtiꝰ.
ne duplo te oneret minꝰ ſuanis orō ſi et lōga fuit.

Apologia ſuper conſumptione iherolimita-
tum liber ſecundus de conſideratione.

MEmor promiſſi mei quo ecce iam ali-
ꝙ̄ diu teneor apud te vir optime papa
eugeni: volo ab ipſe abſoluere me vl
fero Puderet dilatiōis: ſi mihi cōſci-
us forem incurie aut contemptus. Non eſt ita:
ſed incidimus vt ipſe noſti tempus graue. quod
et ipſe pene viuendi vſui videbatur īdicere ceſſatio
nem ne dum ſtudijs: cū ſcilicet dominus ꝓuoca-
tus pccis noſtris ante tempus quodāmodo viſus
ſit iudicaſſe orbem t̄re in eq̄tate quidem ſꝫ mīe ſue

oblitꝰ Non pepercit populo ſuo: non ſuo noi Nõne
dicũt in gentibus vbi eſt deus eoꝝ? Nec mirũ Ec-
cleſie filij et qui chriſtiano cenſentur noīe proſtrati
ſunt in deſerto: aut interfecti gladio. aut fame con
ſumpti Effuſa eſt cõtentio ſup principes: et dñs
errare fecit eos in inuio et nõ in via Contritio et in
felicitas in vijs eorũ: pauor et meror ⁊ cõfuſio in
penetralibus regũ ipſorum Quã confuſi pedes an
nũciantiũ pacem: annũciantiũ bona Diximꝰ pax
et non eſt pax: promiſimus bona et ecce turbatio
Quaſi vero temeritate in opere iſto. aut leuitate v
ſi ſimus Cucurrimus plane in eo non quaſi in in-
certũ: ſed te iubente. ymmo ꝑ te deo Quare ergo
ieiunauimꝰ et nõ aſperit: humiliauimꝰ aīas nrãs
et neſciuit? Nam in hijs oībꝰ nõ eſt auerſus furor
eius: ſed adhuc manꝰ eius extenta Quã patienter
interim adhuc audit voces ſacrilegas: et egiptios
blaſphemãtes qꝛ callide eduxit eos vt occideret in
ſolitudine Et quidem iudicia dñi vera Quis ne-
ſciat? At iudiciũ hoc abyſſus tãta: vt videat mihi
non immerito pronunciare beatum qui non fuerit
ſcãdalizatus in eo Quomodo tamē humana teme
ritas audeat reprehendere: quod minime cõprehē
dere vꝫ? Recordemur ſupnoꝝ iudicioꝝ q̄ a ſeculo
ſunt: ſi forte ſit conſolatio Nã quidã ita dixit Me-
mor fui iudiciorũ tuorũ a ſeculo domine: et cõſola
tus ſum. Rem dico ignotam nemini: et nunc nemi
ni notam. Nempe ſic ſe habent mortalium cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

da: quod ſcimus cū neceſſe non ſit: in neceſſitate
neſcimus. Moyſes educturus populū de terra e-
gypti: meliorē illis eſt pollicitus terram Nam quā
do ipſum aliter ſequeretur populus. ſolam ſapi-
ens terram? Eduxit: eductos tamen in terrā quā
promiſerat non introduxit Nec eſt qđ ducis teme-
ritati imputari queat. triſtis et inopinatꝰ euentꝰ
Oīa faciebat dn̄o imperāte. dn̄o copante. et opꝰ
confirmante ſequentibus ſignis Sꝫ populꝰ inqˀs
ille dure ceruicis fuit: ſp contentioſe agens contra
dn̄m et moyſen ſeruū eius. Bene Illi increduli ꝛ
rebelles Hy̆ āt quid? Ipſos interroga. Quid me
opus eſt dicere quod fatentur ipſi? dico ego vnū.
Quid poterāt proficere qui ſemp reuertebātur cū
āduldarēt? Qn̄ et iſti p totā viam nō redierūt cor-
de in egiptū? Qđ ſi illi ceciderūt et pierūt ꝓpter
iniquitatē ſuā: miramur iſtos eadem faciētes eadē
paſſos? Sꝫ nūquid eoꝝ caſus aduerſꝰ promiſſa
dei? Ergo nec iſtorum. Neqꝫ enim aliqn̄ promiſ-
ſiones dei iuſticie dei preiudicāt Et audi aliud Pec
cauit benyamin: accingūtur relique tribꝰ ad vltio-
nem. nec ſine nutu dei Deniqꝫ ipſe deſignauit ducē
preliaturis. Itaqꝫ preliātur freti et manu validi-
ori et cauſa potiori: et qđ hy̆s et maius eſt fauore
diuino At qꝫ terribil deꝰ in conſily̆s ſup filios ho
minū Terga dedere ſceleratis vltores ſceleris. et
paucioribus plures: ſꝫ recurrūt ad dn̄m et dn̄s ad
eos Aſcēdite inqˀt Aſcendūt denuo: denuoqꝫ fuſi ꝛ

confuſi ſunt Ita deo primū quidē fauente . ſecūdo
et iubente : iuſti iuſtū certamē ineūt et ſuccumbunt
Sed quo inferiores certamīe eo fide ſupiores inuē
ti ſunt Quid putas de me facerent iſti . ſi meo hor-
tatu iterato aſcenderent : iterato ſuccumberent ?
Qn̄ me audirent monentē tercio repetere iter : re-
petere opus : in quo ſemel iā et ſecundo fruſtrati
forent ? Et tn̄ iſrahelite vnā et alterā nō reputātes
fruſtrationē : tercio parant et ſuperant Sed dicūt
forſitā iſti Vnde ſcimꝰ ꝙ a dn̄o ſermo egreſſꝰ ſit ?
Que ſigna tu facis : vt credamus tibi ? Non eſt q̄d
ad iſta ipſe reſpondeā : parcendū verecundie mee .
Responde tu pro me et pro te ip̄o ſcd̄m ea que vidiſ
ti vel audiſti : aut certe ſcd̄m quod tibi inſpirauerit
deus Sz forte miraris me ꝓſequi iſta : qui aliud ꝓ
poſuerā facio nō oblitꝰ propoſiti : ſed ꝙ a ꝓpoſi
to non iudicem aliena . Nempe de conſideratione
vt nemini ſermo mihi ad tuā dignationē . Et ſane
magna iſta res : et egens conſideratione nō mini-
ma Quod ſi res magnas a magnis conſiderari o
portet : cui eque vt tibi id ſtudij competit . qui parē
ſup terram non habes ? Sed tu ſecundum poteſta
tem datam tibi deſuper facies de hoc Non eſt mee
huilitatis dictare tibi ſic & ſic fieri quicꝙ̄ Sufficit
intimaſſe oportere fieri aliquid vnde et eccleſia con
ſoletur . et obſtruat² os loquentiū iniqua . Hec pau
ca vice apologie dicta ſunt : vt ipſa qualiacūqꝫ ha
beat conſcientia tua ex me . vnde me habeat excuſa

tuum et te pariter Et ſi non apud eos qui facta ex e-
uentibus eſtimant: certe apud te ipſum Perfecta
quiqꝫ et abſoluta excuſatio. teſtimonium conſcien
tie ſue: mihi pro minimo eſt. vt ab illis iudicer qui
dicunt bonū malū et malū bonū: ponentes lucem
tenebras. et tenebras lucem. Et ſi neceſſe ſit vnū
e duobus fieri: malo in nos murmur hominum
ꝙ̄ in deum eſſe Bonū mihi ſi dignetur me vti pro
clipeo: libens excipio in me detrahentiū linguas et
maledicas. et venenata ſpicula blaſphemorū. vt
non ad ipſum perueniant Non r̄cuſo ingloriꝰ fieri
vt non irruatur in dei gloriam. Quis det mihi glo
riari in voce illa. quoniā propter te ſuſtinui obpro-
briū: operuit confuſio faciem meam: Gloria m̄
eſt conſortem fieri chriſti: cui illa vox eſt obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. Nunc igi
tur recurrat ſtilus ad ſuam materiam: et in ea q̄
propoſueramus. ſuo tramite gradiatur oratio.

T primo qvidem ipſam conſideratioem q̊d
dicam conſidera. Non enī id per ōnia qd̊ cō
templationem intelligi volo ꝙ hec ad rerum certi-
tudinem. illa adinquiſitionem magis ſe habeat
Iuxta quem ſenſum. poteſt contemplatio quidem
diffiniri. verus certuſqꝫ intuitus animi de quacun
qꝫ re. ſiue apprehenſio veri non dubia: conſidera-
tio autem intenſa ad veſtigandum cogitatio. vl̄
intentio animi veſtigantis verum: quamꝙ̄ ſoleāt

in differēter pro inuicē vſurpari Jam qđ ad conſi-
deratiōis attinet fructū. quattuor vt occurrūt mihi
tibi conſideranda reor: te que ſub te. que circa te. q̄
ſupra te ſunt A te tua conſideratio inchoet: ne fruſ
tra extendaris in alia. te neglecto. Quid tibi pro-
deſt ſi vniuerſum mundū lucreris: te vnū pdens?
Et ſi ſapiens ſis: deeſt tibi ad ſapientiā. ſi tibi nō
fueris Quantū vero? Vt quidem ego ſenſerim to
tum Noueris licet ōnia miſteria. noueris lata ter-
re. alta celi. profunda maris ſi te neſcieris. eris ſi
milis edificanti. ſine fundamento: ruinā non ſtruc
turam faciens Quicquid extruxeris extra te: erit ī
ſtar congeſti pulueris. ventis obnoxium Non er-
go ſapiens: qui ſibi non eſt Sapiens ſibi ſapiens
erit: et bibet de fonte putei ſui primus ipſe: A te
proinde incipiat cōſideratio tua: non ſolū āt. ſed
et in te finiatur Quocunq̧ euagetur cū ſalute: ad
te reuocaueris eā cum ſalutis fructu Tu prim⁹ ti
bi: tu vltim⁹ tibi. Sume exemplum de ſummo om-
niū patre: verbū ſuū et emittente et retinente. Ver
bū tuū cōſideratio tua Que ſi ꝓcedit. nō recedat.
Sic progrediatur vt nō egrediatur: ſic exeat vt nō
deſerat. In acquiſitione ſalutis nemo tibi germa
nior: vnico matris tue Cōtra ſalutē ꝓpriā cogites
nihil Minꝰ dixi cōtra: p̄ter dixiſſe debuerā Quic-
q̄d ſe conſiderationi offerat qđ nō quoq̊ mō ad tuā
ip̄i⁹ ſalutē ꝑtineat reſpuēdū Et tui ħ conſideratio

in tria quedam diuiditur: ſi conſideres quid. et q̄s
et qualis ſis Quid in natura: quis in pſona: qualꝭ
in moribus Quid verbi grā homo: quis papa vel
ſummus pontifex: qualis benignꝰ . manſuetꝰ .vꝉ
quicquid tale: quamq̄ꝫ primū illud philozophicū
ſit magis q̄ꝫ apoſtolicū veſtigare . Attamen eſt in
diffinitione hoīs quē dicūt aīal rationale mortale
quod diligentius ſi intueri libet. licet . Non eſt qđ
tue in eo aut profeſſioni obuiet aut dignitati: eſt
vero quod ſaluti afferre queat Nam conſideranti
duo hec ſimul. rationale mortale qꝫ. is tibi inde oc-
currit fructꝰ: vt et mortale quod in te eſt. rationa
le humiliet. et rurſū rationale mōrle cōfortet: qđ neu
trū neglectui erit hoī circumſpecto Si qua adhuc p̄
ſens conſideranda requirit locus . tractabuntur
infra: et forte vtilius ex partiū collatione . Nunc
quis ſis ⁊ de quo ſis factus aduertendū Quamq̄ꝫ
qđ dixi de q̄. id mihi pretereundū putem potiꝰ. tue
reliquendū agnitioni Illud dico: indignū tibi citra
pfcām agere: de tanta aſſumpto perfectione . Quid
ni erubeſcas minimus īueniri in magnis: qui te re
cordaris magnū in minimis extitiſſe? Non es obli
tus prime profeſſionis: non excidit menti que ſub
ducta eſt manui. ſed ne affectui quidem: ipſam ad
ſingula tua imperia iudicia inſtituta . habere pre
ocuꝉ non erit inutile Hec cōſideratio tua te facit ho
noris contemptorē in hōre ipſo. Atqꝫ id magnū .
Non recedat a pectore: clipeꝰ tibi ē vel a ſagitta il-

la. homo cū in honoꝛe eſſet nō intellexit Loquere er
go tibi Abiectus erā in domo dei mei Quale eſt hͦ
de paupere et abiecto leuari ſup gentes et regna ?
Quis ego aut que domꝰ pr̄is mei: vt ſedeā excelſis
ſublimioꝛ ? Sane qui dixit mihi. amice aſcende ſu
periꝰ: amicū foꝛe fidit Si minus īueniar: nō ex-
pedit quidem Qui eleuauit et deycere poteſt Sera
querela. qm̄ eleuās alliſiſti me Nō eſt quod blādia
tur celſitudo: ſollicitudo maioꝛ Illa diſcrimē intē-
dit: hec amicū pꝛobat Huic accingamꝛ: ſi nolumꝰ
tandem cū ruboꝛe nouiſſimū locū tenere Factū ſu
perioꝛē diſſimulare neq̄mꝰ: ſed eni ad quid ōnimo
dis attendendū Non enim ad dn̄andū opinoꝛ Nā
et pꝛopheta cū ſimiliter leuaretur audiuit: vt euel
las et deſtruas. et diſperdas. et diſſipes ⁊ edifices
et plantes Quid hoꝛū factū ſonat ? Ruſticani ma
gis ſudoꝛis ſcemate quodā laboꝛ ſpiritualꝭ exp̄ſſꝰ
eſt Et nos igitur vt multū ſentiamꝰ de vobis. im
poſitū ſenſerimꝰ miniſteriū: nō dominiū datum
Non ſum ego maioꝛ ꝓphā: et ſi foꝛte par poteſtate
ſed meritoꝛū non ē compatio. Hec loquere tibi: et
doce teip̄m qui alios doces. Puta te velut vnum
aliquē de pꝛophetis An non ſatis ad te ? Et nimi
um. Sed grā dei es id qd̓ es. Quid ? Eſto ꝙ pꝛo
pheta: nūquid plus ꝙ̄ ꝓphā ? Si ſapis eris cōten
tꝰ mēſura quā tibi mēſus eſt deus Nā qd̓ ampliꝰ
eſt a malo ē. Diſce exēplo ꝓphetico p̄ſidere non tā
ad iperitādū: ꝙ̄ ad factitādū qd̓ tēpꝰ reqꝛit Diſce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ſarculo tibi opus eſſe non ſceptro : vt opus facias
prophete Et quidem ille non regnaturꝰ aſcendit :
ſed extirpaturus Putas ne et tu inuenias aliquid
elaborandū in agro domini tui ? Et plurimū Nō
plane totū quiuere emūdare prophete : aliquid fi
lijs ſuis apoſtolis quod agerent reliq̄runt : aliq̄d
parētes ipſi tui tibi Sed nec tu ad ōne ſufficies : a-
liquid profecto tuo relicturus es ſucceſſori : et ille
alijs . et alij alijs vſqꝫ in finem . Circa vndecimam
deniqꝫ horam operarij ocij arguūtur : et mittūtur
in vineā Anteceſſores tui apoſtoli audierūt . quia
meſſis quidem multa operarij āt pauci . Paternā
tibi vendicato hereditatem Nam ſi filiꝰ et heres :
vt probes heredem euigila ad curā . et non ocio tor-
peas : ne tibi dicatur Quid hic ſtas tota die ocio-
ſus ? Multo minus inueniri oportet : aut delicijs
reſolutū : aut reſupinū pompis Nil horū tibi tabu
le teſtatoris aſſignant Sed quid ? Si illarū teno-
re contentus ſis . curā potiꝰ hereditabis et operā
q̄ȝ gloriā et diuicias Blanditur cathedra ? Specu
la eſt Inde deniqꝫ ſup̲ intendis : ſonans tibi epiſ
copi nōie non dominiū ſed officiū Quid ni loceris
in eminenti vnde oīa proſpectes : qui ſup̲ oīa ſpe-
culator conſtitueris ? Enīuero proſpectꝰ iſte pro-
cinctū parit . nō ociū . Qū libet gloriari . vbi ociari
nō licet ? Nec locus eſt ocio : vbi ſedula vrget ſolli
citudo oīꝫ ecclīaꝝ Nā q̄d tibi alid̄ dimiſit ſcs̄ apls ?
Qd̄ habeo iquit tibi do Quid illd̄ ? Vnū ſcio . non

eſt aurū neqꝫ argentum: cum ipſe dicat Argentū
et aurū non eſt mihi. Si habere contingat: vtere
non pro libitu ſed pro tempore Sic eris vtens il-
lis quaſi non vtens Ipſa quidem quod ad animi
bonū ſpectat: nec bona ſunt nec mala Vſus tū ho
rum bonus. abuſio mala: ſollicitudo peior: queſ-
tus turpior. Eſto vt alia quacunqꝫ intentione tibi
vendices: ſed non apoſtolico iure. Nec enī tibi ille
dare quod non habuit potuit. Quod habuit hoc
dedit: ſollicitudinē vt dixi ſup eccłias Nunq̄d dn̄a-
tionem? Audi ip̄m non dn̄antes ait in clero: ſed
forma facti gregis. Et ne dictum ſola humilitate
putes non etiā veritate: vox domini eſt in euāgelio
Reges gentiū dominātur eorū: et qui poteſtatem
habent ſup eos benefici vocantur Et infert Vos
autem non ſic? Planū eſt apoſtolis interdicitur
dn̄at9 Igitur et tu tibi vſurpare audes aut domi
nās apoſtolatū: aut apoſtolic9 dn̄atum? Plane
ab alterutro prohiberis. Si vtrūqꝫ ſiƚ habere vo
les: perdes vtrūqꝫ Alioquin nō te exceptū illorū
numero putes. de q̀bs q̄ritur deus ſic Ipſi regna
uerunt et nō ex me: principes extiterunt et ego non
cognoui eos Iam ſi regnare ſine deo iuuat habes
gl'az ſed nō apud deū At ſi interdictū tenem9: au
diam9 edictū Qui maior eſt vr̄m ait: fiat ſicut iu-
nior: et qui preceſſor ē ſicut q̄ miſtrat Forma apoſ-
tolica hᶜ ē: dn̄atio ĩterdicit᷑. ĩdicit᷑ miſtratio Que
et cōmendatur ipi9 exēplo legiſlatoris q̀ ſecut9 ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

fugit Ego āt in medio vrm̄ ſum tanq̄ qui miſtrat
Quis ſe iam titulo hoc ingloriū putet: quo ſe pri
or dominus glorie prefigniuit: merito paulꝰ glori
atur in eo dicens Miniſtri criſti ſunt et ego Et ad-
dit Vt minus ſapiens dico: plus ego In laboribꝰ
plurimis: in carceribus abundantius: in plagis
ſupra modum: in mortibus frequenter. O precla
rum miniſterium Quo non id glorioſius principa
tu? Si gloriari oportet: forma tibi ſanctorum p̄
figitur: apoſtolorū proponitur gloria. Parua ne
tibi illa videtur? Quis mihi tribuat ſimilem fieri
in gloria ſanctorū? Clamat propheta Mihi āt ni-
mis honorificati ſunt amici tui deus: nimis con
fortatus eſt principatus eorum Clamat apoſtolꝰ
Mihi autē abſit gloriari: niſi in cruce domini noſ-
tri ihū criſti Hoc glorieris opto ſemper optimo ge
nere glorie: quod apoſtoli. quod prophete ſibi dele
gere reliquere tibi Agnoſce hereditatem tuā in criſ
ti cruce: in laboribus plurimis Felix qui dicere po
tuit plus omnibus laboraui. Gloria eſt: ſed nil in
ea īane: nil molle nil reſupinū Si labor terret mer
ces īuitet Vnuſq̄ſq; ei ſcd̄m ſuū laborem mercedē
accipiet Et ſi ille plus oībus laborauit: non tū to
tum elaborauit Et adhuc locus eſt. Exi in agrū do
mini tui: et conſidera diligenter hodie quanti ad-
huc de veteri maledicto ſilueſcat ſpinis ac tribulis
Exi inq̄ in mūdū Ager eſt ei mundꝰ, is ꝯcreditꝰ
tibi Exi in illū non tanq̄ dominꝰ ſed tanq̄ villicus

videre et procurare vn̄ exigendꝰ es rationem Ex
dixerim quibuſdam tue paſſibus intente ſollicitu-
dinis : et ſollicite intentiōis Neqꝫ enim ipſā qui iuſ
ſi ſūt ire in orbē vniūſum: orbē circuierūt p̄ntia cor
poris ſed mentis prouidentia Et tu leua ocłos q̊ſ-
dam conſiderationis tue. et vide regiōēs ſi nō ſint
magis ſicce ad ignem q̄ albe ad meſſem Quā mul-
te quas putaueras fruges : diligenter inſpecte ve-
pres potius apparebūt Immo ne vepres quidem
annoſe et veternoſe arbores ſunt Sed no profecto
fructifere : niſi forte glandiū et ſiliquarū q̄s porci
manducāt Quouſqꝫ occupāt terrā? Nōne ſi exis
et cernis iſta pudebit ociosam iacere ſecurim : pu-
bit ſine cauſa falcem apoſtolicā accepiſſe? In hūc
quendā agrum yzaac patriarcha exierat. cū primo
rebecca occurrit ei. et vt ſcriptura hꝫ exierat ad me
ditandū: tu ad extirpandū egrediaris nccē eſt Ti
bi iam p̄ceſſiſſe meditatio debet: tempꝰ faciēdi pre
manibꝰ Sed nūc heſitare incipias : id quidem ſe-
ro. Ante iuxta conſiliū quidē ſaluatoris ſediſſe de
bueras. ante eſtimaſſe opus. metiri vires. ponde-
raſſe ſapientiam. merita comparaſſe. ſumptus cō
putaſſe virtutum Age ergo puta tempus putatio
nis adeſſe: ſi tamen meditationis preiuit. Si cor
mouiſti: mouenda iam lingua. mouenda eſt et ma
nus. Accingere iam gladio tuo: gladio ſpiritus
quod eſt verbum dei. Glorifica manum et brachi-
um dextrum in faciendo vindictam in nationibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

increpationes in populis : in alligando reges eoꝝ
in compedibus et nobiles eorum in manicis ferre-
is . Si hec facis honorificas miniſteriū tuū. et miniſ
teriū te Non mediocris iſte principatꝰ Exturbare
eſt hoc malas beſtias a terminis ſuis : quo gre-
ges tui ſecuri in paſcua educantur . Domabis
lupos : ſed ouibus non dominaberis Paſcendas
vtiqꝫ non premendas ſuſcepiſti. Si bene conſide-
raſti quis ſis : hec te oportere facere non ignoras
Porro ſcienti bonum et non facienti: pcc̄m eſt tibi
Nō es oblitus vbi legeris . Seruus ſciens volun
tatem domini ſui et non faciens digna: plagis va
pulabit multis Sic prophete. ſic apoſtoli factita
bant . Fortes fuere in bello : non mollis in ſericis
Si filius es apoſtolorum et prophetarū et tu fac
ſimiliter Vendica tibi nobile genus ſimilibus mo
ribus. ⁊ quod nō aliunde nobile ꝙ̈ morum ingenui
tate et fidei fortitudine fuit Per hāc ei vicerūt reg
na : operati ſunt iuſticiam : adepti ſunt promiſſio-
nes . Hoc cyrographum paterne tue hereditatis
quod tibi euoluimus : vbi inſpicias portionem
que te contingit . Induere fortitudinem et heredi-
taſti . Poſſide fidem. poſſide pietatem. poſſide ſa
pientiam. ſꝫ ſapientiam ſanctorū. ipſa eſt timor do
mini : et habes quod tuum eſt : habes ſine defrau
datione integrum paternum fundum . Precioſiſſi
mus fundꝰ v̈tus eſt Bonꝰ fundꝰ humilitas : in
quo omne edificium ſpirituale cōſtructum creſcit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

in templū ſanctū domino . Per hanc nōnulli etiā
poſſedere portas inimicorū Que enim virtus eq̄
potis demonum omnē debellare ſuperbiam : ty-
rannidem hominū ? Ceterū cū oī indrūter perſo-
ne hec ſit quedam turris fortitudinis a facie inimi
ci : neſcio quo pacto tamē vis eius maior in maio-
ribus . et in clarioribus clarior comprobatur Nul
la ſplendidior gemma in ōni precipue ornatu ſum-
mi pōtificis . Quo eī celſior ceteris : eo hūilior ap
paret humilitate illuſtrior et ſeipſo . Arguar forſi
tā ꝙ non ſatis primis explicitis partibus in ſecū
das neſcio quomodo ſtilus excurrerit : deſcribere
inchoās qualem te oporteat eſſe . cum nec dū quiſ
ſis plenius expreſſiſſet . Credo erubeſcens in ſum-
mo poſitum apice videri hominem nudum : feſtina
ut induere inſignibus ſuis . Abſq; hijs nempe eo
deformior : quo illuſtrior pares . Nunquid poteſt
abſcondi ciuitatis ſupra montem poſite deſolatio
aut latere fumus lucerne extincte ſupra candela-
brū ? Simia in tecto : rex fatu9 in ſolio ſedēs . Et
nūc audi canticū meū et quidem minus ſuaue : ſed
ſalutare Monſtruoſa res . gradus ſummus et ani
mus infimus : ſedes prima et vita yma : lingua
magniloqua et manus ocioſa : ſermo multus et
fructus nullus : vultus grauis et actus leuis : in-
gens auctoritas . et nutans ſtabilitas . Admoui
ſpeculum : fedus ſe in eo vultus agnoſcat : tu tu
um gaude diſſimilem inueniri . Inſpice tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tamē ⁊ tu: ne forte et ſi ſit vn̄ merito placeas tibi:
etiam in quo debeas diſplicere nō deſit Volo glori
eris teſtimonio conſcie: ſed non min⁹ vt eodē ipſo
humilieris Rara vox: nihil mihi cōſci⁹ ſum. Cau-
tior in bonis ābulas: ⁊ ſi mala nō lateāt Quam-
obrem vt dixi noueris te. vt inter anguſtias que
non deſunt fruaris conſcie bono: magis āt vt ſci-
as quid deſit tibi Nam cui non deſit? Omnia illi
deſunt: qui nihil ſibi deeſſe putat Quid ſi ſumm⁹
pontifex ſis? Nūquid quia ſummus pontifex: ideo
ſummus? Infimū noris eſſe: ſi ſummū putas:
Quis ſummus? Cui addi non poſſit Grauiter er-
ras: ſi te illū exiſtimes Abſit. Nō tu de illis es: q̄
dignitates virtutes putant Tibi ante experta vir-
tus: ꝙ̄ dignitas fuit Auguſtus relinquito illā ſen-
tentiā: alijſq̄ q̇ diuinis coli honorib⁹ nō timuerīt
Verbi grā Nabuchodonoſor. alexādro anthiocho
herodi Tu vero conſidera nō conſummatiōe ſum-
mū te dici: ſed comparatione Nec me putes dicere
comparatione meritoꝝ: ſed miniſteriorū Sic te ex-
iſtimet homo vt miniſtrū chriſti: et qd̄ abſq̄ p̄iu-
dicio ſanctitatis cuiuſpiā dixerim. ſummū plane
inter miniſtros Alias niti te ad ſummū velim: nō
putare ſummū. aut velle putari. anteꝙ̄ ſis. Nam
quō proficis: ſi iam ſufficis tibi? Non ſit proīn
tibi aut pigrū veſtigare quid deſit: aut fateri quid
deſit verecundū loquere et tu voce anteceſſoris tui
non ꝙ iam acceperim: aut iam perfect⁹ ſim Et rur

ſum Ego me non arbitror comprehendiſſe Hec ſci
entia ſcōꝝ: hec longe ab illa que inflat. Hanc q̄ ap
ponit. apponit et dolorem: ſed dolorē hunc nemo
vnq̄ ſapiens ſubterfugit Eſt quippe medicinalis
dolor per quem ſtupor ille letalis animi duri et im
penitentis excluditur. Et ideo ſapiens q̄ dicere po
tuit: et dolor meus in conſpectu meo ſemper

Nunc iam repetēde reliquie: ſi que ſunt loci illi⁹
a quo paulo ante diuertimus. Age indagem⁹ ad
huc diligentius quis ſis: quā geras viz pro tpe p̄
ſonā in eccleſia dei Quis es? Sacerdos magn⁹:
ſummus pontifex Tu princeps epiſcoporū: tu he
res apoſtolorū Tu primatu abel. gubernatu noe.
patriarchatu abraham. ordine melchizedech. dig
nitate aaron. auctoritatatate moyſes. iudicatu ſa
muel. poteſtate petrus. vnctione chriſtus. Tu es
cui claues tradite. cui oues credite ſunt Sunt q̄dē
et alij celi ianitores. et gregū paſtores: ſed tu tan
glorioſius quanto et differenti⁹ vtrumq; pre cete
ris nomē hereditaſti Habēt illi ſibi aſſignatos gre
ges. ſinguli ſingulos: tibi vniuerſi crediti. vni vn⁹
Nec mō ouiū ſed et et paſtoꝝ tu omniū vn⁹ paſtor
Unde id probem queris? Ex verbo domini Cui ei
non dico epiſcopoꝝ ſed etiā apoſtoloꝝ ſic abſolute
et indiſcrete tote cōmiſſe ſunt oues? Si me inquit
amas petre. paſce oues meas Quas? Illius vel
illius populos ciuitatis aut regiois: aut certe reg
ni? Oues meas inquit Cui non planū non deſig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

naſſe aliquas : ſed aſſignaſſe omnes ? Nihil exci-
pit ubi diſtinguitur nihil Et forte preſentes ceteri
condiſcipuli erant. cū committēs vni vnitatem oī
bus cōmendaret in vno grege et vno paſtore : ſecū
dum illud vna eſt columba mea : formoſa mea : ꝑ
fecta mea Ubi vnitas : ibi perfectio Reliqui nume
ri ꝑfectionē non habent . ſed diuiſionem : receden
tes ab vnitate . Inde eſt ꝙ alij ſinguli ſingulas
ſortiti ſunt plebes : ſcientes ſacramentū . Deniqꝫ
iacobus qui videbatur columna ecc̄ie. vna conten-
tus iheroſolima : vniuerſitatē petro cedens Pul-
chre vero ibi poſit⁹ eſt ſuſcitare ſemen defuncti fra
tris vbi occiſus eſt ille Nā dict⁹ ē frater dn̄i ipſe .
Porro cedente dn̄i fratre : quis ſe alter ingerat pe-
tri prerogatiue ? Ergo iuxta canones tuos alij in
partem ſollicitudinis : tu in plenitudinē ptātis vo
catus es Aliorū ptās certis artatur limitib⁹ : tua
extenditur et in ipſos qui poteſtatem ſuꝑ alios ac-
ceperunt . Nonne ſi cauſa extiterit. tu epiſcopo ce
lum claudere : tu ipſum ab epiſcopatu deponere . e
tiam et tradere ſathane potes ? Stat ergo incon-
cuſſum preuilegium tuū tibi : tam in datis claui-
bus ꝙ̄ in omibus commēdatis Accipe illud quod
nihilominus prerogatiuam confirmat tibi. Diſci-
puli nauigabant et dominus apparebat in litore.
quodqꝫ iocūdius erat in corpore rediuiuo. Sciens
petrus ꝙ dn̄s eſt. in mare ſe immiſit : et ſic venit ad
ip̄ꝫ : alijs nauigio ꝓueniētib⁹ Quid iſtud ? Nempe

ſignum ſingularis pontificij petri: per quod non
nauem vnam vt ceteri quiqȝ ſuam. ſed ſeculum ip-
ſum ſuſceperit gubernandum Mare enim ſeculum
eſt: naues eccleſie. Inde eſt ꝙ altera vice inſtar
domini gradiens ſuper aquas: vnicum chriſti ſe
vicariū deſignauit: qui nō vni populo ſed cūctis
preeſſe deberet Siquidem aque multe: populi mul
ti Ita cum quiſqȝ ceterorꝫ habeat ſuam: tibi vna
cōmiſſa eſt grandiſſima nauis facta ex omnibꝰ ip
ſa vniuerſalis eccleſia toto orbe terrarꝫ diffuſa En
quis es Sed noli obliuiſci etiam quid Nam et ego
non ſum oblitꝰ id me promiſiſſe repetiturū in o-
portunitate. Quā oportune cum eo quis es: etiā
quid ante eras conſideras. Quid dico eras. Et
nunc es. Quid deſinas intueri: quod non deſiſti
eſſe. Vna ſane conſideratio eſt quid fueris: et q̄d
ſis Nam quis ſis factus: altera Non oportet vt
iſtam extundat illa. in ſcrutinio tui Es enim vt di-
xi adhuc quod eras: et non minus hoc es q̄ quod
factus es poſt: forte et magis Deniqȝ illud natꝰ
es: mutuatus hoc. nō in hoc mutatus Non reiec-
tum illud: ſed iſtud adiectum. Tractemus vtrū-
qȝ ſimul: nam vt prefatum me memini collate ex
inuicem ambe res vtiliores fiunt. Dixi ſupra con
ſideranti q̄d ſis: naturam occurrere qua es homo
Nam homo natus es: Porro percunctanti quis.
perſone reſpondebitur nomen quod ē epiſcopus:
quod quidem factus non natus es. Quid tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tibi horũ videtur ad purũ eſſe: cui principaliꝰ pti
nere. quid factus an quod natꝰ es? Nonne quod
natus? Hoc ergo conſulo tibi conſideres maxime
quod maxime es: hominẽ videlicet quod natus es
Nec modo quid natus ſed et qualis natus oportet
attendas: ſi non vis tue conſiderationis fructu ꝛ
vtilitate fraudari. ¶ Tolle proinde nũc heredita
ria hec perizomata: ab inicio maledicta. Diſrũpe
velamen foliorũ celantiũ ignominiam nõ plagam
curantiũ Dele fucum fugacis honoris huiꝰ. et ma
le colorate nitorẽ glorie. vt nude nudũ conſideres
qꝛ nudus es egreſſus de vtero matris tue. Nunq̇d
infulatꝰ? Nunquid micans gẽmis: aut floridꝰ ſe-
ricis: aut coronatus pennis: aut ſuffarcinatꝰ me
tallis? Si cuncta hec veluti nubes quaſdam ma-
tutinas velociter tranſeuntes et cito ptranſituras
diſſipes et exſuffles a facie conſiderationis tue: oc
curret tibi homo nudus. et pauper et miſer et mi-
ſerabilis Homo dolens ꝙ homo ſit: erubeſcens ꝙ
nudus ſit: plorans ꝙ natus ſit murmurans ꝙ ſit
Homo natus ad laborem non ad hõrem: homo na
tus de muliere. et ob hoc cũ reatu: breui viuens tpe
ideoqꝫ cũ metu: repletus multis miſerijs. et prop
terea cũ fletu Et vere multis: qꝛ corpis et aĩe ſic.
Quid enĩ calamitatis vacat naſcenti in peccato:
fragili corpore. et mente ſterili? Vere ergo repletꝰ
cui infirmitas corporis et fatuitas cordis cumula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tur: traduce ſordis. mortis addictione. Salubris copula: vt cogitans te ſūmum pontificē. attēdas pariter viliſſimum cinerem non fuiſſe ſed eſſe. Imitetur cogitatio naturam: imitetur et quod digniꝰ eſt auctorem nature: ſumma ymaqꝫ conſocians Nonne natura in perſona hominis vili limo vite ſpiraculum colligauit? Nonne auctor nature in ſui perſona. verbum limumqꝫ contemperauit? Ita tibi ſume formam tam de noſtre concretione originis ꝙ de ſacramento redemptionis: vt altus ſedens non alta ſapiens ſis: ſed humilia de te ſentiens. humilibuſqꝫ conſentiens Proinde ſi conſideras quantus es: cogita eciam qualis et maxie. Hec te ſane conſideratio tenet in te. nec a te auolare ſinit: non ambulare in magnis neqꝫ in mirabilibus ſupra te. In te conſiſtito. nō tuū infra deici: non attolli ſupra: non euadere in longius: non extendi in latius. Tene medium: ſi non vis perdere modum. locus medius tutus eſt. Medium ſedes modi: et modus virtus Omnem extra modū manſionem: ſapiens exilium reputat: Propterea non eſt illi habitare in longo ꝙ vltra modum ſit: ſed nec in lato quidem ꝙ extra ſit: porro nec ī alto nec in pro: ꝙ alterum ſupra. alterū infra ſit. Deniqꝫ eſt longitudo exterminium habere ſolet: et dilatatio ſciſſuram. et altitudo ruinam. et profundū abſorptionem Dico hoc planius. ne putes me ea loqui que apoſtolus comprehendere hortatur cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

omnibus ſanctis longitudinem. latitudinem. ſub
limitatem. et profundum: qđ alterius erit et diſ-
putationis et temporis. Nunc autem longū dico
cum ſibi homo longiorem promittit vitam: latum
cum in ſuperfluas animus diſtenditur curas: al-
tum cum de ſe plus preſumit: profundum cum ſe
plus deicit. Qui igitur longa ſibi metitur tempora
nonne vere ingreditur iter exterminij. tranſiens
vite teminos productiori ſolicitudine? Inde eſt qđ
in preſenti homines a ſeſe exules per oblivionem. i
alia per inanem ſolicitudinem migrant ſecula. non
profutura pmmo nec futura. Similiter animus
diſtentus in multa: multis laceretur curis necē eſt
Nempe imoderata extenſio extenuationem facit et
extenuatio nimia ſciſſionem. Jam vero alta pre-
ſumptio: quid niſi ruinoſa precipitatio eſt? legiſti
namque ante ruinam exaltatur cor. Quid eregio
ne nimie puſillamitatis deiectio: niſi deſperata
quedam abſortio eſt? In hanc fortis non deiciet[2]
prudens longioris vite non abducetur incerto.
Modeſt9 modrabitur curas: temperabit a ſuper-
fluis: non deerit neceſſarijs. Porro iuſtus alti-
ora ſe non preſumet: ſed loquetur cum iuſto. Si
iuſtus fuero: non levabo caput: Tu ergo in hac
conſideratione tui caute ambules. et tota equita-
te verſeris: vt nec plus vero tibi tribuas: nec pl9
iuſto parcas: Porro plus vero tribuis. nō modo
arrogando tibi quod non habes bonum ſed et qđ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

habes aſſcribendo . Vigilanter diſcerne qualis ex te.et qualis ſis dono dei : ⁊ nō ſit in ſpiritu tuo dolus . Erit autem niſi fideliter tua partiens tibi : et que ſunt dei deo ſine fraude reſignes. Ex te mala : bono a domino eſſe perſuaſum tibi non ambigo : Sane inter conſiderandum qualis ſis : et qualis fueris ad memoriam reuocandum . Conferenda poſteriora prioribus . Profeceris ne in virtute in ſapiencia.in intellectu. in ſuauitate morum an ab hijs forte qd̄ abſit defeceris . Pacientior ſis an impacientior ſolito .iracundior leuior ve : inſolentior an humilior : affabilior an auſterior : exorabilior an difficillior : puſillior animo an magnanimior : ſeuerus magis an pluſculum diſſolutus : timoratior an forte fideutior qm̄ oportet . . Qm̄ latus tibi patet campus .in hoc genere conſiderandi. Memoro ego pauca veluti quedam ſeminaria proferens : non tamen ipſe ſerens .ſed dans ſemē ſerenti . Oportet innoteſcat tibi zelus tuus : clementia tua : diſcretio quoqꝫ moderatrix virtutum earundem . Qualis videlicet in donandis ĩiurijs qualis ſis in vlciſcendis qm̄ in vtroque prouidus . modi.loci. temporis obſeruator : Prorſus conſideranda tria hec in vſu virtutum harum : ne non ſint virtutes ſi preter hec reperiantur . Nempe eiuſmodi non natura virtutes : ſed vſus facit Nam ex ſe indifferentes eſſe noſcuntur . Tuum eſt ant abutendo aut confundendo facere vicia : aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

bene ordinateqꝫ vtendo virtutes. Solent diſcreti-
onis oculo caligante alterutrum ſibi p̄ripere loca.
terminos occupare. Porro caliginis due ſunt cau-
ſe: ira et mollior affectus. Js iudicij cenſuram e-
neruat: ille precipitat. Quomodo ab altero non pe-
riclitetur. aut pietas clemencia: aut zeli rectitudo?
turbatus pre ira oculus. clementer nil intuetur. ſu-
ffuſus fluxa quadā et muliebri mollicie aīm⁹. rectū
non videt. Non eris innocens ſi aut punias eū cui
forte percendum eſſet: aut percas ei qui fuerat pu-
niendus. Jn tribulationibus quoqꝫ qualem te in-
ueneris: nolo diſſimules. Si conſtantem in tuis
condolentē in alienis: gaude. Recti cordī hoc. Ereg-
ione peruerſiſſimi. ſi cum in ꝓprijs deprehendaris
fortaſſe ipatiens: mime: tamen in alienis compati-
ens ſentiaris. Quid in ꝓſperis: nichil ne eſt quod
conſideracionē ſollicitet? Eſt vtiqꝫ. ſi diligenter at-
tendas. q̄m rarus ſemper extiterit qui nō vel mo-
dice ī ꝓſperitate aīmū r̄laxait a ſui cuſtodia ꝛ diſci-
plīa. Qū h̄ icautis ū fu ad diſciplinā. q̊d ignis ad
cerā q̊d ſolis radius ad niuē & glaciem? Sapiens
dauid. ſapientior ſalomon fuit: ſed blandientibus
nimis ſecundis reb⁹. alter ex parte. alter ex toto de-
ſipuit. Magn⁹ qui incidens in aduerſa non excidit
vel parum a ſapiencia. nec minor cui preſens felici-
tas ſi arriſit non irriſit. Quāq̄m facilius inuene-
ris qui ſapienciam retinuerunt contraria ſibi for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tuua: q̄m qui propicia non perdiderunt. Prefe
rendus illic et m̄gnus eſt cui inter proſpera ſaltem
riſus indecentior ē: aut ſermo iſolentior. aut inmo
deratior cura veſtis vel corporis n̄ ſurrepſit. Et ſi
recte ſapiens hortat᷑ ſapiētiā ſcribi ī ocio cauēdū ꝛ
ī ocio ociū eſt. Fugienda ꝓīde ocioſitas: mater nu
garum. nouerca virtutum. Inter ſeculares nuge
nuge ſunt: in ore ſacerdotis blaſphemie. Interdū
tamen ſi incidant. ferende ſunt fortaſſis: referende
nunquam. Magis interueniendum caute et pru
denter nugacitati. Prorumpendum ſane in ſeri
um quid: quod non modo vtiliter ſed et libenter au
diant: et ſuperſedeant ocioſis. Conſecraſti os tuū
euangelio: talibus iam aperire illicitum. aſſueſſcere
ſacrilegiū eſt. Labia ſacerdotis ait propheta. cuſto
diunt ſcientiam et legem requirunt de ore eius. nō
nugas profecto vel fabulas. Verbum ſcurrile q̊d
faceti vrbani ve nomine colorāt non ſufficit pere
grinari ab ore procul: ſed et ab aure relegandum
Fede ad cachinos moueris: fedius moues. Por
ro detrahere an detrahentem audire: quid horum
dampnabilius ſit. non facile dixerim. De auaricia
non eſt quod tuum fatigem animum: cum pecuni
am tanquam paleam dicaris habere Non proſus
non eſt. quod pro illa timeatur a iudicijs tuis Sed
eſt quod non minus ſepe. nec noxie minus inſidia
ri iudicantibus ſolet: de quo maxime quid in tua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

lateat conſciencia latere te nolim: Quid illud ſis
queris? Acceptio perſonarum. Non parui te reū
peccati exiſtimes: ſi facies peccatorum ſumis: et
non potius cauſas iudicas meritorum: Eſt item
vicium cuius ſi te immunem ſentis. inter omnes
quos noui ex hijs qui cathedras aſcenderunt ſede-
bis me iudice ſolitarius: quia veraciter ſingulari
terqȝ leuaſti te ſupra te iuxta prophetam. Felicitas
credulitatis hec eſt: cuius callidiſſime vulpecule mag
norum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias.
Inde eiſipſis pro nichilo ire multe: inde innocen-
tium frequens addictio: inde preiudicia in abſētes
Gratulor autem tibi nec enim aſſentationis apud
te vereor incurrere notam gratulor inq̄ preſidere
te vſque adhuc abſque horum omnium querela ml
ta: an ⁊ ſine culpa tu videris: Nūc ad ea que ſub te
ſunt. conſideratio itēdēda. At alteriꝰ pricipij hoc:
ſiqdē tuis occupatioibꝰ ſermo breuior cōpetētior
eſt

Explicit liber ſecūdus bti bernardi de cōſideratioē
Incipit tercius

Inis ſuperioris libri: huic principium
ponit. Itaqȝ iuxta promiſſum illius
conſideranda que ſub te ſunt. Que nā
ſunt illa. non eſt quod a me querendum
putes ſacerdotum optime eugeni rectiꝰ fortaſſe q̄
nō ſunt queras. Orbe exeundū ei qui forte volet ex-
plōre q̄ ad tuā n̄ ptiēnt curā. Parētes tui deſtiāti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ſunt non aliquas regiones . ſed ipſum debellaturi
orbem . Ite in orbem vniuerſum dictum eſt illis
Ipſi vero vendentes tunicas . emere gladios : ig-
nitum eloquium et ſpiritum vehementem arma .
potencia deo : Quo non peruenere victores incliti
filij excuſſorum ? Quo nō ſagitte potentium acute
cum carbonibus deſolatorijs ? Et quidem in om-
nem terram exiuit ſonus eorum : et in fines orbis
terre verba eorum . Penetrabant et incendebant
verba illa : incenſa igni . quem dominus miſit in
terram . Occurrebant ſtrenuiſſimi bellatores ſed
non ſuccumbebant . triumphabant et mortui . Ni-
mis cofortatus eſt principatus eorum : conſtituti
ſunt principes ſuper omnem terram . Eis tu ſucce
ſſiſti in heredtatem . Ita tu heres : et orbis heredi-
tas . At quatenus hec portio te contingat . aut
contigerit illos : id ſobria conſideratione penſan
dum . Non enim per omnem reor modum : ſed ſane
quodam tenus . vt michi videtur diſpenſatio tibi-
ſuper illum credita eſt : non data poſſeſſio Si per-
gis vſurpare et hanc : cōtradicit tibi qui dicit :
Meus eſt orbis terre : et plenitudo eius . Non tu
ille de quo propheta . Et erit omnis terra poſſeſſio
eius : Xpriſtus hic eſt qui poſſeſſionem ſibi vendi-
cat : et iure creationis . et merito redemptionis .
et dono patris . Cui enim alteri dictum eſt . poſtu-
la a me et dabo tibi gentes hereditatē tuam . ⁊ poſ
ſeſſionē tuā termiōs terre ? Poſſeſſionē ⁊ dn̄iū cede

huic: tu curam illius habe. Pars tua hec: vltra
ne extendas manum Quid inquis? Nonnegas p̄
eſſe: et dominari vetas? Plane ſic. Quaſi nō bñ
p̄ſit: q̄ preeſt in ſollicitudine Nunquid nō et villa
villico et paruulus dominus ſubiectus eſt pedago
go? Nec tamen ville ille: nec is ſui domini domi-
nus eſt. Ita et tu preſis vt prouideas. vt conſu-
las. vt procures. vt ſerues Preſis vt proſis Pre
ſis vt fidelis ſeruus et prudens: quem conſtituit
dominus ſuper familiam ſuā Ad quid? Vt des illi
eſcam in tempore: hoc eſt vt diſpenſes non impe-
res. Hoc fac: et dominari non affectes. hominū
homo. vt non dominetur tui omnis iniuſticia At
ſatis ſuperq; id intimatū ſupra eſt: cum quis ſis
diſputaretur Addo tamen et hoc: nam nullum ti
bi veneum. nullum gladium plus formido q̄ libi
dinem dominandi. Certe vt multum tibi tribuas
ſi multum deceptꝰ non es: nil te exiſtimas plus ac
cepiſſe a magnis apl̄is. Recordare nunc vocis il-
lius: ſapientibꝰ et inſipientibus debitor ſum. Et ſi
non indebitam tibi cenſes. hoc quoq; ſimul me-
mento. debitoris moleſtum nomen ſeruienti poti
us q̄m domināti congruē. Seruus in euāgelio au-
dit. quantum debes domino meo. Ergo ſi te agno
ſcis ſapientibus et inſipieutibus. non dominato-
rem ſed debitorem: curandum ſumopere tibi et to
ta vigilantia conſiderandū. quō ⁊ qui nō ſapiūt ſa
piāt. ⁊ q̄ ſapiūt ñ deſipiāt: ⁊ q̄ deſipuē r̄ſipiſcāt. At

nullum genus inſipientie infidelitate vt ſic loquar
inſipientius Ergo et infidelibꝰ debitor es: iudeis.
grecis et gentibꝰ Intereſt pīn tua dare operā quā
poſſis. vt increduli conuertātur ad fidem: cōuerſi
non auertantur: auerſi reuertantur. Porro per-
uerſi ordinentur ad rectitudinem: ſubuerſi ad ve-
ritatem reuocentur. Subuerſores inuictis ratio-
nibus conuincantur: vt vel emendentur ipſi ſi fieri
poteſt: vel ſi non perdant autoritatem facultatem
q3 alios ſubuertendi. Non oīno et ab hoc inſipien
tium genere peſſimo tibi diſſimulandum. Dico au
tem hereticos ſciſmaticoſq3: nā hij ſunt ſubuerſi
et ſubuerſores: canes ad ſciſſionē. vulpes ad frau
dem. Erunt inq̄ eiuſmodi maxime tuo ſtudio aut
corrigendi ne pereant: aut ne perimant cohercen-
di Eſto. de iudeis excuſet te tempꝰ. Habent termi
num ſuum qui preueniri non poterit Plenitudinē
gentiū preire oportet Sed de ipſis gentibus quid
reſpondes? Immo quid tua conſideratio reſpō-
det tibi percunctanti ſic? Quid viſum eſt patribꝰ
ponere euangelio metam: verbum ſuſpendere fi-
dei donec infidelitas durat? Qua ratiore puta
mus ſubſiſtit velociter currens ſermo? Quis pri
mus inhibuit hunc ſalutarem curſum? Et illis
cauſa forte quam neſcimus aut neceſſitas potuit
obſtitiſſe? Nobis que diſſimulandi eſt ratio?
Qua fiducia. qua conſcientia chriſtum vel non
offerimus eis qui non habent? Aut veritatem dei

in iniuſticia detinemus ? Et quidem quandoqꝫ per
ueniat gentium plenitudo neceſſe eſt . Expectamꝰ
ſi in eas incidat fides ? Cui credere caſu cōtigit ?
Quomodo credent ſine predicante ? Petrus ad
cornelium : philippus ad eunuchum miſſi ſunt Et
ſi exemplum recentiꝰ querimus : auguſtinus a be-
ato gregorio deſtinatus . formam fidei tradere an
glicis . Et de hijs tu ita tecum . Ego addo et de ꝑ
tinacia grecoꝝ . qui nobiſcū ſunt ⁊ nō ſunt : iūcti fi-
de . pace diuiſi : quamq̄ et in fide ipſa claudicaue -
runt a ſemitis rectis . Et item de hereſi que clam
pene vbiqꝫ ſerpit apud aliquos ſeuit palam . Nam
paruulos eccleſie paſſim et publice deglutire feſti -
nat . Queris vbi ſit hoc ? Veſtri qui terram auſtri
tam ſepe viſitant : ecce hij ſciunt et poſſunt dicere
tibi . Eunt et redeunt per medium illorum aut trāſ
eunt ſecus : ſed quid boni adhuc cum illis egerint
necdum audiuimus : et forſitan audiuiſſemus niſi
pre auro hiſpanie ſalus populi viluiſſet . Tuū eſt
et plage huic remedium prouidere Sed eſt inſipien
tia que ipſam quoqꝫ iam propemodum ſtultam fe
cit ſapientiam fidei Quomodo et ipſam catholicā
pene totam hoc virus infecit ? Nam dum et in ipſa
quiqꝫ que noſtra ſunt querimus : fit vt inuicē inui-
dentes . inuicem prouocantes exerceamur ad o -
dia . animemur ad iniurias . armemur ad lites .
cauillemus ad dolos . feriemur ad detractiones .
prorūpamꝰ ad maledicta . opprimamur a fortiori

bus opprimamus infirmiores. Qm̃ digne et lau
dabiliter occupatur meditatio cordis tui aduerſꝰ
tam peſtilens inſipientie genus. quod corpus ip-
ſum chriſti qd̕ eſt multitudo credentium occupaſ-
ſe conſideras. O ambitio ambientium crux quo-
modo omnes torquens omnibus places? Nil a
cerbius cruciat: nil moleſtius inquietat. nil tamē
apud miſeros mortales celebrius negocijs eius.
An nō limina apoſtolorū plus iā ambitio ꝙ deuo-
tio terit? An non vocibus eius veſtrū tota die re
ſultat palatium? An non queſtibus eius tota le-
gum. canonum qꝫ diſciplina inſudat? An non ſpo
lijs eius omnis italica inhiat inexplebili auiditate
rapacitas? Quid ita tua ipſius ſpiritualia ſtudia
non ſaltem intercidit ſed abſcidit? Quotiens et
ſancta ac fecunda tua abortiri ocia fecit. inquietū
īquietans malū? Aliud eſt ꝙ ab oppreſſis appella
tur ad te. aliud autem ꝙ ambitio in eccleſia per
te regnare molitur Nec deeſſe illꝭ. nec huic aliq̃tenꝰ
aſſentire opꝫ Qm̃ vero iniq̄ fouetꝛ iſta: ſpernūtꝛ illi
Vtriſqꝫ tn̄ debitor es: illis vt erigas. iſtis vt re-
primas Et qm̄ incidit de appellationibꝰ ꝓſequi a
liquatenꝰ nō erit ab re Magno in hijs et pio opꝰ
intuitu eſt: ne quod magna fuit neceſſitate proui-
ſum male vtendo reddatur inutile. Mihi videtur
et in multā poſſe eos deuenire perniciē: ſi nō ſūmo
moderamie actitētꝛ Appellatꝛ de toto mūdo ad te
id q̄dē in teſtimoniū ſingłaris p̄matꝰ tui. Ac tu ſi

ſapis non primatu gaudebis: ſed fructu. Apoſtolꝭ
dictū eſt In hoc nolite gaudere: ꝙ ſpūs ſubijciūtꝛ
vobis Appellatur ad te vt dixi: et vtinā tam fruc
tuoſe ꝙ neceſſarie Vtinā cū oppreſſus clamat ſen-
tiat oppreſſor: et non ſuperbiat impiꝰ vn̄ incendi-
tur pauper. Quid tam decorum vt ad inuocatioēꝫ
tui noīs oppreſſi effugiant: verſuti nō refugiāt?
Quid eregione tam peruerſum. tam recti alienū
vt letetur qui malū fecit: et qui tulit inaniter fatige
tur? Inhumaniſſime nō moueris erga hominem
cui illate iniurie cumulauere dolorem: et labori iti-
neris et damna expenſaꝝ Sed nihilominꝰ ignauiſ
ſime in illū non moueris: qui huic tot calamitatū
partim auctor partim extitit cauſa Euigila homo
dei cū hec contingūt Moueatur miſeratio. mouea
tur indignatio tua Alteram leſo: alterā ledenti de
bes. Conſoletur ille damnorū reſartitu ſuorū: ſa
tiſfactione iniuriarū. ſiue calumniarū. Cū iſto ita
agatur vt peniteat eū feciſſe qd̄ nō timuit facere: et
non de penis innocentis rideat. Arbitror idem de
bere pati illum qui ſine cauſa forte appellauit For
mulā hanc iuſticie prefigit tibi et diuine incōmuta-
bilis ratio equitatis. et ni fallor ipſa appellatio-
nū lex: vt illicite vſurpata appellaº nec ꝓſit appel
lanti. nec appellato obſit. Vt quid enī fruſtra fati
gatus ſit homo? Quā plenum iuſticie vt ſeſe poti
us leſerit. qui voluit proximū. Appellaſſe inique
iniquū eſt: inique et impune iniquaꝝ appellationū

fomes. Iniqua autem omnis appellatio: ad quã
iuſticie inopia non coegit. Appellare non vt gra-
ues: ſed ſi graueris licet: Appellandũ a ſentẽcia.
Ante ſentẽciam improbe oĩno niſi ob manifeſtum
grauamẽ non preſumitur appellatio. Qui igitur
non grauatus appellat: liquet qꝛ aut grauare itẽ-
dit. aut temp⁹ redimere. Non eſt autẽ ſuffugium
appellatio: ſed refugiũ. Qũtos nouim⁹ appellaſſe
pulſatos: quo interĩ liceret. qđ nũq̃ licet? Non-
nullis eciam quoad vixerũt licuiſſe appellationum
ſuffragio nefaria ſcim⁹: verbi gratia. inceſtũ adul-
teriũ: Quale eſt hoc turpitudini patrocinari: q̊d
vel maxime formidari a turpibus opꝛtebat? Quo-
uſqꝫ murmur vniũſe terre aut diſſimulas: aut nõ
adũtis? Quouſqꝫ dormitas q̊uſqꝫ non euigilat
cõſideratio tua. ad tantã appellationũ cõfuſionẽ?
atqꝫ abuſionẽ? Pꝛeter ius et fas. preter morem et
oꝛdinẽ fiunt. Non locus. non mod⁹. non temp⁹ nõ
cauſa diſcernitur aut perſona. Preſumũtur leuitẽ
paſſim: plerũqꝫ et nequiter. Volẽtes malignari:
nõne hÿs potiſſimũ terreri ſolebant? Nunc terroꝛi
ipſi ex hÿs magis fiũt: atꝫ id bonis Antidotũ ver-
ſum ĩ venenũ: non mutatio dextre excelſi hoc Appel-
lantur boni a malis vt nõ faciãt bona: et ſupſedẽt
a voce tonitrui tui foꝛmidantes Deniqꝫ appel'ãtur
epĩ. ne illicita andiãt matrimouia ſoluere vel ꝓhibẽ
Appllãtur ne rapinas. ne furta. ne ſacrilegia et q̃
eiuſmodi ſunt punire vꝫlaten⁹ vꝫ cohibere p̃ſumãt

Appellantur ne indignas et infames perſonas a
ſacris officiÿs beneficiÿs ve repellere ſeu amouere
queant Quod tu inuenis remedium morbo huic:
ne quod repertum ad remedium fuit reperiatur ad
mortem? zelatus eſt dominus domū orationis
factam ſpeluncam latronū. Tu eius miniſter diſſi-
mulas miſerorū refugiū datum arma iniquitati?
Videas precipi paſſim partes oppreſſorū: et pre-
rumpere ad appellandum nō tam grauatos q̄ gra
uare volentes Quid hoc miſterÿ tuū eſt conſidera
re: non meum eſt commentari iſtud Et cur inquis
male appellati non veniunt oſtenſuri innocentiam
ſuam: maliciam cōuicturi? Dico quod dicere ad
hec ſolent Nolumꝰ vexari fruſtra In curia eſſe qui
proclinius faueant appellantibus: foueant appel
lationes Ceſſuris rome. domi cedere ſatius Fate-
or me non oīno decredere hÿs Quem das mihi in
tam crebris appellationibus que hodie fiunt: qui
pro expenſis itineris ł nūmū reſtituerit illi q̄ forte
appellarit? Mirum vero ſi ita omnes et appellan-
tes iuſti. et appellati rei veſtro examine inuenti
ſunt. Diligite inquit iuſticiam: qui iudicatis ter
ram: Parum eſt iuſticiam tenere: niſi et iuſticiā
diligas: Qui tenent tenent. qui diligunt zelātur:
Amator iuſticie inquirit iuſticiam et proſequitur
eam Porro omnem iniuſticiā perſequitur: Nichil
tibi et illis qui appellationes venationes putant:
Pudet elogÿ quod apud ethnicos iam vertitur in

parabolam duos nouimꝰ ceruos pingues Vt mi-
tius loquar.plus facetie q̄ iuſticie hic Tu ſi amas
iuſticiam appellationes nõ affectas . ſed ſuſtines
Veruntamem quid emolimenti affert eccleſijs dei
tua vnius hominis iuſticia : vbi ſententia p̄ualet
aliter affectorum ? At iſtud loci illius erit cū cepe
rint verſari que circa te ſunt Nunc vero non te exiſ
times ocioſe vacare conſiderationi huic q̄ appella-
tiones ad legitimū ſi fieri poteſt reuoces vſum Et
ſi hinc mea queratur vel potius curetur ſentencia
dico appellatiões vt nõ contemnẽdas ſit nec vſur
pandas oīno Porro horū quid inſolentius cenſeã
haut facile dixerim : niſi ꝙ vſurpatio quandam
videtur inducere contemptus nccitatẽ : ac per hoc
forte acrius inſectanda que amplius nocet An nõ
vere nocentior eſt mala in ſe. in partu peior ? Non-
nel ipſa eſt que ip̄m ius q̊ꝫ nature aut extenuat aut
exterminat ? Nam ſepe rebus etiam precioſiſſimis
precij gratiam nõmodo demit ſed adimit Quid ſa
cramentis acceptius ? Vſurpata tñ ab indignis
indigne ve tractata: minime acceptantur Magis
habent damnationẽ: quia debitam venerationem
non habent Fateor grande et generale mūdo bo-
nū eſſe appellationes : id ꝙ tam neceſſarium q̄ ſo
lem ipſum mortalibus . Reuera quidam ſol iuſti-
cie eſt : prodens et redarguens opera tenebrarum
Prorſus fouende et manu tenende : ſꝫ q̈s extorſit
neceſſitas. nõ calliditas adiuenit Vſurpatorie ſūt

huiuſmodi oēs non ſubuenientes in nc̄citate: ſʒ opi
tulantes iniquitati Quid ni veniāt in cōtemptū?
Quāti vt tꝛibꝰ q̊ʒ deferrēt etiā de ꝓpͦo ceſſere iure
ne longo et caſſo itinere fatigarētur? Pꝛes tū ſua
amittere nō ferentes: appellationes minꝰ opoꝛtu
nas et celſa noīa impoꝛtuniꝰ contempſerūt. Dico
aliquid quod ad rem pertinet exēpli cauſa Quidā
ſibi publice deſponſarat vxoꝛē Adeſt dies celebꝛis
nuptiarum Parata omnia: inuitati mlti Et ecce
homo concupiſcens vxoꝛem ꝓximi ſui in vocem ap
pellationis inopinate pꝛoꝛupit: affirmās ſibi tra
ditā pꝛius. ſuā potius eſſe debere Stupet ſponſus
herent omnes. ſacerdos non audet pꝛogredi: fruſ
tratur omnis apparatus ille: deſcendit quiſqꝫ in
domum ſuam. ſuam cenam manducaturus: ſpō
ſa a menſa et thalamo ſponſi ſuſpenditur: quouſ-
qꝫ roma reditum eſt. pariſius contigit hoc nobili
galliarum ciuitate: ſede regia. Rurſum in ciuita
te eadem. quidam ſibi deſponſata vxoꝛe diem con
ſtituit nuptiarum. Interim emergit calumnia: di
centibuʒ quibuſdam non debere coniūgi Ad iudi-
ciū eccleſie cauſa delata eſt. Sed non expectata ſen
tentia: appellatum eſt ſine cauſa ſine grauamine
ſolo fruſtratoꝛie dilatiōis ītuitu At ille ſiue ꝑdere q̄
parauerat. ſiue dilecte tam diu fruſtrari cōſoꝛtio
nolens: nihilominus quod pꝛopoſuerat contem-
pta ſiue diſſimulata appellatione peregit Quid il
lud quod in antiſiodꝛenſi eccleſia nuper a quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

adoleſcente preſumptū eſt ? Nempe defuncto ſuo
ſancto epō : volētibus clericis alium vt moris eſt
eligere ſibi . interuenit ille appellans et vetans ne
fieret . quouſqꝫ iſſet et rediſſet ab vrbe Cui tū appel
lationi nec ipſe detulit Nā cū ipſe videret ſe cōtem
ni tanꝗ̄ ꝗ irrationabiliter appellaſſet accitis quos
potuit ſibi . tercia die poſt factā ab alijs electionem
fecit ſuā Cū itaqꝫ ex hijs et innumeris talib9 liq̄at
nō ex contemptu gigni vſurpationē . ſꝫ ex vſurpati
one contemptū : videris tu quid ſibi velit ꝙ zel9 ve-
ſter pene aſſidue vendicat illū iſtā diſſimulat Vis
ꝑfecti9 cohibere cōtemptū ? Cura in ipſo vtero peſ
ſime matris prefocari germen neq̄ꝙ : qđ ita fiet ſi v-
ſurpatio digna aīaduerſione mulctetur . Tolle v
ſurpationem : et contemptus excuſationē nō habꝫ
Porro inexcuſabilitas auſum explodet Nō ſit pro-
inde vſurpator : et cōtemptor null9 erit . aut ad mo
dum rarus Bene facis tu quod appellationū ne-
gato ſuffragio . ymmo ſuffugio . multa remittis ne
gocia ad cognoſcentes : vel qui noſcere citius poſ-
ſint Vbi enī certior ac facilior notio ibi deciſio tuti-
or expeditiorqꝫ eſſe poteſt . Quā plenum gracie ꝙ
multorum quoqꝫ per hoc et laboribus parcis et ſū-
ptibus : At quibus ſic credas : id tibi omnimodis
attendendū : Poterā mlta de eodē vtiliter addere
hijs : ſꝫ memor ꝓpoſiti mei . cōtent9 interī occaſio-
nē dediſſe . ad alia trāſeo Et ꝑmū qđ occurrit mi-
nime trāſeundū reor Preces : et ſingl'ariter Ad qđ ?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Eget tibi dico cõſideratiõe Nunq̄d vt de ſubditis
creſcas ? Nequaq̄. ſed vt ipſi de te Principē te con
ſtituerūt : ſꝫ ſibi nō tibi Alioqui q̊ pacto te reputas
ſupiorē hijs a q̀bꝰ bn̄ficiū mēdicas ? Audi dn̄m.
Qui ptātē hn̄t ſup eos bn̄fici vocātur Ad iſtud de
hijs q̄ foris ſūt Quid ad nos ? Tu id mendaciter
diceris ſi nō tā bn̄ficꝰ eſſe q̄ꝫ beneficis preeſſe inten
das Parui deiectiq̄ꝫ animi eſt. de ſubditis nō pro-
fectū querere ſubditorū : ſꝫ queſtū ꝓpriū In ſum-
ma pſertim oīm nihil turpiꝰ Qm̄ pulchre magr̄ gē
tiū. parentes filijs. non filios debere cenſuit the-
ſaurizare parētibꝰ Nō mediocris gl'e vox ille ideti
dem ipſiꝰ : nō requiro datū ſꝫ frcm̄ At iam trāſea
mus et hinc : nequis morā in hijs meā : auaricie in
te notā interpretetur Que q̄ꝫ longe a te ſit. libro ſu
periori teſtatꝰ ſum : ſciēs quāta et in quāta tua ne-
ceſſitate reſpueris Ad ꝛ proīm̄ ſcripſeri iſta : nō ꝓp-
ter te Nēpe qd̀ tibi ſcribit' : ſoli prodeſſe nō decet.
Hic locꝰ auariciā carpit : a quo vicio imunis ſatis
tua opīo eſt : an et opꝰ tu videris Vidimꝰ tū vt ob-
lata a paupioribꝰ taceā que tāgere nō acq̀eſcis.
germanicos detumuiſſe ſaccos : ſꝫ precio nō maſſa
Argentū reputatū eſt fenū : ſummarij non leuati
ſarcinis : onuſti nihilominꝰ repatriāt vl' iuiti No
ua res Qn̄ hactenꝰ aurū roma refudit ? Et nūc
romanorū conſilio id inchoatū non credimꝰ Duo
venerūt ābo locupletes et ambo rei : ſiq̄dem vnus
magūtinꝰ. coloniēſis alter : alteri grā gratis red-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

dita eſt: alter idign⁹ credo cui grã redderet² audi-
uit Cũ quali veſte intraſti: cũ tˀ[illegible] egredieris O vo
cem magnificã: vocẽ pɫ⁹ apl'ice libertatis. Quid
min⁹ ab illa hec habuit pecuña tua tecũ ſit in pditi-
onẽ: niſi qđ i illa plus zeli. in iſta pl⁹ modeſtie ſo-
nuit? Quid ille de tranſmarinis ptib⁹ pene a fini
bus terre. terra et mari currens pro epãtu ſuis et
alienis facultatib⁹ rurſ⁹ emẽdo? Jam ei emerat
prius Tulit multa ſz retulit: non õnia tñ. Incidit
miſer in man⁹ alias: accipere ꝙ dare potẽtiores
Bene feciſti tuas in vtroqʒ ſeruans innocẽtias nec
imponere ſcʒ ambicioſo ne ſupponere iniquo mam
mone acquieſcens Non ſic a paupere epiſcopo con
tinuiſti: dans quod daret ne immunificus notare
tur. Accepit clam quod palam dedit. Sic de tuo
ſacculo: conſultum eſt verecundie viri. Sic quoqʒ
curie morem gerens tuo: beneficio inuidiam decli
nauit eorũ qui diligunt munera. Non poteſt ab-
ſcondere et factum nouimus et perſonam. Audi-
re grauat. Et ego eo libentius predico: quo tu id
moleſtius audis. Si tibi ſic expedit: et mihi ſic
Tam non oportet chriſti gloriam me ſilere: ꝙ nec
te querere tuam. Et ſi pergis murmurare adhuc
reſpondebitur tibi ex euangelio. Quanto eis pre-
cipiebat: tantomagis plus predicabant dicentes
Bene oĩa fecit Audi aliud ſi tñ aliud. Ad idẽ eni
fortaſſis ptinere q̃s dicat Tua cõſideratio viderit
hoc Mihi videtur non lõge a vero diſſentire qui id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

forte inter auaricie ſpẽs locandũ putauerit. Ego
vͦo illius aut ſpẽm eſſe ã ſpẽm hřẽ nõ negaueri Sa
ne itereſt tue pfcõis. et malas res. et malas piter
ſpẽs deuitare In altero conſcie: in altero fame cõ-
ſulis Puta tibi non licere et ſi alias fortaſſe liceat
q̄cquid fuerit male coloratũ Deniq3 interroga ma-
iores tuos: et dicent tibi. ab oĩ ſpecie mala abſtine
te vos Sane miniſter dñi dñz imitetur: qz ipſe ait.
Qui mihi miſtrat me ſeq̃tur Et hẽs de illo Dñs
regnauit decorẽ induit. induit dñs fortitudinẽ Tu
q̊z eſto fortis in fide. decor9 in gřa et pbaſti te imi
tatorem dei Fortitudo tua. fiducia fidelis conſcie:
decor tu9 ſplendor bone opinionis Ita q̄ſo indue-
re fortitudinem: eteñ gaudiũ dñi fortitudo tua.
Porro ſpecie tua et pulchritudine tua: nihilomin9
tanq̃ propria ſilitudine delectatur Induere veſti-
mentis glorie tue: veſtire duplicibus quib9 dome-
ſticos ſuos. fortis illa mulier iduere conſueuit Nõ
ſit in conſcientia nutans infirmitas modice fidei:
non ſit in fama neuus male ſpei: et veſtiris duplici
bus. Et gaudebit ſponſus ſuper ſponſam animã
tuam: et gaudebit ſuper te deus tuus. Miraris
quorſum hec. ignarus vſq3 adhuc quid dicere veli.
Non te tollo diutius. Murmur loquor et querimo
niam eccleſiarum. Truncari ſe clamitant ac de
membrari. Vel nulle vel pauce admodum ſunt:
que plagam iſtam aut non doleant. aut non time
ant: Queris quã? Subtrahũtur abbates epis.

epiſcopi archiepiſcopis . archiepi̅ pꝛiarchis ſiue p̄
matibus . Bona ne ſpecies hec? Mirū ſi excuſa-
ri q̄at ꝉ op⁹ Sic factitādo ꝓbatis vos hr̄e plenitu
dinem ptātis : ſed iuſticie foꝛte nō ita Facitis hoc
qꝛ poteſtis: ſed vtrū et debeatis queſtio ē . Honoꝝ
ac dignitatū q̄d⁹ . et oꝛdinis quibuſqȝ ſuos ſerua-
re poſiti eſtis . nō inuidere: vt q̇dā vꝛōꝝ ait Cui hōrē
hōꝛem Spūalis hō ille q̄ omnia diiudicat vt ipſe a
nemie iudicetꝛ: ōne op⁹ ſuū terna q̄dā conſiderati-
ne p̄ueniet Pꝛimū quidē an liceat: deīn an deceat
poſtremo an et expediat Nā et ſi conſtet in xp̄iana
vtiqȝ ph̄ia nō decere niſi qḋ licet: et nō expedire niſi
quod decet et licet : non continno tamen omne qḋ
licet . decere aut expedire conſequens erit. Age ap
temus ſi poſſumus tria hec operi huic. At quomo
do non indecens tibi voluntate pꝛo lege vti? Et qꝛ
non eſt ad quem appelleris . poteſtatē exercere . neg
ligere rationem? Tu ne maioꝛ domino tuo qui ait
non veni facere voluntatem meā? Quāq̄ȝ non mi
nus deiecti q̄ȝ elati animi eſt: veluti rationis exptē
non pꝛo ratione ſed pꝛo libitu agere : nec iudicio a
gi ſed appetitu . Quid tam beſtiale? Et ſi indig-
num cui vis vtēti ratione viuere vt pecus : quis in
te rectoꝛe omniū tantā contumeliam nature . hono
ris iniuriā ferat? Sic degenerādo qḋ abſit: gn̄ale
ob ꝓbꝛiū feciſti ꝓpꝛiū tibi hō cū in hōꝛe eſſet nō in
tellexit cōpat⁹ ē iumētis inſipiētib⁹ ⁊ ſilis fcs̄ ē il̄
Quid itē tā indignū tibi . q̄ȝ vt totū tenēs non ſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

contentus toto : niſi minutias quaſdam atq; exi-
guas portiones ipſi9 tibi credite vniuerſitatis tan
quam non ſint tue ſatagis neſcio quō ad huc facē
tuas ? Vbi etiam meminiſſe te volo ꝑabole nathan
de hoīe qui centū oues habens . vnā que erat pau-
peris concupiuit . Huc q̊q; veniat factū ymmo faci
nus regis achab : qui rerum ſummam poſſidebat
et vnam vineam affectauit. Auertat deus a te qđ
ille audiuit : occidiſti et poſſediſti. Nolo autē ꝑtē-
das mihi fructum emancipationis ipſius . nullus
eſt enī : niſi ꝙ inde epiſcopi inſolentiores . monachi
etiam diſſolutiores fiūt Quid ꝙ et pauperiores ?
Inſpice diligēti9 taliū vbiq; libertoꝝ et facultateſ
et vitas . ſi nō pudenda admodū & tenuitas in hijs
et in illis ſecularitas īuenitur Matris noxie liber-
tatis : gemina ſoboles h̄ Quid ni peccet licēti9 va
gū et male liberꝝ vulg9 : cū nō ſit q̄ arguat ? Quid
ni licenti9 q̊z ſpolietur ac dep̄detur inermis religio
cū non ſit qui defendat ? Quo enim refugium ill̄e ?
Nunquid ad epiſcopos dolētes īiuriā ? Ridentib9
profecto . aſpiciūt oculis : ſiue qui faciūt mala : ſi-
ue qui patiūtur Que demum vtilitas in ſanguine
iſto ? Vereor ne illa quam in propheta cōminat9
eſt deus . ille inquiens in iniquitate ſua morietur :
ſanguinem autem eius de manu tua requiram Si
enim et extollitur qui ſubtrahitur . et cui ſubtrahi
tur vritur : qui ſubtrahit quomodo inocens eſt ?
Parū eſt . īuoluim9 ignē Audi ap̄ti9 Si is q̄ mur-

mutat ſcd͂m animā mortuus eſt. qui inſtigat quō
viuit? Quomodo vero non reus mortis amborū
et ſue pariter: qui gladiū dedit vn̄ ambo morerē
tur? Hoc eſt qđ dixeram. occidiſti et poſſediſti Ad-
de ꝙ qui audiūt ſcandalizātur. indignātur. detra-
hūt et blaſphemāt hoc eſt vulnerātur ad mortem.
Nō eſt bona arbor faciēs frcō tres: inſolentias.
diſſolutiones. dilapidatiōes. ſimultates. ſcan
dala odia: quodqꝫ magis dolendū inter eccīas
graues inimicias. perpeteſqꝫ diſcordias Vides ꝙ̄
ver⁹ ſit ſermo ille. oīa mihi licent: ſed non oīa expe
diunt Quid ſi forte nec non licet? Ignoſce michi
nō facile adducor licitū conſentire. qđ tot illicita p
tulit. Tu ne deniqꝫ tibi licitū cenſeas. ſuis eccīas
mutilare menbris: confundere ordinē: pturbare
termīos q̊s poſuerūt prēs tui? Si iuſticie eſt ius
cuiqꝫ ſeruare ſuū: auferre cuiꝙ ſua. iuſto quō po-
terit conuenire? Erras ſi vt ſumā ita et ſolam in
ſtitutā a deo veſtrā apoſtolicā ptātem exiſtimas.
Si hoc ſentis: diſſentis ab eo qui ait Non eſt po-
teſtas niſi a deo Proinde qđ ſequitur. qui poteſta
ti reſiſtit dei ordinatiōi reſiſtit: et ſi principaliter p
te facit. non tamē ſingulariter. Deniqꝫ idem apt.
Oīs aīa ptātib⁹ ſublimiorib⁹ ſubdita ſit Non ait
ſublimiori tanꝙ in vno: ſed ſublimioribus tanꝙ
in multis Non tua ergo ſola poteſtas a dn̄o: ſunt
et mediocres. ſunt et inferiores Et quō q̊s de⁹ cō
iunxit nō ſt ſepādi: ſic nec q̊s ſubiūxit cōpādi Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ſtrum facis. ſi manui ſubmouēs digitum facis pen
dere de capite ſuperiorem manu. brachio collate-
ralem. Tale eſt ſi in xpi corpore membra aliter lo-
cas: ꝙ diſpoſuit ipſe. Niſi tu putas aliū eſſe qui-
poſuit in eccia quoſdā quidē apłos. quoſdā āt ꝓ-
phetas. alios vero euangeliſtas. alios doctores
et paſtores ad conſummationē ſcōꝝ in op⁹ miniſte
rij. in edificationē corporis chriſti: Atꝫ hoc corpus
quod tibi ipſe paulus ſuo vero apłico figurās elo-
quio. et capiti cōuenientiſſime aptās. totū ex eo cō
pactū ꝓhibet et cōnexum ꝑ oēm iuncturā ſubminiſ
trationis. ſcdꝫ opationē in menſurā vnius cuiuſqꝫ
menbri augmentū corporis faciens. in edificatio-
nem ſui in caritate Non vilem reputes formā hanc
qꝛ in terris ē: exemplar habet e celo Neqꝫ eni filiꝰ
p̄t facere quicꝙ̄ niſi q̄ viderit prēm faciētem: pre-
ſertim cū ei ſub moyſi noīe dcm̄ ſit. vide vt omnia
facias ſecundū exemplar qđ tibi in mōte mōſtratū
eſt Viderat hoc qui dicebat Vidi ciuitatē ſcām ihe
ruſalem nouā deſcendentem de celo. a deo paratā
Ego ei ꝓpter ſiſitudinē dcm̄ reor: ꝙ ſicut illic che
rubin et ſeraphin atꝫ ceteri quiqꝫ vſqꝫ ad archāge
los et āgelos ordinantur ſub vno capite deo: ita
hic q̊ꝫ ſub vno ſūmo pōtifice. primates ꝁ priarche
archiepi. epi pbri vł abbates. et reliqui in hūc mo
dū Nō eſt ꝑuipendendū ꝙ et deū hꝫ auctorē: ⁊ de ce
lo ducit originē Quod ſi dicat epūs. nolo eſſe ſub
archiepō: aut abbas nolo obedire epō: hoc de celo

non ē Niſi tu forte angeloꝝ quempiā dicentem au·
diſti nolo ſub archangelis eſſe: aut ex alio q̊libet in
ferioꝝ ordinū aliquem non ferentem ſubeſſe cuiq̄
niſi deo. Quid inquis? Prohibes diſpenſare?
Nō. ſed diſſipare Non ſum tam rudis vt ignorem
vos diſpenſatores poſitos: ſed in edificationem.
nō in deſtructionem Deniq꞉ queritur inter diſpen·
ſatores: vt fidelis quis inueniatur: Vbi nccitas
vrget: excuſabilis diſpenſatio eſt Vbi vtilitas pro
uocat: diſpēſatio laudabilis eſt Vtilitas dico cōis
non propria Nam cum nihil hoꝝ eſt: nō plane fide
lis diſpenſatio. ſed crudelis diſſipatio eſt Nōnulla
tamen monaſteria ſita in diuerſis epiſcopatibus
q̄ ſpecialiꝰ pertinuerit ab ipſa ſui fundatiōe ad ſe·
dem apoſtolicam pro volūtate fundatorū quis ne·
ſciat? Sed aliud eſt quod largitur deuotio: aliud
quod molitur ambitio impatiens ſubiectionis Et
hec ſint dicta de hijs. Supereſt vt gn̄aliter
ſup̱ vniuerſum eccleſie ſtatū intendat conſideratio
tua: ſi plebes clericis. ſi clerici ſacerdotibꝰ. ſi ſa·
cerdotes deo in ea qua oportet humilitate ſubiecti
ſit ſi in monaſterijs et religioſis locis ſeruetur or·
do vigilet diſciplina. ſi ſup̱ praua opera et dogma
ta cenſura eccleſiaſtica vigeat: ſi floreāt vinee hone
ſtate et ſcimoīa ſacerdotū: ſi flores fructꝰ p̄turiāt
obedientia fideliū populoꝝ: ſi demū veſtra ipſoꝝ
ap̄lica mandata et īſtituta ea qua dignū eſt ſollici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tudine obſeruētur: ne quid in agro domini tui aut
neglectu incultum. aut fraude ſubreptū inueniatur.
Poſſe inueniri ne dubites Mihi in promptu eſt vt
multa et inumera pretermittā que paſſim neglecta
iacent: nōnulla etiam ex hijs q̄ plantauit dextera
tua cōuulſa mōſtrare Nonne os tuū in remenſi cō
cilio ſubiecta capitula promulgauit? Quis ea te-
net? Quis tenuit? Falleris ſi teneri putas Si nō
putas ipſe peccaſti: aut ſtatuens que nō tenerētur
aut ꝙ nō tenētur diſſimulas Precipimus apſti vt
tam epiſcopi q̄ clerici neqꝫ in ſuperfluitate ſeu iho
neſta varietate colorū: aut fiſſura veſtiū. neqꝫ ī ton
ſura intuentiū quorū forma et exemplum eſſe de-
bent. offendant aſpectum: ſed potius ita in ſuis
actibus errata condemnent. et amorem innocētie
conuerſatione demonſtrent. ſicut dignitas exigit
clericorum ordinis: ꝙ ſi moniti ab epiſcopis ſuis
infra xl. dies nō obtemperauerint: eccleſiaſticis be
neficijs eorundem pontificū auctoritate priuentur
Epiſcopi vero ſi prefixam penā irrogare neglexe-
rint: quia inferiorū culpe ad nullos magis referē
de ſunt q̄ ad deſides negligenteſqꝫ rectores: tam
diu ab officio pontificali abſtineant donec penā a
nobis conſtitutā clericis ſibi ſubiectis imponāt Il
lud etiam duximus adnectendum vt nullus in ar-
chidiaconum vel decanum niſi dyaconus ł preſb-
iter ordinetur Archidiaconi vero decani et p̄poſiti

qui infra ordines prenoĩatos ſunt. ſi inobediẽtes ordinari contempſerint honore ſuſcepto priuentur Prohibemus ne adoleſcentib9 vł infra ſacros or-dines conſtitutis. ſʒ q̄ prudentia et vite merito clareſcunt. p̄dicti concedãtur hõres Verba tua hec. tu ſanxiſti Quid effectui mancipatū? Adhuc adoleſcentes. adhuc qui infra ordines ſũt. in eccīa pmouentur Quod ad primū capitulū ptinet: luxus veſtiū interdictus ē ſed non reſtrict9 Pena dictata. ſed minime ſecuta eſt Jam quart9 ãnus eſt ex quo datū mandatū audiuim9 et neminē adhuc clericorū priuatū beneficio. neminem epõꝝ ſuſpenſum ab officio luximus At luctu amariſſimo dignū qd ſecutū eſt Quid hoc? Impunitas incurie ſoboles: inſolentie mater. radix impudentie. tranſgreſſionū nutrix Et beatus ſi omni ſatagas cura. oĩm malorū primã parentem cauere incuriã: Sed in hoc tu operã dabis. Et nũc leua oculos tuos et vide ſi nõ eque vt p̄9 pellicula diſcolor ſacrū ordinē decoloret: ſi non eque vt prius fiſſura enormis pene inguina denudet Solēt dicere nū de veſtib9 cura ē deo: et nõ magis de morib9? At forma h̄ veſtiū: deformitatis mentium et morū indicium eſt Quid ſibi vult ꝙ clerici aliud eſſe. et aliud videre volunt? Id quidem minus caſtum. minuſqȝ ſincerū Nempe habitu milites: queſtu clericos: actu neutrum exhibent. Nam neqȝ pugnant vt milites: ne-

qꝫ vt clerici euangelizant Cuius ordinis ſunt? Cū vtriuſqꝫ eſſe cupiunt vtrumqꝫ deſerunt: vtrumqꝫ confundūt Vnuſquiſqꝫ inquit in ſuo ordine reſur-get Iſti in quo? An qui ſine ordīe peccauerūt: ſine ordine peribunt? Aut ſi ſumme ſapiens deꝰ: ve-raciter creditur a ſummo vſqꝫ ad deorſum nihil in ordinatū rͥlinqͦs: vereor iſtos nō alibi ordinādos ꝙ̈ vbi nullus ordo. ſed ſempiternus horror inhītat O miſerandam ſponſam talibꝰ creditā paranim-phis: qui aſſig̃ta cultui eius ꝓprio retinere queſtui non verentur Non amici profecto ſponſi ſed emuli ſunt Et de hijs ſatis que ſub te ſunt. et ſi nō ad ma-terie copiam. que eſt multa nimis: certe ad id qͦd ꝓ-poſui ego. Videnda iam que circa te ſunt: ſed ad ea oſtiū nobis liber quartus aperiet.

Explicit liber tercius beati bernardi abbatis de conſideratione. Incipit liber 4ꝰ

SI mihi plenis innotuiſſet amantiſſi-me eugeni illa priora qualiter accepta ueris: ſecundū hoc vel fidentiꝰ in reli-quū proceſſiſſem vel cautius: aut cer-te ſubſtitiſſem omnino Nūc vero quia ob locorum diſtantiā id minime datur: nō mireris ſi prodit exi-lior ſermo anceps. et verecūde fateor ad mediū ve-niēs Primis itaqꝫ conſideratiōis ꝑtibꝰ libris ꝓori

bus pertractatis : in manibus eſt de hijs addere
que circa te ſunt Et ipſa quidem ſub te ſʒ quo ꝓpi-
ora eo importuniora tibi Nempe coram poſita in-
curiā non admittūt : non diſſimulationē . non obli
uionē Vehementiꝰ vrgent : turbulentiꝰ irruūt : ve-
rendū ne obruāt Circa eiuſmodi ꝗ̄ ſobria et inten
ta conſideratione opus ſit : ꝓprio te experimēto edo-
ctū ſatis nō ambigo Alioquin ſi nō cauta oportu
naqʒ interueniat conſideratio : occupatio continua
bitur . et vexatiōis nō erit modꝰ ⁊ ſollicitudīs nō e
rit finis Nō tēpꝰ vacuū : nō liberū cor : plus laboris
et minꝰ vtilitatis Dico āt inſtantia tua illa cotidi
ana : ab vrbe . a curia . a domeſtica ſpāliter eccleſia
tua Hec inq̄ circa te ſūt : clerꝰ ⁊ ppłꝰ tuꝰ cui ſpāli
ter epiſcoparis : ac ꝑ hoc ſpecialꝫ cure teneris debi
tor Hij q̊ʒ qui tibi quotidie aſſiſtunt . ſeniores popu
li . orbis iudices : ⁊ q̀ item de domo et mēſa tua ſūt
capellani . cubicularij . miniſtri q̊ʒ diuerſis deputati
officijs in obſequium tui . Hij te familiarius viſi-
tant : frequentius pulſant : moleſtiusqʒ ſollicitāt
Hij ſunt qui non verentur ſuſcitare dilectam : et
anteꝗ̄ velit . Et primo quidem clerum illum ordi-
natiſſimum eſſe decet : ex quo p̄cipue in omnem ec-
cleſiam cleri forma ꝓceſſit Deinde omne quod ꝓpe
ram agitur te preſente : id tibi turpius . Intereſt
glorie ſanctitatis tue . vt quos pre oculis habes .
ita ordīati . ita ſint īformati q̄tinꝰ totiꝰ hoēſtatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

et oꝛdinis . ipſi ſpeculū ipſi ſint foꝛma Inueniantur
pꝛe ceteris opꝫ expediti ad officia . ydonei ad ſacra
menta : ad plebes erudiendas ſolliciti : circumſpecti
ad ſemet cuſtodiendos in omni caſtitate . Quid de
populo loquar ? Populus romanus eſt . Nec bꝛeui
us potui nec expꝛeſſius tamen aperire de tuis per·
rochianis quod ſentio . Quid tam notū ſeculis q̄
pꝛoteruia et faſtus romanoꝝ ? Gens inſueta paci
tumultui aſſueta . Gens immitis et intractabilis
vſqꝫ adhuc : ſubdi neſcia . niſi cū nō valet reſiſtere .
En plaga Tibi incumbit cura hec : diſſimulare non
licet : Rides me foꝛſitan . foꝛe incurabilem ꝑſuaſꝰ
Noli diffidere : curā exigeris nō curationē : Deniqꝫ
audiſti . curā illiꝰ habe : et nō cura ł ſana illū Verū
dixit quidam Non eſt in medico ſemꝑ releuetur vt
eger At meliꝰ de tuis pꝛopono tibi Paulꝰ loquitur
plꝰ oībꝰ laboꝛaui . Non ait plꝰ omnibꝰ ꝓfui . aut
plus omnibꝰ fructificaui : verbum inſolens religio·
ſiſſime vitans . Alias autem nouerat homo quem
docuit deus . quia vnuſquiſqꝫ ſecundum ſuū labo·
rem accipiet : non ſecundū pꝛouentū Et ob hoc in
laboꝛibꝰ potiꝰ q̄ in pꝛofectibꝰ gloꝛiandū putauit
ſicut habes ipm̄ alibi quoqꝫ dicētem . in laboꝛibus
plurimis Ita queſo fac tu quod tuū eſt : nā deus
quod ſuū eſt ſatis abſqꝫ tua ſollicitudine et anxie·
tate curabit . Planta : riga . fer curam : et tuas
explicuiſti partes . Sane incrementū vbi voluerit

dabit deus: non tu. Ubi forte noluerit: tibi depe-
rit nihil. dicente ſcriptura. Reddet deus mercedē
laborū ſanctorꝝ ſuorū Securus labor: quem nullꝰ
vꝫ euacuare defcūs Ex hec dixerim abſqꝫ preiudi-
tio diuine potentie et bonitatis Scio induratū cor
populi huiꝰ. ſed potēs eſt deꝰ de lapidibꝰ iſtis ſuſ
citare filios abrahe Quis ſcit ſi reuertatur et igno
ſcat: conuertat et ſanet eos? Sed nō eſt ꝓpoſiti
mihi dictare deo quid facere debeat: tibi vtinā po-
ſſim q̄ oportet et prout oportet ſuadere. At locus
dubius. et ſcrupuloſa incidit diſputatio Nam vbi
adordiar dicere quod ſentio: video ſatis quid imi-
net Clamabitur inſuetū: nam iuſtū negari nō po-
terit Ego vero ne inſuetū q̄dem aſſenſerim Nempe
aſſuetū fuiſſe ſcio: ac per hoc in diſſuetū potuiſſe ve
nire. ſed nō redire in inſuetū An vero aſſuetū quis
neget. qd conſtat nōmodo aliqū fcm̄. ſꝫ aliquādiu
factitatū? Quid illud ſit dicā: et nō proderit Cur?
Quia non placebit ſatrapis: plꝰ maieſtati q̄ꝫ ve-
ritati fauentibus. Fuerūt ante te q̄ ſe totos ouibꝰ
paſcendis exponerent. paſtoris opere et nomine
gloriantes. nil ſibi reputantes indignum niſi
quod ſaluti ouium obuiare putarent. Non queren
tes que ſua ſunt ſed impendentes: Impendere cu-
ram: impendere ſubſtanciam: impendere et ſeip-
ſos: Unde vnus illorum. Et ego ait ſuperin-
pendar pro animabus veſtris. Et tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

dicerent. non venimus ministrari ſed miniſtrare:
ponebant quotiens oportuiſſent ſine ſumptu euan
geliũ Vnus erat de ſubditis queſtus. vna pompa
vna qꝫ voluptas: ſi quo modo eos poſſent parare
domino plebem pfectã Id oĩmodis ſatagebãt eti
am in multa tribulatione cordis et corpis: in la-
bore et erumna. in fame et ſiti. in frigore et nudita
te Vbi nũc queſo conſuetudo hec? Subijt diffikis
valde. Lõge in aliud mutata ſũt ſtudia: et vtinã nõ
in peius. Cura tũ et anxietas et emulatio ⁊ ſollici-
tudo: fateor perſeuerãt Trãſlata hec: nõ immuta-
ta Teſtimoniũ vobis perhibeo ꝙ nec ſubſtãtie p-
citis: non magis ꝙ ante. diuerſa ãt locatio diffiki
tudinẽ facit Magna abuſio: pauci ad os legiſlato
ris: ad man⁹ oẽs reſpiciũt Non immerito tũ. oẽ
papale negociũ ille agunt. Quẽ dabis mihi de to-
ta maxima vrbe qui te in papã receperint: precio.
ſeu ſpe precij non interueniẽte? Et tunc potiſſimũ
volũt dñari: cũ profeſſi fuerint ſeruitutẽ Fideles ſe
ſpondent vt oportuni⁹ fidentibus noceant Ex hoc
nõ erit conſiliũ tibi a quo ſe arcendos putẽt: nõ ſe-
cretũ quo ſe nõ ingerant. Si ſtante pro forib⁹ ꝗꝙ
illorũ. moram vel modicã fecerit hoſtiarius: ego
tunc pro illo eſſe nolo Et nunc experire paucis: no
uerim ne et ego ꝶ aliquatenus mores gentis Ante
omnia ſapientes ſunt vt faciant malum: bonum
autem facere neſciunt: Hij inuiſi terre. et celo: vtri

ꝗ iniecere manꝰ: impij in deum. temerarij in ſcã:
ſedicioſi in inuicem: emuli in vicinos. inhumani
in extraneos. Quos neminē amantes: amat ne-
mo. Et cum timeri affectent ab omnibus: omnes
timeant neceſſe eſt. Hij ſunt qui ſubeſſe non ſuſtinēt
preeſſe nō norunt: ſup̱ioribꝰ infideles. inferioribꝰ
importabiles. Hij inuerecundi ad petendum. ad
negandum frontoſi. Hij importuni vt accipiant: in-
quieti donec accipiant: ingrati vbi acceperint. Do
cuerunt linguam ſuam grandia loqui: cum operen
tur exigua. largiſſimi promiſſores: et parciſſimi
exhibitores. Blandiſſimi adulatores: et morda-
ciſſimi detractores. Simpliciſſimi diſſimulatores
et maligniſſimi proditores: Excurrimus vſqꝫ huc
plenius te atqꝫ expreſſius ammonendū putantes
horum que circa te ſunt in hac parte. Iam ad or-
dinem recurramus. ¶ Quale eſt ꝙ de ſpolijs
eccleſiarū emuntur. qui dicūt tibi euge euge? Pau
perū vita in plateis diuitū ſeminatur. Argentum
micat in luto: accurritur vndiqꝫ. tollit illud nō pau
perior ſed fortior. aut q̄ forte citius precucurrit. A
te tamen mos iſte. vel potius mors iſta non cepit
in te vtinam deſinat. Sed reliqua proſequamur.
Inter hec tu paſtor procedis deauratus. tam mł
ta circundatus varietate: oues quid capiunt? Si
auderē dicere. demonū magis ꝗ̄ ouiū paſcua hec.
Scꝫ ſic factitabat petrꝰ: ſic ludebat paulꝰ? Vides

omnem eccleſiaſticum zelum feruere: ſola pro dignita
te tuenda? Honori totū datur ſcitati nihil aut par
Si cauſa reqrente paulo ſubmiſſi9 agere. ac ſocia
li9 te habere temptaueris: abſit inquiūt. nō decz.
tempori nō congruit: maieſtati nō cōuenit. quā ge
ris perſonā attendito De bñplacito dei vltia men
tio eſt: pro iactura ſalutis nulla cūctatio: niſi quod
ſublime eſt hoc ſalutare dicam9: et quod gloriā re
dolet id iuſtū. Ita omne humile probro ducitur in
ter palatinos: vt facilius qui eſſe ꝙ qui apparere
humilis velit inuenias: Timor dñi ſimplicitas re
putatur: ne dicam fatuitas. Virum circunſpectū:
et amicū proprie conſcie: calumniantur ypocritam
Porro amatorē qaietis. et ſibi interdū vacātem
inutilem dicūt Quid ergo tu? Euigilas ne adhuc
ad iſtos qui circumdederūt te laqis mortis? Que
ſo te ſuſtine pauliſper et ſupporta me ymmo da ve
niā. non tam temere ꝙ timide hec loquenti Emu
lor te emulatiōe bona. et vtinā ꝙ vehemēti tā vtili
Scio vbi hītas: icreduli et ſubuerſores ſūt tecū lu
pi nō oues ſunt: taliū tū tu paſtor Vtilis cōſidera
tio q forte iueniris: quō ſi fieri p̄t conuertas eos:
ne ipſi ſubuertant te Quid diffidim9 poſſe reuerti
in oues: e qb9 verti in lupos potuerūt? Hic hic nō
parco tibi. vt parcat de9: Paſtorē te populo huic
certe aut nega aut exhibe Non negabis: ne cui9 ſe
dem tenēs te neget heredem Petr9 hic ē q neſcit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

proceſſiſſe aliquā vel gēmis ornat9 vel ſericis : non
tect9 auro: no vect9 equo albo: nec ſtipatus milite
nec circū ſtrepētibus ſept9 miniſtris . Abſq3 hijs tū
credidit ſatis poſſe impleri ſalutare mandatū: ſi a
mas me. paſce oues meas In hijs ſucceſſiſti non
petro: ſz conſtātino Conſulo tolerāda pro tpe: non
affectanda pro debito. Ad ea te poti9 incito q̊r te
ſcio debitorē Et ſi purpuratus. et ſi deaurat9 ince-
das : nō eſt tū quod horreas operā curā ve paſto-
ralem. paſtoris heres Nō eſt q̄ erubeſcas euange-
liū Quāq3 ſi volens euangeliſes : inter apoſtolos
q̄dem etiā gloria eſt tibi Euangeliſare paſcere eſt:
opus fac euāgeliſte. et paſtoris op9 impleſti Dra-
cones inquis me mones paſcere et ſcorpioēs non
oues . propter hoc inq̄ magis aggredere eos : ſed
v̄bo nō ferro Quid tu denuo vſurpare gladiū tem-
ptes: quē ſemel iuſſus es reponere ī vaginā : Quē
tū q̄ tuū negat: nō ſatis mihi videtur attēdere ver-
bū domini dicentis ſic Conuerte gladiū tuum ī va
ginam: Tuus ergo et ipſe forſitan tuo nutu. et nō
tua manu euaginandus . Alioquin ſi non vllo mo
do ad te pertineret et is . dicētib9 apoſtolis . ecce
duo gladij hic: non reſpondiſſet domin9 . ſatis eſt
ſed nimis eſt Vterq3 ergo eccleſie et ſpiritalis ſcili-
cet gladius et materialis : ſed is quidem pro ec-
cleſia : ille vero et ab eccleſia exerendus . Ille ſa-
cerdotis . is militis manu : ſed ſane ad nutum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ſacerdotis. et iuſſum imperatoris Et de hoc alias
Nūc vō arripe illū qui tibi ad feriendū creditus ē:
et vulnera ad ſalutem ſi nō oēs. ſi non vł multos
certe quos poſſis Non ſum inquis melior q̄ pr̄es
mei Quem illorū domus exaſperans nō dico au-
diuit: ſed non irriſit? Ideo tu inſiſte magis ſi for
te audiant et quieſcāt Inſiſte et reſiſtentibꝰ Dicen
do hec: forte nimius dicar Num nrā illa vox. inſta
oportune importune? Hūc ſi audes nimiū appella
to. prophete precipitur. clama ne ceſſes. Ad quos
niſi ad ſceleratos et peccatores? Annūcia inquit
populo meo ſcelera eoꝝ: et domui iacob pccā eoꝝ
Prudenter aduerte. ⁊ ſceleratos phiberi. et ppłm
dn̄i Puta idem de hȳs: et ſi ſcelerati et ſi iīqui. vide
ne audias. quod vni ex hȳs minimis meis nō feci-
ſti. nec mihi feciſti Fateor ppłm iſtū extitiſſe vſqꝫ
adhuc dura fronte et indomito corde: ſꝫ vtꝝ ne etiā
īdomabili. neſcio vn̄ liq̄do ſcire poſſis: Poteſt fore
qḋ necdū fuit. Si diffidis tu: ſed apud deū nō erit
īpoſſibile oē verbū. Si dura frōte ſūt: durato et tu
econtra tuā Nil tam durū quod duriori nō cedat.
Dn̄s ad pphāꝫ Dedi frontē tuā duriorē frontibꝰ
eorū Vnū eſt qḋ te abſoluit: ſi egiſti cū populo il-
lo vt poſſis dicere pplꝫe meus q̄ḋ tibi debui facere ⁊
nō feci? Si ſic feciſti et nō pfeciſti: ē demū qḋ fa-
cias et qḋ dicas Exi de hur chaldeoꝝ: et dicito qꝛ
opꝫ me ⁊ alȳs ciuitatibꝰ euāgelizarē Puto q̄ nec pei-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

tebit exilij: orbe pro vrbe cõmutato. ¶ Veniamus iam ad collaterales et coadiutores tuos. Hij ceduli tibi. Hij intimi ſunt. Quamobrem ſi boni ſunt. tibi potiſſimũ ſunt ſi mali eque pl9 tibi Ne te dixeris ſanũ dolentem latera: hoc eſt ne te dixeris bonũ. malis innitentem Aut ſi bonus ſis bonitas tui ſoli9. ꝙ fructũ afferre pt? Sicut in ſuperiori libro dixiſſe me memĩ Quid inquã emolimẽti affert eccis dei tua v ni9 hoĩs iuſticia: vbi ſentencia ꝑualet aliter affcõꝝ? Sed nec tuta tibi boĩtas tua obſeſſa malis: nõ magis ꝙ ſanitas vicino ſerpente Non eſt q̊ te ſubducas malo inteſtino Et eregione bonũ domeſticũ eo amplius quo ſepi9 iuuat Sȝ ſepe leuẽt ſiue grauent: cui recti9 imputandũ ꝙ tibi. qui tales aut elegiſti aut admiſiſti? Non de oĩbus dico: nam ſũt q̊s nõ elegiſti. ſȝ ipſi te At ptã tem non hñt: niſi quã tu eis aut tribueris. aut pmiſeris. Ad idẽ ergo reuertimur Tibi imputa q̃cq̃d patieris ab eo qui ſine te poteſt facere nihil Hijs expletis: de cetero nõ inconſiderate vt vides eligẽdi quiq3 ſeu colligendi ſunt in op9 miniſterij huius. Tuum eſt vndecunq3 euocare et abſciſcere tibi exemplo moyſi. ſenes non iuuenes: ſed ſenes non tam etate ꝙ moribus: quos tu noſti quia ſenes populi ſunt. An non eligendi de toto orbe: orbem iudicaturi? Sane huic negotio non ſe ingerat rogans. Conſilio non prece agendum eſt. Sunt q̃

neceſſario a nobis rogantiū aut extorquet impor-
tunitas aut neceſſitas meretur. At iſtud in hijs q̄
noſtra ſūt Vbi āt non licet quod volo facere: quis
locus roganti? Niſi forte qui me rogat. hoc rogat
vt quod vult velle liceat mihi: et nō magis vt veli
Aliꝰ pro alio: alius forte et pro ſe rogat Pro q̊ ro-
garis: ſit ſuſpectꝰ Qui ipſe rogat pro ſe: iam iudi
catus eſt Nec intereſt per ſe an per alium q́s roget
Clericum curiam frequentātem qui nō ſit de curia
ad idem noris pertinere ambientiū genus: Adulā
tem et ad placitum cuiuſq꜠ loquentem vnū de ro-
gantibꝰ puta: etiā ſi nihil rogauerit Scorpioni nō
eſt in facie qd̄ formides: ſ꜠ pungit a cauda: Si ad
taliū blandicias cor tuū vt aſſolet molliri ſenſeris
memineris ſcriptū: Omnis hō primū vinū bonū
ponit: cū āt inebriati fuerint tūc id quod deterius
eſt Pari pondere eſtimaueris eiꝰ humilitatē qui ti
met: et eius qui ſperat. Viri callidi et doloſi propri
um eſſe ſolet. tunc p̄tendere humilitatē: cū aliquid
obtinere voluerit. De qualibꝰ dicit ſcriptura Eſt
qui ſe humiliat nequiter: et interiora eius plena
ſunt dolo De vobis ipſis ſume ſnīe huiꝰ euuidens
ac familiare exemplum Quantos quos ſimplices
admiſiſti. poſtmodū ſuſtinuiſtis graues: inſolen-
tes contumaces rebelles? Quod quidem interiꝰ
malum tegunt principia: poſteriora produnt Ver-
boſolū adoleſcentem et ſtudentem eloquentie cū ſa

pientie ſit inanis : non aliud ꝙ iuſticie hoſtem re-
putes Pro huiuſmodi falſis fribꝰ dicit tibi gentiū
magiſter Manꝰ cito nemī impoſueris Excluſo ita
qꝫ vniūſo hoc peſtilēti gñe hoiꝫ: cure tibi maxīe ſit i
troducere tales quos poſtmodū introduxiſſe nō pe
niteat Turpe eſt tibi ſepiꝰ retractare quo feceris :
et iudiciū tuū frequenter periclitari nō decet Dili-
genter ꝓiū oē quod faciendū erit tracta apd̄ te: et
cu hijs qui te diligūt Tracta an̄ factum : qꝛ poſt
fcm̄ ſera retractatio eſt . Sapiētis conſiliū eſt oīa
fac cū conſilio: et poſt factū non penitebis Et hoc
tibi perſuade qui admittendi ſūt difficile in curia
poſſe probari: et ideo ſi fieri p̄t . viros probatos o-
portere deligi nō probandos Nos in monaſterijs
oēs recipimus ſpe meliorandi At curia bonos fa
cilius recipere ꝙ facere conſueuit Quod ſi plūes
in ea defeciſſe bonos ꝙ malos profeciſſe probaui-
mus : querendi ſane quibꝰ nec defectꝰ timeatur .
nec ꝓfcūs optetur . vtpote iam ꝑfectis . Itaqꝫ vo
lentes neqꝫ currentes aſſumito : ſꝫ cunctātes . ſed
rēnuentes Etiā coge illos et compelle intrare In
talibꝰ vt opinor requieſcet ſpiritꝰ tuus . qui non
ſint attrite frontis et inuerecundi ſed timorati :
preter deū tamen timeant nihil . nihil ſperent niſi a
deo qui aduentantiū non manus attendant : ſed
neceſſitates Qui ſtent viriliter pro afflictis : et iu
dicēt in eq̄tate ꝓ mā̄ſuetis terre Qui ſint cōpoſiti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ad mores . probati ad ſanctimoniā.parati ad obe
dientiā.manſueti ad paciaꝫ.ſubiecti ad diſciplinā.
rigidi ad cenſurā.catholici ad fidem.fideles ad diſ
penſationē.concordes ad pacem.conformes ad v,
nitatem Qui ſint in iudicio recti.in conſilio proui
di.in iubendo diſcreti.in diſponendo induſtrÿ.in a
gendo ſtrenui.in loquendo modeſti. in aduerſita
te ſecuri.in proſperitate deuoti.in zelo ſobrÿ.in mi
ſericordia non remiſſi.in ocio non ocioſi.in hoſpi,
tio non diſſoluti.in cōuiuio nō effuſi.in cur a rei fa
miliaris non anxÿ.aliene non cupidi. ſue non pro
digi: vbiqꝫ et in oībus circumſpecti . Qui legatioē
pro xpriſto fungi quotiens opus erit nec iuſſi rēnu
ant: nec nō iuſſi affectent Qui qd verecūde excuſāt
obſtinatius non recuſent Qui miſſi poſt aurū non
eant.ſed chriſtū ſequantur: qui queſtū legationem
non eſtiment.nec requirant datū ſed fructū . Qui
regibus iohannem exhibeant: egiptÿs moyſen: for
nicantibꝰ phinees : helyam ydolatris : helizeum
auaris: petrum mentientibus: paulum blaſphemā
tibus : negotiantibus criſtū Qui vulgus nō ſper,
nant ſed doceant: diuites non palpent ſed terreāt:
pauperes non grauent ſed foueant: minas princi,
pum non paueant ſed contemnāt Qui non cū tur,
ba intrent nec cum ira exeant : qui eccleſias nō ſpo
lient ſed emendent Qui marſubia nō exhauriant :
ſed corda reficiant.et crimina corrigant Fame pro

uideant ſue: nec inuideat aliene. Qui orandi ſtu-
dium gerant. et vſum habeant: ac de omni re ora-
tioni plus fidant q̄ ſue induſtrie vel labori Quoꝝ
ingreſſus pacificus: moleſtus exitus ſit Quorum
ſermo edificatio: q̊rū vita iuſticia: quoꝝ p̄ntia g̃ta
quorū memoria in benedictione Qui ſe amabiles
prebeant nō verbo ſed opere: reuerendos exhibeāt
ſed actu nō faſtu Qui humiles cū huilib9. et cū in
nocentibus inocentes. duros dure redarguāt: ma
lignātes cohерceāt: reddāt retributionem ſuꝑbis
Qui nō de dote vidue et patrimonio crucifixi ſe vł
ſuos ditare feſtinent gratis dātes qd̄ g̃tis accepe-
runt Gratis facientes iudiciū iniuriā patientibus
vindcām in nationib9: increptiones in populis.
Qui de tuo deniq̧ ſpiritu inſtar illoꝝ lxx. moyſi ac
cepiſſe cernantur: per quem ſiue abſentes ſiue pre
ſentes contēdant placere tibi. placere ⁊ deo Qui ad
te redeant fatigati q̀dem: ſed nō ſuffarcinati. Si
mul et gloriātes. nō q̧ curioſa ſeu precioſa queq̧
fraꝝ attulerint: ſed q̧ reliquerint pacem regnis.
legem barbaris. quietem monaſterijs. eccis or-
dinem. clericis diſciplinā. deo populū acceptabilē.
ſectatorū bonorū opeꝝ: Dignū reor ad mediū ve-
nire fcm̄ dulcis meōrie martini noſtri Noſti hoc: ſꝫ
an memineris ignoro Is cardinalis preſbiter fun-
ctus aliqn̄ legatioē in dacia: tā pauꝑ remeauit vt
pene expenſis et equis deficientibus vix perueniret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

floꝛentiā Ibi epiſcopus loci donauit ei equū: q̊ pi-
ſas vſqꝫ. vbi eramꝰ tūc. ꝓuectꝰ eſt Poſt triduū cre
do ſecutꝰ epūs: erat ei illi cā cum aduerſario. et a-
gendi aderat dies: cepit reqͥrere ſuffragia amicoꝝ
Cumqꝫ per ſingulos ſollicitarētur: ventū eſt ad mar
tinū Fiducia erat maioꝛ in illo: qui nō poſſet ime-
moꝛ eſſe recentis beneficij. Tū martinꝰ. decepiſti
me iquit. neſciebā tibi iminere negotiū Tolle equū
tuū: ecce in ſtabulo eſt. Et hoꝛa eadem reſignauit
illi Quid dicis mi eugeni? Nōne alteriꝰ ſcti res ē.
rediſſe legatū de terra auri ſine auro: tranſiſſe per
terrā argenti et argentū neſciſſe: donū inſuper qđ
poterat eſſe ſuſpectū illico reieciſſe? Sed o mihi lo
cū ſuauem vbi incidit occaſio memoꝛādi et noian-
di ſuauiſſimi odoꝛis virū. epiſcopū loquoꝛ carno-
tenſem ganfridū. ꝙ legatioēꝫ in ꝑtibꝰ aquitanie ꝓ
ꝓꝛijs ſumtibus ſtrēnue amminiſtrauit. idqꝫ annos
plūes Rem loquoꝛ quā vidi ipſe. Erā cū eo in fra
illa: cū a quodā pbꝛō pñtatus illi eſt piſcis quem
vulgo vocāt ſturgionē Percunctatꝰ legatus quāti
venierit: non accipio inqͥt niſi receperis pꝛeciū: et
et reſinauit ſolidos quinqꝫ inito et verecundo Itē
cū eſſemus in quodā oppido. domina illius oppi-
di obtulit illi pꝛo deuotione cū manutergio duas
vl' tres papſides pꝛcħꝛas: ligneas tū Quas ali-
quādiu intuitꝰ hō ſcrupuloſe conſcīe laudauit eas:
ſꝫ nō acquieuit accipere Qū aꝛgēteas accepiſſet: q

ligneas refutauit : Non fuerunt qui poſſent dicere
legato. ditauimꝰ abrahā Ipſe vero cū ſamuele li-
bere contionabatur ad oēs loquimini corā dn̄o et
corā chriſto eiꝰ vtrū bouem cuiuſꝙ tulerim an aſi-
nū: ſi quempiā calumniatꝰ ſum. ſi oppreſſi aliquē
ſi de manu cuiuſꝙ munus accepi: et contemnā illō
hodie. vobiſqꝫ reſtituā O ſi taliū daretur copia vi-
rorū quales perſtrinximus nūc Quid te feliciꝰ : qđ
illo iocūdius ſeculo : Nōne ſecunda ab eternitate
illoꝝ tibi tp̄m btitudo videretur : cū te quaq̄ v́ſum
procedens . ſtipatū videres tam inclito agmine be-
atorū : Si te dn̄ noui heres : et altū trahens ſu-
ſpiriū. tecū loqueris : Putas fore poſſe quod dici-
tur : Putas hic ſumus quouſqꝫ hec fiant : Quis
det viuere vt iſta videre contingat : O ſi viderem
in vita mea eccīaꝫ dei. talibus inixam columnis O
ſi dn̄i mei ſponſam cernerem tāte cōmiſſam fidei .
tante creditā puritati Quid me beatiꝰ . qđ ve ſe-
curiꝰ cū eiuſmodi circa me vite mee cuſtodes ſpec-
tarem ſimul et teſtes : quibus ōnia mea ſecreta ſe-
cure committerem : communicarē conſilia: quibꝰ
me totū refunderem tanꝙ alteri mihi : Qui ſi vel-
lem aliquatenꝰ deuiare non ſinerent : frenarent p-
cipitem. dormientem excitarent . Quorum me re-
uerentia et libertas extollētem repmeret : exceden-
tem corrigeret Quorū me conſtantia et fortitudo
nutantem firmaret : erigeret diffidentem Quorū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

me fides et ſcitas ad queq; ſācta. ad q̄q; honeſta:
ad queq; pudica. ad queq; amabilia et bone fame
prouocaret. Et nūc reduc oculos mi eugeni ad eū
qui nūc eſt curie ſeu eccie ſtatū et ſtudia prelatorū:
eoꝝ preſerti q̄ ſūt in circuitu tuo: Sꝫ de hijs hacte
nus ego. Palpaui non fodi parietē Tibi licet fo-
dere et videre: vtpote prophē filio. Mihi progredi
non eſt phas Vnū dico qd̄ in facie eſt Ridicule mi-
niſtri veſtri. vris ſe compbris ſe anteferre conātur
Non hoc ratio hꝫ: nō antiquitas habuit nō conſen
tit auctoritas. Et ſi de ſua conſuetudie calumniā
ſtruunt: melius profcō illa. q̄ ſumm9 ordo cōtem-
nitur Friuolū tū ſatis. vn̄ maxime optinere id vo-
lunt Nos ſum9 inquiūt qui in omni celebritate do
mino pape coniūctiores aſſiſtim9: ſedenti ꝓpiores
aſſidemus: procedētem poſteriores p̄cedim9 Hoc
totū non dignitatis preuilegiū. ſed ſedulitatis de-
bitū eſt: dyaconi nomē ſollemni ipa admiſtratioē
interp̄tans Deniq; pbris ordinata confeſſione am
bientib9 maieſtatem: vos ad pedes ſedetis. propi-
res aſſiſtitis: vt hēat patiores In euangelijs le-
gimus quia fcā eſt contentio inter diſcipulos: quis
eorū videretur eſſe maior. Beatus eſſes ſi ſic cete
ra circa te tenerentur. Tedet iam curie exeundū
palatio: domi expectant vos: Hij nonmodo cir-
ca. te. ſed q̊dāmodo intra te ſunt. Non eſt ſupua-
cua conſideratio qua intēdis diſponere domui tue

prouidere hÿs qui in ſinu tuo et in gremio tuo ſūt
Ego dico ⁊ neceſſariā Paulū audi Si quis domui
ſue preeſſe neſcit quō eccīe dei diligentiam hēbit?
Item ſi quis ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curā non
habet: fidem negauit. et eſt infideli deterior Et hec
dicens nō te moneo ſūmis occupatū intendere iſi-
mis et quaſi minutū fieri: minimis impendere qd̄
maxis debes. Quid te intrices vn̄ te eripuit deꝰ?
Hec inquit oīa adÿcientur vobis Veruntū et hec oꝫ
facere: et illa non omittere. At illa per te agens:
per te etiam oportet prouideas qui pro te de hÿs
prouideāt Nā ſi vnus eſt e ſeruis per ſe nō ſufficit
ſib̄ et cuſtodie iumentorū et cure menſarū: tu per
te quō intendere valeas et tue domui et dn̄i p̄iter.
de qua ſcriptū eſt O iſrł ꝙ magna eſt domꝰ dn̄i?
Vacuū prorſus a ſollicitudīe rerū minorū et viliū
oportet eſſe animū tam magnis et tā multis in-
tentū rebus. Oportet liberū ꝙ nulla ſibi vendicet
violenta occupatio Oportet ingeniū quē nulla de-
orſum trahat indigna affectio Oportet rcm̄. quē
nulla ſeorſum auertat ſiniſtra intentio. Oportet
cautū: quem nulla ſubeat furtiua ſuſpitio Oportꝫ
vigilem: quem nulla ab ſeſe abducat peregrina et
curioſa cogitatio. Oportet firmum: quem nulla
concutiat repentina turbatio. Oportet inuictum
quem nulla fatiget vel continua tribulatio Opor-
tet amplum: quem nulla coartet rei temporalis a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

miſſio Hijs te non dubites et bonis priuandū. et
feriendū malis: ſi animū diuidens. ⁊ dei rebus et
tuis pariter rebulis volueris impartiri Procuran
dus ꝙ implices qui pro te molat Pro te dico nō te-
cum Quedam per temet facies: quedam per te et
alios ſimul: quedam per alios et abſqꝫ te. Quis
ſapiens et intelliget hec? Non eſt ꝙ inter illa
dormitet conſideratio tua. Ego vero agenda do-
mus tue ſub eo genere quod nouiſſime poſui locan
da cenſuerim. Per aliū vt dixi illa facies At is ſi
fidelis non fuerit: fraudabit. Si non fuerit pru-
dens: fraudabitur. Querendus proinde fidelis
et prudens. quem conſtituas ſuper familiam tuā
Adhuc āt inutilis eſt: ſi terciū deſit. Queris quid
hoc? Auctoritas Quid enim prodeſt ei velle et ſci
re queqꝫ diſponere pro vt neceſſe eſt. ſi quod ſcit et
vult non poteſt? Danda ergo facultas agendi
pro libitu. Si in preiudiciū rationis putas hoc fi-
eri: memento fidelem qui agere nihilomin9 pro ra-
tione volet. Attende prudentem: qui agere nihilo
min9 pro ratioue ſciet Sed fidelis ſollerſqꝫ volun-
tas tunc proderit: cum ei affatim ſuppetit vnde to
ta facilitate mancipetur effectui. cunctis ſine cūtta
tione parentibus. Subdendi igitur omnes: nul-
lum patiatur contradictorem Nemo qui dicat. cur
feciſti ſic. Poteſtatem habeat excludere et admit-
tere quos voluerit: mutare miniſtros: transferre

miniſteria ad quos et quando voluerit Ita timori
ſit omnibꝰ : vt ſit et vtilitati Preſit omnibus : vt
oibus proſit et de ōnibus Clandeſtinas et ſuſurra
tas delationes nō recipias adūſus eū: magis de-
tractiones cenſueris . Et hanc velim gn̄alem tibi
conſtituas regulā: vt omnē qui palā veretur dicere
quod in aure locutꝰ eſt . ſuſpectū habeas . Quod ſi
te iudicante dicendū coram ille renuerit: delatorē
dices nō accuſatorem Itaqꝫ vnꝰ ōnibꝰ facienda
iniūgat: et vni omnes reſpondeāt Tu illi habes fi
dem: vacans tibi et eccleſie dei . Si quo minus aut
fidelis inueniatur . aut prudens: fideli potiꝰ cōmit
tendum : Sane e duobus tutius hoc . Qm̄q̄ ſi y-
doneus non repperitur : et ſi minus fidelem ſuſti-
nere potius conſulo . q̄ꝫ te immergere laborinto
huic . Memento ſaluatorem iudam echonomū ha
buiſſe . Quid epiſcopo turpius q̄ incumbere ſup
pellectili . et ſubſtanciole ſue ſcrutari omnia : ſciſ-
citari de ſingulis : morderi ſuſpitionibus : moue
ri ad queqꝫ perdita et neglecta : Ad verecundiam
dico quorundam eiuſmodi ſcrutantium quotidie
omnem ſubſtantiā ſuam: numerantū ſingl'a de mi
nutis et quadrantibus exigentiū roēm . Non ita
ille egiptius : qui ioſeph traditis omnibus ignora
bat qđ heret in domo ſua . Erubeſcat xpianꝰ : xpia
no ſua nō credēs Hō ſine fide . fidē tū huit in ſeruo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

omnia bona ſua conſtituens eum . Et hic erat ali
genigena Mira res Satis ſuperqꝫ epiſcopi ad ma
num habent quibus animas credant : et cui ſuas
committant facultates non inueniunt . Optimi
videlicet eſtimatores rerū : qui magnam de minimis
paruam aut nullam de maximis curam gerūt Sed
vt liquido datur intelligi : patientiꝰ ferimus criſti
iacturam ꝙ̄ noſtram Cotidianas expenſas . coti-
diano reciprocamus ſcrutinio : et continua domi
nici gregis detrimenta neſcimus . De precio eſcaꝝ
et numero panum cum miniſtris cotidiana diſcuſ
ſio eſt : rara admodum cum preſbiteres celebratur
collatio de peccatis populoꝝ Cadit aſina . et eſt q̀
ſubleuet eam : perit anima . et nemo qui reputet Nec
mirum . cum nec noſtros quidem aſſiduos ſentia-
mus defectus Nonne ad ſingulas ſupputationes
iſtas iraſcimur . vrimur . anxiamur ? Qm̄ tolerabi
lius rerum qm̄ mentium ſuſtineremus iacturam .
Quare inquit nō magis fraudem patimini ? Que
ſo tu qui alios doces . doce teipſum ſi tamen iam
non docuiſti : pluris te habe ꝙ̄ tua . Tranſitoria
iſta que ſtare tibi nullo pacto queunt : fac vt a te
tranſeant non per te Riuus qua fluit cauat terrā :
ſic diſcurſus temporaliū conſcientiam rodit . Si
poteſt torrens in agros excurrere ſine leſione ſato-
rum : et tu iſta te ſine vulnere mentis poſſe tracta
re cōfidito . Oimodis cōſulo ſtudeas a te auertere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

concurſum hoꝝ Multa neſcias : plurima diſſimu-
les : nõnulla obliuiſcaris . Sunt tñ que ignorare
te nolim : mores quoꝝqꝫ et ſtudia Non apꝫ vt vicia
domus tue vltimus ſcias qd̓ q̈plurimis nouimꝰ
contigiſſe Quaꝑpter vt dixi aliꝰ alia diſpenſet : de
diſciplina tu prouide Illud nemini credas : ſi inſo
lentior corã te vel ſermo ſonuerit ł hitꝰ apparuerit
Manus tua ſuper eiuſmõi : tu vlciſcere iniuriã tuã
Impunitas anſum parit : auſus exceſſum Domũ
epĩ decꝫ ſcitudo . decet modeſtia . decꝫ honeſtas : ho
rũ diſciplina cuſtos Sacerdotis domeſtici . aut ce-
teris honeſtiores : aut fabula oĩbꝰ ſt In vultu . in
hitu in inceſſu illoꝝ q̄ circa te ſunt nil reſidere ipu
dicũ . nil indecẽs patiaris Diſcãt a te cepĩ tui co
matulos pueros . et cõptos adoleſcẽtes ſecũ nõ ha
bere Certe inter mitratos diſcurrere calamiſtra-
tos nõ decet . Et memẽto quod ſapiens admonet
Filie tibi ſũt : noli faciem tuã hylarem ad eas oñde
re . Nec auſteritatem tñ ſuadeo tibi . ſed grauitatẽ
Illa infirmiores fugat : hec reprimit leuiores Illa
ſi aſſit odibilem : hec ſi deſit contemptibilem red-
dit In omnibꝰ tamen modus melior Ego nec ſeue
rius velim : nec diſſolutiꝰ . Quid hac mediocrita-
te gratius . vt nec de ſeueritate ſis oneri : nec de fa
miliaritate contemptui ſ: In palacio papam : do-
mi te patremfamilias exhibe . Ament te domeſtici
tui : ſi non . facito vt timeant . Vtilis ſemper cuſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

dia oris : que tamē affabilitatis graciam nō exclu-
dat : Ergo vbiq; frenanda lingua preceps : maxiē
aūt in cōuiuio. Ille conuenientior habitus ſi actu
quidem ſeuerus ſis vultu ſerenꝰ verbo ſerius. Ca-
pellani ⁊ qui tecū iugiter diuinis interſunt officijs :
nō ſint ſine honore. Tuū eſt tales tibi ꝓuidere qui
digni ſint Seruiatur eis ab oībus tanq̃ tibi Ne-
ceſſaria de manu tua accipiāt Hijs contēti ſint q̀bꝰ
tu ꝓuideris illis : tu vide ne egeāt Super hoc quē
forte ab aduentantibꝰ petere deprehendes : iudica
gizetā. id de oſtiarijs. id de ceteris officialibꝰ decer-
nendū Verū hoc ex abundāti : nam formā iſtam iā
olim a te poſitam recordamur. Quid tuo digni-
us apoſtolatu? Quid ſalubriꝰ ad conſcientiā : ho-
neſtius ad famam : vtilius ad exemplū? Optimꝰ
canon qui proicit auariciā ex calumnia : hoc eſt nō
a conſciencia tantū. Libet iam et hūc claudere li-
brum : ſed in calce aliqua velim vel ādicta quaſi e-
pilogādo repetere : vel addere pretermiſſa Conſi-
deres ante oīa ſcām romanā eccīaȝ cui deo auctore
p̄es. eccīarū matrē eſſe nō dn̄aȝ : te vo non dn̄m e-
piſcoȝ ſed vnū ex ipſis Porro frēm diligentiū deū
et participem timentium eum. De cetero oportere
te eſſe conſidera formā iuſtitie. ſcimoie ſpeculū. pie-
tatis exemplar. aſſertorē veritatis. fidei defenſato-
rem. doctorē gentiū : xpianoȝ ducē. amicū ſponſi.
ſponſe paraniphū. cleri ordinatorē. paſtorem plebiū

magiſtrum inſipientiū. refugium oppreſſorū. pau‑
perum aduocatū. miſerorum ſpem. tutorē pupillorꝝ
iudicem viduarꝝ. oculum cecorꝝ. linguā mutorꝝ. ba‑
culū ſenum. vltorem ſcelerꝝ. malorꝝ metū. bonorum
gloriā. virgam potentiū. malleū tyrānorū. regum
prēm. legū moderatorē. canonū diſpenſatorem: ſal
terre. orbis lumē. ſacerdotem altiſſimi. vicariū xp̄i
xp̄ūtū dn̄i: poſtremo deū pharaonis Intellige que
dico Dabit tibi dn̄s intellcm̄ Vbi malicie iūcta eſt
potentia: aliq̄d tibi ſup hoīem preſumendū Vultꝰ
tuꝰ ſup faciētes mala Timeat ſpm̄ ire tue qui ho‑
minē non veretᷣ: gladium nō formidat Timeat o
rationē qui āmonitioēꝫ contēpſit. Cui iraſceris tu
deū ſibi iratū non hoīeꝫ putet Qui te nō audierit.
auditurū deū et contra ſe paueat. Qd̄ reliquū eſt
de hijs q̄ ſupra te ſunt incūbit iā diſputatio: Quā
vno libro deo adiuuante ſoluere ſpero: et me pari‑
ter abſoluere promiſſione mea

Explicit liber 4ꝰ beati bernardi de conſidera‑
tione. Incipit liber 5ꝰ

Libri ſuperiores et ſi de conſideratione
inſcribantᷣ: plurimū tamen habent ac‑
tionis admixtū: dum res aliq̄s nō cōſi‑
derādas tm̄. ſꝫ agēdas. docēt & monēt
Ac q̄ in maibꝰ nō eſt ſola ī cōſideratioē v̄ſabitᷣ. q̄

enim ſupra ſunt. id quidem inſtat. actu nō indiget
ſʒ inſpcū Non eſt qd̄ i eis actites. que vno mō ſūt
ſp̄ et in eternū: Porro et aliq̄ ab eterno. et hoc veli
ſollerter aduertas vir ſagaciſſime eugeī quia toci-
ens peregrinatur conſideratio tua. quotiens ab il
lis rebus ad iſta deflectitur inferiora et viſibilia. ſi
ue intuenda ad noticiā. ſiue appetenda ad vſum. ſi
ue ꝑ officio diſponēda. vł actitanda: ſi tū ita verſa
tur in hÿs. vt p̄ hec illa reqrat. haut procul exulat.
Sic conſiderare: repatriare appropiare eſt. Subli-
mior iſte pn̄tiū. ac dignior vſus eſt rerū: cū iuxta ſa
pientiā pauli inuiſibilia dei per ea que fcā ſunt. intel
lecta conſpiciūtur Sane hac ſcala ciues nō egent
ſʒ exules: qd̄ vidit ipſe hui⁹ ſnīe auctor: q̄ cū dice-
ret. inuiſibilia dei p̄ viſibilia cōſpici. ſignāter poſuit
a creatūa mūdi Et vere quid op⁹ ſchala tenenti iā
ſolium? Creatūa celi illa eſt: preſto habens per qd̄
potius iſta intueatur. Videt verbū. et in verbo fac
ta per verbum. nec opus habet ex hÿs que facta
ſunt. factoris noticiam mendicare. Neqʒ eni vt vel
ipſa nouerit ad ipſa deſcendit: que illa ibi videt vbi
longe melius ſunt q̄ꝫ in ſeipſis. Vnde nec mediū
requirit ad ea corporis ſenſum: ſenſus ipſa ſibi.
ſeipſa ſentiens Optimū videndi genus. ſi nullius
egueris ad oē qd̄ libuerit te content⁹ Alioquin iu-
uari aliūde. obnoxiū fieri eſt: minuſqʒ a pfecto iſtd̄
et minus liberum. Quid ꝙ et inferioribus eges?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Nonne prepoſteru̅ hoc et indignu̅ ? Plane ſuperio
ru̅ queda̅ iniuria eſt: inferioꝛu̅ opera̅ deſiderare. A
qua iiuria nemo hoim perfecte vindicabitur: niſi cu̅
q̊ſq; euaſerit. in libertate̅ gr̅e filioꝛ dei Nepe erut
hij oe̅s docibiles dei: et nulla interueniēte creatu̅a
ſolo beati deo Repatriaſſe erit hoc: exiſſe de patria
coꝛpm in regione̅ ſpirituu̅ Ipſa eſt deus nr̅. maxi-
mus ſpu̅s. maxia manſio ſpirituu̅ beatoꝛ: et ne q̅d
hic ſibi vſurpet ſenſus ſeu ymaginatio. veritas eſt
ſapia eſt. virt9 eſt. eternitas. ſummu̅ bonu̅ A q̊ in-
terim abſum9 et vbi ſumus vallis eſt et vallis la-
crimaru̅ : in qua ſenſualitas regnat. conſideratio
exulat : in qua libere quidem et ptātiue ſe exerit ſen
ſus coꝛpoꝛeus : ſed intricat9 caligat oculus ſpirita
lis Quid igitur miru̅ ſi ope indigine aduena indi-
get ? Et felix ſecundu̅ temp9 viatoꝛ qui ciuiu̅ bene
ficiu̅ ſine quo tranſire non poteſt in obſequiu̅ con-
uertere potuit: vte̅s non fruens. vrge̅s no̅ potens
exactoꝛ non ſupplex Magnus ille qui vſum ſenſuu̅
veluti quaſdam ciuiu̅ opes expendere ſatagit: diſ-
penſando in ſuam et multoꝛum ſalutem. Nec ille
minoꝛ qui hunc ſibi gradum ad illa inuiſibilia phi-
loʒophando conſtituit : niſi ꝙ hoc dulcius illud
vtilius. hoc felici9. illud foꝛti9 eſſe conſtat At oim
maximus qui ſpreto ipſo vſu rerum et ſenſuum qu̅
tum humane fragilitatis phas eſt : non aſcenſori-
is gradibus. ſed inopinatis exceſſib9. euolare in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

terdum contemplādo ad illa ſublimia conſueuit: Ad hoc vltimū genꝰ illos ptinere reor exceſſꝰ pauli: exceſſus uō aſcenſus Nam raptū potiꝰ fuiſſe ꝙ aſcendiſſe ipſe ſe perhibet: Inde eſt ꝙ dicebat Siue mente excedimꝰ deo Porro hec tria ita cōtingunt cū conſideratio et ſi in loco peregrinationis ſue. virtutis ſtudio et adiutorio gratie ſcā ſupiori. ſenſualitatē aut premit ne inſoleſcat: aut cogit ne euagetur: aut fugit ne inquinet In primo potētior in ſcdo liberior: in tercio purior Puritatis ſiqdem et alacritatis piter alis fit ille volatꝰ. Vis tibi has conſiderātionis ſpēs ppis diſtingui noībꝰ? Dicamꝰ ſi placet primā diſpenſatiuā: ſecūdam eſtimatiuā: terciā ſpeculatiuā Hoꝝ noim roēs. diffinitiones declarabunt Diſpenſatiua ē conſideratio ſenſibus ſenſibilibuſqꝫ rebus ordinate et ſocialiter vtēs. ad pmerendū deū Eſtimatiua eſt conſideratio prudenter ac diligenter queqꝫ ſcrutans et pōderans ad inueſtigandū deū Speculatiua ē conſideratio ſe in ſe colligēs. et quantū diuinitꝰ adiuuatur rebꝰ huānis eximens. ad contemplandū deum Puto vigilāter aduertis aliarū hāc eſſe fructū: ceteras ſi nō referātur ad iſtā quod dicūtur videri poſſe. ſꝫ nō eſſe Et prior quidē abſqꝫ intuitu huius multa ſerit: et nihil metit Sequēs vero niſi ad iſtā ſe dirigat: vadit. ſꝫ nō euadit Ergo qđ pma optat ſecunda odorat tercia guſtat Ad quem tū guſtum

perducunt cetere. et ſi tardius : niſi ꝙ ꝑma labori-
oſius ſecūda quieti⁹ ꝑuenitur Dixiſti inquis ſatis
qua aſcendatur: etiā quo aſcendendū dicere debes
Falleris ſi id ſperas: ineffabile ē Tu me exiſtimas
loqui quod ocul⁹ nō vidit : nec auris audiuit: et in
cor hoīs nō aſcēdit : Nobis inquit reuelauit de⁹ ꝑ
ſpm̄ ſuū Ergo que ſupra ſunt nō verbo docentur :
ſꝫ ſpū reuelantur Verū quod ſermo nō explicat. cō
ſideratio querat: orō expetat : mereatur vita: puri
tas aſſequatur. Sane eoꝝ āmonit⁹ que ſupra ſūt
nō te exiſtimes mitti a me ſuſpicere ſolē. lunā. ſtel-
las : nō ipm̄ firmamentū. nō aquas que ſuper ce-
los ſūt Iſta ſiquidē oīa et ſi ſupra loco: precio infra
ſunt et dignitate natūe Sunt ei corpa Tui porcio
ſpūs eſt : quo ſuperi⁹ quippiā fruſtra queris. qđ
nō ſit ſpūs Porro ſpūs eſt deus : ſunt et angeli ſci
et hij ſupra te Sed deus natūa. angeli grā. ſupio-
res ſūt Vnū ſiquidem angeli et tui rō optimū eſt.
Deus vo nō ſui aliquid optimū hꝫ: vnū optimū to
tuꝫ Is et q̇ cū eo ſpūs ſunt hri trib⁹ modis veluti
vijs totidem nrā ſunt conſideratioē veſtigandi. o-
pinione. fide. intellcū Quoꝝ intellect⁹ rationi initi
tur. fides auctoritati: opinio ſola veri ſimilitudine
ſe tuetur : Habēt illa duo certā veritatē: ſed fides
clauſam et inuolutā : intelligētia nudā et maifeſtā
Ceteꝝ opinio certi nil hn̄s verū ꝑ veriſiſia q̄rit po
ti⁹ ꝙ app̄hendit. Oino in hijs cauēda cōfuſio : ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

aut incertū opinionis fides figat: aut quod firmu
fixūqȝ eſt fidei opinio ēuocet in q̄ſtionē : Et h̄ ſcien-
dū qꝛ opinio ſi habet aſſertionem temeraria eſt: fi-
des ſi hȝ heſitationem infirma ē Item intellectus
ſi ſignata fidei temptet irrūpere: reputatur effrac
toꝛ. ſcrutatoꝛ maieſtatis Multi ſuā opinionē. intel
lectū putauerūt: ⁊ errauerūt Et quidem opinio p̄t
putari intellectus : intellect⁹ opinio nō p̄t. Vn̄ hoc
accidit Pꝛofecto quia hec falli poteſt: ille nō poteſt
Aut ſi falli potuit: intellect⁹ non fuit ſȝ opinio Ve-
rus nempe intellect⁹ certā habet nōmodo verita
tem : ſȝ noticiā veritatis : Poſſum⁹ ſingula h̄
diffinire ita F. des ē volūtaria quedā et certa p̄li-
batio necdū pꝛopalate veritatis Intellect⁹ eſt rei
cuiuſcunqȝ inuiſibilis certa et manifeſta noticia .
Opinio eſt quaſi pꝛo vero habere aliquid quod fal
ſum eſſe neſcias Ergo vt dixi fides ambiguū non
habet : aut ſi habet. fides non eſt ſed opinio Quid
igitur diſtat ab intellectu : Nempe q̄ et ſi non ha
bet incertum non magis q̄ intellect⁹ : Habet tn̄ in
volucrū quod non intellect⁹ . Deniqȝ quod intellex
iſti nō eſt de eo quod vltra queras : aut ſi eſt nō in-
tellexiſti Nil āt malum⁹ ſcire: q̄ que fide iā ſcimus
Nil ſupererit ad btitudinē: cū que iā certa ſt nobis
erunt eque et nuda. Hijs ita iam expeditis. age
iam dirigatur conſideratio in ea que ſurſum ē ihe-
ruſalem mater nrā: ac totis tribus medꝛatis vijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

caute et vigilanter veſtigemus iveſtigabilia: qua tenꝰ tū licet. vel magis q̄tenꝰ nobis donabitur:

T primo quidem cives ſpūs eſſe illic potentes. glorioſos. beatos: diſtinctos in perſonas diſpoſitos in dignitates: ab inicio ſtantes in ordine. perfectos in genere ſuo. corpore ethereos. immortalitate perpetuos. impaſſibiles non creatos. ſed factos. id eſt gracia non natura: mente puros. affectu benignos. religione pios. caſtimonia integros. vnanimite indiuiduos. pace ſecuros. a deo conditos: diuinis laudibꝰ et obſequijs deditos Hec ōnia legendo comperimꝰ. fide tenemus q̄uīꝑ de corporibus horū nonnō vū ſint. ſed an aliquatenus ſint heret ſentencia aliquorū Vnde ſi quis inter opinabilia magis id ponendū cenſuerit: non contendo. Porro intellectu preditos nō fide. non opinione ſed intellectu capimus quia nō poſſunt huiꝰ expartes et dei ſimul ꝑticipes eſſe Sunt et nomina quedā nota nobis ſimiliter ex auditu: per que earum beatitudinū etiā que non liquido percepit mortaliū auditus. officia merita. gradus. ordines vtcunq̄ a nobis conici et diſcerni queunt Sedeni quod ex auditu non eſt. iā non eſt ex fide: nam fides ex auditu Jtaq̄ opinādo iſta dixerimꝰ Ad quid enim celeſtia nomina innotuerūt: ſi ne opinari quidem ſalua fide aliquid licet de rebus quarū noīa ſunt: Angeli archāgeli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

virtutes.poteſtates . principat⁹ . dn̄ationes thro
ni.cherubin. ⁊ ſeraphī Hec noīa : Que ſigt̄a eoꝝ ?
Nulla ne inter illos ſpūs qui ſimpliciter angeli . et
eos q̄ et archāgeli nuncupātur diſtantia ? Quid ſi
bi ergo vult gradalis diſtinctio hec ? Putem⁹ an-
gelos dici niſi tu cōueniētius aliquid conſideraſti .
qui ſinguli ſingl'is hoīb⁹ dati credūtur . miſſi ī mi
niſteriū ſecundū pauli doctrinā ꝓpter eos qui he-
reditatē capiūt ſalutis De quib⁹ ſaluator. angeli
eorū ſemꝑ vident faciē pr̄is Putem⁹ hijs ꝑeſſe
archāgelos. qui conſcij. miniſteriorū diuinoꝝ. non
niſi ob precipuas et maximas cauſas mittuntur .
E quibus magnus ille archangelus gabriel miſ-
ſus legitur ad mariā : ob cauſā vtiqꝫ qua maior eſ
ſe non potuit Putemus ſuꝑ iſtos virtutes eſſe. q̊ꝝ
nutu vel ope ſigna et prodigia in elementis ſiue ex
elemētis apparēt ad cōmonitioēꝫ mortaliū Inde ē
fortaſſis ꝙ cum eunagelio legas . erūt ſigna in ſo
le et ſtellis . paulopoſt habes Nam ⁊ v̄tutes celoꝝ
mouebuntur Hij nimiꝝ ſpirit⁹ per quos ſigna fiūt
Putem⁹ ptātes ſupiores iſtis : quarū virtute po-
teſtas tenebraꝝ comprimitur. et cohercetur mali-
gnitas aeris hui⁹. ne quantū vult noceat : ne ma-
lignari niſi vt ꝓſit poſſit Putem⁹ principat⁹ hijs
q̊ꝫ prelatos : quoꝝ moderamine et ſapia. omnis
in terris principat⁹ . cōſtituitur . regitur. limitat'
trāſfertur. mutilat'. mutat'. Putem⁹ dn̄ationes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

adeo cunctis ſupeminere prefatis ordinib9 : vt re
ſpectu hoꝝ ceteri videātur oēs adminiſtratoꝝ ſpi-
ritus : et ad iſtos tanq̄ ad dn̄os referri regimina
principatuū. tutamina poteſtatū. opationes virtu
tum. reuelationes archangeloꝝ. curā et prouiden-
tiam angeloꝝ Putem9 thronos alto ab hijs etiā
euolaſſe receſſu : qui ex eo q̄ ſedent throni dicūtur
et ex eo ſedent. q̄ ſedet in eis deus Neq; enim ſe-
dere in eis quin ſederent poſſet Queris quid illam
ſentiā ſeſſionē ? Summā tranquillitatē: placidiſſi
mā ſerenitatem: pacem q̄ exuperat omnē intellectū
Talis eſt qui ſedet in throno dn̄s ſabaoth. iudicās
oīa cū tranquillitate: placidiſſim9. ſereniſſim9 pa-
catiſſim9 Et tres ſibi cōſtituit thronos ſimilimos
ſibi Putem9 cherubin ex ipſo ſapīe fonte ore altiſſi
mi haurīetes et refundētes fluēta ſcīe vniuerſis ci-
nib9 ſuis Et vide ne is ſit quem pphā loquebatur
fluminis impet9 letificat ciuitatem dei Putemus
ſeraphin ſpūs. totos diuino igne ſuccēſos. ſuccē
dere vniuerſa: vt ſinguli ciues. ſingule ſint lucerne
ardētes ⁊ lucēts : ardentes caritate. lucentes cog
nitione. O eugeni q̄ bonū eſt nos hic eſſe q̄ fo-
re melius ſi quādo tamen toti ſequamur quo ex pte
preceſſimus. Precedimus animo et ne ipſo quidē
toto ſed ex pte. et parte modica nimis Affectus ia
cēt mole corporea ꝑgrauati: et et luto herētib9 deſi
derijs ſola iteri arida ⁊ tenuis cōſideratio ꝑuolat

Et tamen ex tantillo quod iā datur libet exclama re . Dn̄e dilexi decorē dom⁹ tue : et locū hītatiōis glorie tue Quid ſi totā ſe colligat aīa . et reductis affectib⁹ a cūctis locis quib⁹ captiui tenētur timē, do que nō oꝫ. amādo que nō decet. dolendo vane : gaudendo vani⁹ . cū hijs ineat tota libertate: vola tum pulſet in impetu ſpūs et in pinguedine grē il, labatur ? Nōne cū cepit circuire lucidas manſio, nes et ſinum illum abrahe curioſius pſcrutari. et ſub altari quodcumqꝫ eſt illud martirū reuiſere ani mas in prima ſtola. ſcdaꝫ patientiſſime expectātes multomagis tūc inſtabit loquēs cū pphā. vnā pe, tij a domino hanc requiram . vt in habitem in do, mo domini oībus diebus vite mee . vt videam vo, luntatem domini et viſitem templum eius ? Quid ni ibi videatur cor dei quid ni ibi pbetur q̄ ſit volū tas dei bona ⁊ bn̄placēs et pfcā ? Bona in ſe: pla cens in effectib⁹ : bn̄placēs fruētibus : pfcā pfcis et nihil vltra querētib⁹ Patēt viſcera miſcdie: pa tent cogitatiōēs pacis . diuicie ſalutis . miſteria bone volūtatis . benignitatis archana: que clauſa mortalib⁹ etiā ipſis elcis ſuſpecta ſūt Id quidem ſalubriter ne deſinant timere: dū necdū digne ama re ydonei inueniūtur Cernere eſt in hijs qui ſeraphi appellātur: quō amet q̄ vn̄ amet nō hꝫ ſed eſt: et q̄ nihil horū q̄ fecerit odit. q̊s ſaluādos fecit quō fo, ueat : quō prouehat quomodo amplexetur quō de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

licta electe iuuentutis . et paleas ignorantiaꝝ eiꝰ
ignis ille conſumens ipſam ſibi purgatiſſimam et
ſuo amore digniſſimã reddat. Cernere eſt in cheru
bin qui plenitudo ſcīe dicitur deū ſciarū dominum
eſſe . qui ſolus ſolam neſciat ignorantiã : qui totꝰ
ſit lux . et tenebre in eo nō ſint vlle: totꝰ ſit oculꝰ et
qui minime aliqū fallitur . qꝛ minime clauditur : qꝛ ex-
tra ſe non querat lumen cui admoueatur . vt videat
ipſe qui videt . ipſe vnde videt . Cernere eſt
in thronis qm̄ non ſuſpectus omni innocentie iu
dex ſedeat in hijs : circumuenire nolit : circumue-
niri nō poſſit : quippe ſic amãs ſic et ſic vidēs Nec
vacat ſeſſio: tranquillitatis inſigne eſt . De vultu
tali iudiciū meū prodeat opto . cui inſit amor: er
ro abſit: abſit et perturbatio Cernere eſt in domi-
natioibus . quãte ſit dn̄s maieſtatis : cuiꝰ nutu impe
riū conſtat : et imperio vniuerſitas atqꝫ eternitas
terminat². Cernere eſt in principatibꝰ principiū ex
quo oīa: et quō a cardine oſtiū . ſic ab ipſo regi vni-
uerſitatem . Cernere eſt in ptãtibꝰ ꝙ poteſtatiue
idem princeps quos regit protegit: contrarias ptã
tes arcens et propulſans . Cernere eſt in ỽtutibꝰ
vnã vbiqꝫ equaliter preſto eſſe virtutem ꝑ quã om-
nia: viuificam efficacem inuiſibilem . imobilemqꝫ: õ-
nia tñ mouentem vtiliter . tenētem fortiter Que cū
in minꝰ vſitata effecta apud mortales eruperit:
miracula ſiue prodigia vocant . Cernere poſtremo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

et mirari eſt in angelis et archangelis veritatē atꝫ
experientiā vocis illiꝰ quā ipſi eſt cura de nobis : q
taliū nos et tantoꝝ nō deſinit iocundare viſitatio
nibuꝫ . inſtruere reuelatioibꝰ . ſuggeſtioibꝰ cōmo-
nere ſedulitate ſolaciari Hec oīa contulit illis ſpiri
tibꝰ ipſe q̄ condidit illos vnus atꝫ idem ſpūs : di-
uidens ſingulis pro vt voluit Hec operatur in illis
hec dedit operari et illis . ſꝫ aliter Ardēt ſeraphi ſꝫ
igne dei : potiꝰ ꝑ igne deo Qd̄ precipuū eſt in eis
amāt . ſꝫ nō quantū deus nec quō . lucent cherubin
et in ſcia eminent : ſed participatio veritatis : et ꝓ
hoc nō vt veritas . nec quantū Sedent throni : ſed
inſidentis beneficio Judicāt ipſi cū tranquillitate
ſꝫ nō ad menſurā modūve pacis pacantis pacis q̄
exuperat omnem ſenſum Dn̄antur dominationes
ſed ſub dominio dn̄antur . ſꝫ ſeruiūt pariter Quid
hoc ad ſummū ſempiternum ſingulare dominiū ?
Preſunt principatus et regunt : ſed regūtur et ipſi
ita et regere iam nō norint ſi regi deficerint Precel-
lit in ptātibus fortitudo : ſed cui debent ꝙ fortes
ſunt . et aliter eſt fortis et plus : nec tam fortis ꝙ̄
ipſa fortitudo ē Virtutes pro ſuo miſterio et poten
tatu ſatagunt excitare corda torpentia hominū ex
hibitionē ſignorū virtus vero manens in eis ipſa
facit oṗa faciūt et ille : ſꝫ in cōparatioē eiꝰ nō faciūt .
Deniqꝫ tm̄ iterē : vt q̄ſi ſinglariter pphā dicat ad
eū Tu es deꝰ q̄ facis mirabilia . Et itē de eo Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

facit mirabilia magna ſolus Adſunt angeli et ar
changeli: ſʒ ille germanioꝛ nobis. q̄ nōmodo adeſt
ſed ineſt Quod ſi dicas poſſe ineſſe et angelū: nō i
ficioꝛ Memini ſcriptū etiā angelus q̄ loquebatur ī
me At que dz̄na et in hoc? Ineſt angel9 ſuggerēs
bona nō ingerēs Ineſt hoꝛtās ad bonū: nō bonū
creans Deus ſic ineſt vt afficiat: vt infundat vt po
tius vt infūdatur ⁊ pticipetur ita vt vnū perinde
cū nrō ſpū eſſe: dicere quis nō timuerit. et ſi nō v
nā perſonā. vnāve ſbn̄az Habes ei q̄ adheret deo:
vn9 ſpūs eſt Angel9 ergo cū aīa: deus in aīa; Ille
vt contubernalis aīe ineſt: deus vt vita. Itaqʒ ſi
cut aīa videt in oculis. audit in aurib9. odoꝛat in
narib9. guſtat in faucibus. tāgit in toto reliquo
coꝛpoꝛe: ſic deus diuerſa in diuerſis ſpiritib9 opa
tur: verbi cauſa. in aliīs amantem ſe exhibens: in
aliīs agnoſcentem. in aliīs alia facientem. ſicut v
nicuiqʒ datur maifeſtatio ſpūs ad vtilitatē Quis
eſt iſte tam coīs in vocib9: tam lōge in reb9 Quō
quem noſtris loq̄mur v̄bis: in ſua recondit9 ma
ieſtate noſtros penitus et aſpect9 refugit eſt affec
tus? Audi ipſum quid loquitur hominibus. Si
cut exaltantur celi a terra: ſic exaltate ſunt vie mee
a viīs veſtris et cogitationes mee a cogitationib9
veſtris: Dicimur amare et deus: dicimur noſſe ⁊
de9 et multa in hūc modū Sʒ de9 amat vt caritas

nouit vt veritas : ſedet vt eq̄tas . dn̄atur vt maieſtas : regit principium . tuetur vt ſalus . operatur vt virtus . reuelat vt lux: aſſiſtit vt pietas Que oīa faciūt vt angeli . facimꝰ et nos . ſꝫ longe inferiori modo: nō vtiqꝫ bono quod ſumꝰ . ſꝫ qđ ꝑticipamꝰ

unc iā tranſi ſpūs iſtos : ſi forte cū ſpōſa dicere poſſis et tu . Paululū cū pertrāſiſſem eos : inueni quē diligit aīa mea Quis eſt ? Nō ſane occurrit melius ꝙ̄ qui eſt : hoc ipſe de ſe voluit reſpōderi : hoc docuit dicente moiſe ad populū ipſo q̄dem iniūgēte Qui eſt miſit me ad vos Merito q̄dem Nil competentiꝰ eternitati . que deꝰ eſt Si bonū . ſi magnū ſi beatū ſi ſapientē . vel quicquid tale de deo dixeris in hoc verbo inſtauratur quod eſt . Nempe hoc eſt ei eſſe: quod oīa eſſe . Si et centū talia addas : nō receſſiſti ab eſſe . Si ea dixeris . nihil addidiſti . Si nō dixeris nihil minuiſti Jam ſi īueniſti hoc tam ſingulare . tam ſummū eſſe . nōne in cōparatione huiꝰ q̄cquid hoc non eſt iudicas potiꝰ non eſſe ꝙ̄ eſſe ?

Quid item deꝰ ? Sine quo nihil eſt Tam nihil eſſe ſine ipſo : ꝙ̄ nec ipſe eē ſine ſe p̄t . Ipſe ſibi ipſe oībꝰ eſt Ac per hoc quodāmodo ſolꝰ ipſe eſt: q̄ ſolū ipſiꝰ eſt ⁊ oīm eſſe Quid eſt deus Principiū Et hoc ipſe de ſe reſponſum dedit Multa in rebꝰ dicūtur principia ſꝫ reſpectu poſteriorū Alioqui ſi ad aliud precedens reſpicias ipſum potius principiū dabis . Quāobrem ſi queras verū ſimplexqꝫ prin-

cipium: inueuias oportet quod principiū non ha-
buerit Ex quo vniuerſum cepit: profecto ipſum mī
nime cepit Nam ſi cepit: aliūde ceperit neceſſe eſt
A ſe enim cepit nihil. Niſi forte quis putauerit qđ
non erat dare ſibi potuiſſe vt eſſe inciperet: aut fu-
iſſe aliquid anteq̄ eſſet Quod vtrumqꝫ quia ratio
non conſentit: conſtat nihil ſibimet extitiſſe princi
pium Quod vero aliud principium habuit: primū
non fuit Verum ergo principiū nequaq̄ cepit: ſed
totum ab ipſo cepit. Quid eſt deus? Cui ſecula
non acceſſerunt. nec deceſſerunt: nec coeterna tamē
Quid eſt deus? Ex quo oīa: per quem oīa: in quo
omnia. Ex quo omnia creabiliter non ſeminali
ter Per quem omnia: ne aliū auctorem atqꝫ alium
opificem arbitreris In quo ōnia: nō quaſi in loco
ſꝫ q̄ſi in v̄tute Ex q̊ oīa tanq̄ vno p̄cipio auctore
oīm ꝑ q̄ oīa ne alteꝝ inducat' p̄cipiū artifex In q̊
omnia: ne terciū inducatur locus Ex quo omnia.
non de quo: quia non eſt materia deus Efficiens
cauſa eſt: nō materialis. Fruſtra philoſophi mate
riam querūt: non eguit materia deus. Nō enī offici
nā queſiuit de9. nō artificem: ipſe per ſe in ſe ōnia
fecit Vn̄? De nihilo. Nam ſi ex aliquo fecit: illud
nō fecit: ac per hoc nec oīa Abſit vt de ſua incorrup
ta incorruptibiliqꝫ ſb̄ūa tam multa fecerit: et ſi bo
na. corruptibilia tn̄ Queris ſi ī ipſo oīa. ipſe vbi?
Nihil minus inuenio: Quis capiat locus: Que-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

ris vbi nō ſit ? Ne hoc q̇dem dixeri Quis ſine deo
loc9 ? Incomprehenſibilis de9 eſt Sꝫ nō par app̄
hendiſti ſi hoc tibi de eo compertū eſt qđ nuſq̈ ſit q̄
nō clauditur loco : et nuſq̈ non ſit q̇ nō excluditur
loco Suo āt illo ſublimi atꝫ incomprehenſibili mō
ſicut oīa in ipſo ſic ipſe in oīb9 eſt Deniqꝫ ſicᵗ ait e-
uāgeliſta. in mūdo nō erat Alias vero vbi erat an
teq̈ mūdus fieret : ibi eſt . Nō eſt qđ vltra queras
vbi erat : preter ipm̄ nihil erat Ergo in ſe ipſo erat
Quid eſt deus ? Quo nihil melius cogitari p̄t.
Si approbas nō oportꝫ aſſentiaris eſſe aliq̄d quo
deus ſit. et qđ deus nō ſit . Hoc ei ſine dubio meli9
Quō non meli9 deo ſi de9 nō eſt qđ dat deo vt ſit ?
At meli9 illā diuinitatem qua dicūt deū eſſe. nō a-
liud q̈ deū eſſe fatemur Nō ergo in deo niſi deus .
Quid inquiūt ? Negas deū hr̄e diuinitatē ? Non
Sed qđ hꝫ hoc eſt . Negas diuinitatem deū eſſe ?
Non Sed nō alia q̈ q̄ ipſe eſt Aut ſi tu aliā iueniſti
adiuuet me trinitas de9 : aduerſ9 illā tota me con-
tumacia erigo. Quaternitas orbē diſterminat nō
ſignat deitatem : de9 trinitas eſt. de9 triū ſingula
pſonaꝝ Sꝫ quartā diuinitatē addicere placet : iteꝝ
ego hāc q̄ de9 nō eſt. pſuaſi mihi nō eſſe adorandā
Puto q̈ et tu. Nempe dn̄m deum tuū adorabis :
et illi ſoli ſeruies. Glorioſa vero diuinitas : q̄ ſibi
honorem non audeat arrogare diuinū At melius
quartum hoc omnino reſpuimus q̈ ſine honore re

cipimus . Multa dicuntur eſſe in deo et quidem
ſane catholiceq; : ſed multa vnum . Alioquin ſi
diuerſa putemus . non quaternitatem habemus :
ſed centenitatem . Verbi cauſa . dicimus ma-
gnum . bonum . iuſtum . et innumera talia : ſed
niſi omnia vnum in deo et cum deo conſideres . ha
bebis multiplicem deū Mihi vero non deeſt quod
cogitem melius eiuſmodi deo tuo . Queris quid?
Mera ſimplicitas Vero iudicio natūa ſimplex : mł
tiplici antefertur . Scio ꝙ ad hec reſpondere ſolēt
Non multa inquiūt ſ; vnā tm̄ diuinitatem q̄ ōnia
illa ſunt . deo vt ſit conferre aſſerimꝰ Aſſertis ergo
et ſi non multiplicem duplicē deū : et non ad merū
ſimplex perueiſtis : neq; ad id q̊ meliꝰ cogitari non
poteſt . Tam non eſt ſimplex ꝙ vel vni fuerit ob
noxium foꝛme : ꝙ̈ nec v̊go vel vni cognita viro Se
curus loquoꝛ . ne is q̇dem qui vel duplex eſt erit me
us Habeo enim melioꝛē Eſto ꝙ hūc numeroſo et
multiplici anteponam : ſed plane pꝛe ſimplici ſper
no . Meus deus ipſe catholice eſt : tam non hab;
hoc et illud . ꝙ̈ non hec et illa . Eſt qui eſt : non que
eſt Purus ſimplex . integer . perfectus . conſtans ſi-
bi : nihil de tempoꝛibus nihil de locis . nihil de re-
bus trahens in ſe . nihil ex ſe deponēs in eis : non
habens quod ad numerū diuidat . non que colligat
ad vnum . Vnum quippe eſt ſed nō vnitū Non pti
bus conſtat vt coꝛpꝰ : non affectibus diſtat vt aīa

nō formis ſubſtat vt ōne quod fcm̄ eſt Sȝ neqȝ for
me vt iſtis viſū eſt Magna laus viȝ deo vt ſe ab in
formitate vendicet : forma vna eſſe contentū Hoc ē
dicere. cetera pluribꝰ . deū non niſi vni debere qd̄ ē
Quid ? Cuiꝰ bn̄ficio ſūt que ſūt. ipſe ꝓ ſuo eſſe al
teri bn̄ficio inclinabit ? laus iſta vt vulgo dicitur
blaſphemiā valet An nō pluris eſt. nullo egere q̄ v
no ? Habe reuerenciā deo: vt qd̄ pluris eſt illi tribu
as . Si cor tuū vſqȝ huc aſcendere potuit: deū tuū
īfra quō collocabis ? ? Ipſe ſibi forma: ipſe ſibi eſ
ſentia eſt . In hoc interim gradu ſuſpicio illū : et ſi
alter potior appareret: illū potiꝰ darem . Nūquid
verendū ne cogitatio tranſuolet illū ? Quantum-
cunqȝ in altū proficiat: vltra eſt Infra quod homo
cogitare poſſit. altiſſimū quere. ridiculū eſt ſtatue
re impiū Vltra nō citra querēdus eſt Aſcende ad-
huc ſi potes. ad cor altiꝰ : et exaltabitur deꝰ Non
eſt formatꝰ deꝰ : forma eſt Nō eſt affectꝰ deꝰ : af-
fectio eſt Non eſt compoſitꝰ deꝰ : merū ſimplex eſt
Et vt liq̄do noueris qd̄ ſimplex dicā idem qd̄ vnū
Tam ſimplex deꝰ : q̄ vnꝰ eſt Eſt āt vnus et quō
aliud nihil Si dici poſſit vniſſimꝰ eſt Vnus eſt ſol
q̄ non ſit alter: vna luna q̄ eque altera nō ſit Atȝ
id quidem deꝰ. ſed plus Quid plus ? Vnꝰ eſt etiā
ſibi . Et hoc vis tibi declarari Idem eſt ſemper et
vno modo . Non ſic vnus ſol : non ſic vna luna .
Clamat vterqȝ non ſe eſſe vnum ſibi: ille motibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

illa et defectibus ſuis Deus aūt nonmō vnus ē: ſꝫ
et in ſe ipo vnus eſt Nihil in ſe niſi ſe habet Non ex tpe
alterationē habet: non in ſbnā alteritatem. Hinc
de eo boetiꝰ Hoc vero vnū in quo nullꝰ eſt numerꝰ
nullū in eo aliud preter id qd eſt Neqꝫ enī ſubiectū
fieri pt: forma ei eſt Compara vni huic oē quod v-
nū dici pt: ⁊ vnū nō erit Trinitas eſt tū deꝰ Quid
ergo? Deſtruimꝰ quod dcm̄ eſt de vnitate: qꝛ in-
ducimus trinitatem? Non. Sed ſtatuimꝰ vnita-
tem dicimꝰ prēm dicimꝰ filiū dicimꝰ ſpm̄ ſcm̄: nō
tamen tres deos ſed vnū Quid ſibi vult iſte vt ſic
loquar abſqꝫ numero numerꝰ? Si tria quomō
non numerus ſi vnum: vbi numerus? Sed ha-
beo inquis quid numerem: et quid non numerem
Subſtancia vna eſt: perſone tres ſunt. Quid mi-
rū quid vel obſcurū in hoc? Nihil ſi pſone ſeorſū
a ſbāa cogitent Nam cū tres ille pſone ſbāa vna
ſint. et vna illa ſubſtātia tres ille perſone: quis
numerū neget? Nam vere tres ſunt Quis nume-
ret tamen? Nam vere vnum ſunt Aut ſi tu putes
id facile explicatu dicēdo tres dicito quid numera-
ſti Naturas? Vna eſt Eſſentias? Vna eſt Subſtā-
tias? Vna eſt Deitas? Vna eſt Non hec ſed per-
ſonas nūo inquis Que nō ſūt illa vna natūa. illa
vna eſſentia. illa vna ſbāa. illa vna diuinitas Ca-
tholicus es mīme hoc dabis Perſonaꝝ proprieta-
tes non aliud ꝙ perſonas. ipſaſqꝫ non aliud ꝙ v-

num deū.vnā diuinam ſbnāꝫ.vnā diuinam natu-
ram.vnā diuinam et ſummā maieſtatem.fides ca
tholica confitetur Numera igitur ſi potes aut ſine
ſine ſbāa ꝑſonas q̄ ipſa ſunt: aut ſine ꝑſonis ꝓpri
etates q̄ ipſe ſūt Aut ſi diuidere q̇s conetur ꝑ ꝑſo-
nas a ſbnā.vł ꝓ̄petates a ꝑſonis neſcio quō trini
tatis ſe ꝓfiteri cultorem poſſit. qui in tantā rerū
exceſſerit numeroſitatē Dicam⁹ itaqꝫ tres: ſꝫ non
ad preiudiciū vnitatis Dicam⁹ vnū: ſꝫ nō ad con
fuſionem trinitatis Neqꝫ enī noīa vacua ſūt: neqꝫ
abſqꝫ ſignificantia caſſe voces Querit q̇s quō hoc
poſſit eſſe: ſufficiat ei tenere ſic eſſe: atqꝫ hoc nō roī
ꝑſpicuū.nec tā opinioni ambiguū. ſꝫ fidei ꝑſuaſū
Sacramentū hoc magnū eſt: et quidem venerādū
non ſcrutandū Quō pluralitas in vnitate et hec
vnitate: aut ipſa in pluralitate. Scrutari hoc te-
meritas ē: credere pietas.noſſe vita.et vita eterna
eſt Unde ſi opereprecium cenſes o eugeni ꝑcur-
rat nunc conſideratio multa vna: quo eminentia
auius ſingularis vni⁹ fiat euidentior Eſt vnitas
que collectiua ṗt dici: cū verbi cauſa multi lapi-
des faciūt aceruū vnū Et eſt vnitas conſtitutiua:
cū multa membra vnū corp⁹. vel multe ꝑtes vnū
q̇cunqꝫ conſtituūt. Et et coniugatina: qua fit vt
duo iam non duo ſint. ſed vna caro Et eſt natiua:
qua anima et caro vnus naſcitur homo Eſt vitas
prātiua qua hō non v̇tutis inſtabilis. nō diſſil'is

ſed vnus ſibimet nititur iueniri Eſt et conſentanea
cū per caritatem multoꝝ ho ninū eſt coꝛ vnū et a
nima vna Eſt et votiua: cū anima votis oīnibus
adherens deo vnus ſpūs eſt Eſt et dignatiua vni
tas: quia limus noſter a dei verbo in vnam aſſum
ptus eſt perſonā Veꝝ hec omnia quid ad illud ſum
mū atqꝫ vt ita dicam vnice vnū: vbi vnitatem cō
ſubſtancialitas facit: Huic vni qduis illoꝛū ſi aſſi
miles. erit quoq̄ modo vnum. ſi compares. nullo
Igitur inter omnia que vnū recte dicuntur: arcem
tenet vnitas trinitatis qua tres perſone. vna ſub
ſtantia ſunt. ſecundo loco illa pꝛecellit. qua econ
uerſo tres ſubſtantie vna in chꝛiſto perſona ſunt.
Poꝛro hec et quecunqꝫ alia dici vna poſſunt: ſum
me illiꝰ vnitatis imitatione. non comparatione
vna appellari vera ſobꝛiaqꝫ pꝛobat conſideratio.
Nec abducimur ab hac vnitatis pꝛofeſſione aſſer
tione triū: cū in hac trinitate non recipiamꝰ mul
tiplicitatem: ſicut nec ſolitudinē in vnitate. Quā
obꝛem cum dico vnum. non me trinitatis turbat
numerus: qui eſſentiam non multiplicat. non va
riat non partitur. Rurſum cum dico tria. non me
arguit intuitus vnitatis: que illa quecunqꝫ tria
ſeu illos tres. nec in confuſionem cogit nec in ſin
gularitatem redigit. Idem me ſentire fateoꝛ et de
illa vnitate: cui ſecundum ab iſta inter cetera vna
honoꝛem dedi. Dico in chꝛiſto. verbum. animam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

et carnem ſine confuſione eſſentiaꝝ vnā eſſe ꝑſonā
et item abſq; preiuditio perſonalis vnitatis in ſua
numeroſitate permanere : Nec negauerim hāc ad
illud quoq; genus vnitatis pertinere: qua anima ⁊
caro vnus eſt homo Decuit quippe familiarius ſi-
miliuſq; cū hoīs cōuenire conſtitutione: quod pro
hoīe conſtitutū eſt ſacramentū. Decuit et cū ſum-
ma que in deo eſt et deus eſt vnitati congruere : vt
quō ibi tres perſone vna eſſentia : ita hic cōuenien
tiſſima quadā contrarietate tres eſſentie ſint vna
perſona Vides ne pulchre inter vtrāq; vnitatē hāc
collocari : in eo vtiq; q̄ conſtitutꝰ eſt mediator dei
et hoīm hō criſtꝰ ihūs : Pulcherrima inq̄ cōueniē
cia. vt ſalutare ſacramentū congrua q̄dā ſilitudīe
ambobꝰ reſpondeat : et ſaluāti viꝫ et ſaluato Ita
hec vnitas duaꝝ conſiſtens media vnitatū : alteri
ſuccūbere: alteri preminere cognoſcit̄ : quantū ſu
periore inferior: tm̄ inferiore ſuperior Tantā deni-
q; expreſſam vniōis vim in ſe prefert ea ꝑſona in q̈
deus et homo vnꝰ eſt criſtꝰ : vt ſi duo illa de ſe inui-
cem predices non erraueris : deū viꝫ hoīem. et ho
minem deū. vere catholiceq; pronūciās Non āt ſi-
militer vel carnem de aīa. vel animā de carne niſi
abſurdiſſime p̄dicas: et ſi ſiliter aīa et caro vnꝰ ſit
homo. Nec miꝝ ſi nō equꝫ potis aīa ſit ſua illa vi-
tali ⁊ ſua valida intentione connectere atq; ſuis af
fectibus aſtringere ſibi carnem : vt ſibi diuinitas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

hominem . illū qui predeſtinatus eſt filius dei in v-
tute longa cathena et fortis ad ſtringendū diuina
predeſtinatio . Ab eterno eſt enim . Quid longiꝰ
eternitate ? Quid diuinitate potentiꝰ ? Inde eſt
quod nec morte incidente vllatenꝰ intercidi hec vni
tas potuit : et ſi carne et aīa ab inuicem ſeꝑatis .
Et fortaſſis hoc ſenſit ille . qui ſe indignū profeſſꝰ
eſt ſoluere corrigiam calciamenti huius . Sed et
illa tria ſata de euangelio mixta et fermentata in
panem vnum . ſi q̄s ad hec tria dixerit pertinere : nō
incongrue id michi facere videbitur . Qm̄ bene ea
mulier fermentauit : vt nec diuiſione quidem facta
carnis et anime a carne vel anima verbū diuide-
retur Manſit et in ſeparatione . inſeparabilis vni
tas Neqꝫ enim que ex parte contigit ſeparatio : po
tuit vnitati preſcribere permanenti in totis tribus
Siue coniūctis ſiue diſiūctis duobꝰ : nihilominꝰ
perſeuerauit in tribus vnitas ꝑſonalis Eque vnꝰ
chriſtus . vna qꝫ perſona . verbū aīa et caro : etiam
mortuo hoīe ꝑdurauit . In vtero v͛ginis vt ſentio
ego . commixtio hec et fermentatio fcā eſt : et ipſa
mulier que miſcuit et fermentauit . Nam fermentū
n[illegible] immerito fortaſſe dixerim fidem marie Plane
beata que credit . qm̄ perfcā ſunt in ea ꝗ dicta ſunt
ei a dn̄o Perfecta āt non eſſent . ſi quo minus iuxta
verbū domini eſſet fermentatū totum : et ꝑpetuo
fermentatū ſeruans nobis tam in morte ꝙ in vita

pariter vnum atqꝫ integrum mediatorem dei et ho
minum cum ſua deitate hominem criſtum iheſum.
Aduertere eſt in hoc admirabili ſacramento: iuxta
numerum ſatorum mire et decentiſſime diſtinctio-
nis gradus Nouum. antiquum. eternum. Nouū:
animam que de nihilo tunc creata creditur cum in
fuſa. Antiquum: carnem que a primo vſqꝫ homi-
num. id eſt ex adam traducta cognoſcitur. Eter-
num verbum quod ab eterno patre coeternum illi
genitum. indubitata veritate aſſeritur Et in hÿs
triplex ſi diligenter aduertas diuine potencie gen⁹
ꝙ factum ſit de nihilo aliquid: de vetuſto nouum:
eternum beatumqꝫ de damnato et mortuo. Quid
hoc ad noſtram ſalutem? Multū ꝑ omnem mo-
dum. Primum quidem ꝙ peccato redacti in nihili
per hoc quodammodo iterato creati ſumus: vt ſi-
mus iniciū aliquod creature eius. Deinde ꝙ ex ve
tuſta ſeruitute in libertatem filiorū dei tranſlati:
in nouitate ſpiritus ambulantes. Poſtremo ꝙ
de poteſtate tenebrarum vocati ad regnum clari-
tatis eterne: in quo iam et conſidere nos fecit in
chriſto. Alieni ſunt a nobis. qui xpriſti a nobis
carnem alienari conantur: nouam creatam in
virgine. et non de virgine ſumptam impie aſſe-
rentes. Pulchre propheticus ſpiritus longe ante
occurrit huic ſentencie ymmo blaſphemie impio-
rum. egredietur inquiens virga de radice yeſſe:

et flos de radice eius aſcendet. Dixiſſe poterat
et flos de virga. ſed maluit de radice: vt vnde vir-
gam. inde florem duxiſſe originem demonſtraret.
Inde igitur ſumpta caro vnde orta virgo: nec no-
ua in virgine que prodijt ex radice Orte ſubſto
macharis. ſi adhuc pergimus querere quid ſit de-
us: tum q2 tociens iam queſitū eſt: tum q2 diffidiſ
inuentū iri. Dico tibi pater eugeni ſolus eſt deus
qui fruſtra nunq̄ꝫ queri p̄t. nec cū inueniri non p̄t.
Doceat te de hoc experimentū tuū Aut ſi nō. exp-
to credito. non mihi ſed ſcō qui ait Bon9 es domi
ne ſperantibus in te: aīe querenti te Quid ergo eſt
deus? Quod ad vniuerſū ſpectat finis ꝙ ad ele-
ctionem ſalus: quod ad ſe ipſe nouit. Quid eſt de
us? Voluntas omnipotens. beniuolentiſſima vir
tus. lumen eternū. incommutabilis ratio. ſumma
beatitudo: creans mentes ad ſe participandū. vi-
uificans ad ſentiendum. afficiens ad appetendū.
dilatans ad capiendum. iuſtificans ad promeren-
dum. accendens ad zelum. fecundans ad fructum
dirigens ad equitatem. formans ad beniuolentiā.
moderans ad ſapientiam. roborans ad virtutem
viſitans ad conſolationem. illuminās ad cognitio
nem. perpetuans ad immortalitatem. implens
ad felicitatem. circundans ad ſecuritatem. Quid
eſt de9? Nō min9 pena puerſoꝝ q̄ꝫ humiliū gloria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Eſt enim rationabilis quedã equitatis directio in
conuertibilis atꝫ indeclinabilis. quippe attingens
vbiqꝫ: cui illiſa oīs prauitas conturbetur neceſſe eſt
Quid ni in hãc omne tumidũ vł diſtortũ ĩpingat
et conquaſſetur? De vniuerſo quod obuiũ forte of
fenderit cedere neſcia rectitudo. Nam et fortitudo
eſt Quid iniquis volũtatibꝰ tam contrariũ et adũ
ſum. ꝙ ſemꝑ conari. impingere ſemper et fruſtra?
De oppoſitis volũtatibꝰ: ſolam ſue profecto adũ
ſionis referentibus penã. Quid tam penale ꝙ ſēꝑ
velle quod nunꝙ erit: et ſemꝑ nolle quod nunꝙ nõ
erit? Quid tã damnatũ ꝙ volũtas addicta huic
neceſſitati volẽdi nolendiqꝫ: vt ad vtrũlibꝫ ſicut nõ
niſi peruerſe. ita nõ niſi miſere moueatur? In eter
nũ non obtinebit qd vult: et quod nõ vult. in eter
nũ nihilominꝰ ſuſtinebit Digne oĩno vt q̇ ad nihilũ
afficitur vnꝙ quod deceat: ad nihil vnꝙ quod li
beat euadat Quis hoc facit? Rectus dñs deꝰ nr̄:
qui et cũ peruerſo peruertitur Nunꝙ recto prauoqꝫ
cõueniet: hec eĩ ſibi inuicẽ aduerſantur. et ſi non
inuicem ledant leſio alterius eſt: abſit vt dei Durũ
tibi eſt inquit cõtra ſtimulũ calcitrare: hoc ē nõ ſti
mulo durũ ſed recalcitrãti. Eſt et turpiũ pena deꝰ
lux eſt enim Et quid tam inuiſum obſcenis flagici
oſiſqꝫ mentibus? Profecto oīs qui male agit. odit
lucem Sed dico Nunquid potuerit declinare? Mi
nime omnino lucet vbiqꝫ. et ſi nõ omnibꝰ Deniqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

in tenebris lucet: ⁊ tenebre eã non comprehenderũt. Videt tenebras lux: cui hoc eſt videre qḋ lucere: ſꝫ non viciſſim a tenebris ipſa videtur: quia tenebre eam non comprehendũt. Et videntur ergo vt confundantur: et nõ vident ne conſolentur Nec modo a luce et in luce videntur A quo vel a quib⁹? Ab oĩ vidente: vt pro multitudine intuentiũ ſit confuſio multa. At nullus de tanta numeroſitate ſpectantium. moleſtior oculus ſuo cuiuſqꝫ eſt Non eſt aſpectus ſiue in celo ſiue in terra. quem tenebroſa cõſcientia ſuffugere magis velit: minus poſſit. Non latent tenebre vel ſe ipſas: ſe vident que aliud non vident: Opera tenebrarum ſequuntur illos: nec eſt quo ſe abſcondant ab eis ne in tenebris quidem Hec eſt vermis que non moritur: memoria preteritorum. Semel iniectus vel potius humatus per peccatum. heſit firmiter: nequaꝙ̃ deinceps auellendus. Nec ceſſat rodere conſcientiã: eaqꝫ paſtus eſca vtiqꝫ inconſumptibili perpetuat vitam. Horreo vermem mordacem: et mortem viuacem. Horreo incidere in manus mortis viuẽtis: et vite morientis Hec secũda mors que nunꝙ̃ per occidit: ſed ſemper occidit Quis det illis ſeḱ mori quo nõ moriantur in eternũ. qui dicunt montib⁹ cadite ſuper nos. et collibus cooperite? Quid niſi mortẽ mortis beneficio aut finire aut euadere volũt. Deniqꝫ inuocabũt mortẽ ait: et nõ veniet Intuere id clari⁹

Conſtat immortalem animā eſſe: nec aliqn̄ abſq;
ſua memoria viuere: ne non aīam aliqn̄ eſſe conti-
gat Itaq; durante anima: durat et meōria Sed q̄
lis? Feda flagicijs: horrida a facinorib⁹: vanita
te tumida: contemptu hiſpida et neglecta: que prio
ra tranſierunt. et non tranſierūt Tranſierūt a ma
nu: et non mente Qd̄ factū eſt. factum non eſſe nō
p̄t Proinde et ſi facere in tp̄e fuit: ſʒ feciſſe in ſempi
ternū manet Nō tranſit cū tp̄e: qd̄ tempora trāſit
In eternū ergo neccē eſt cruciet: qd̄ perperā te egiſſe
in eternū memineris Experiri erit hoc veritate vo-
cis illius: arguam te et ſtatuā contra faciem tuā.
dn̄s locutus eſt. cui ōne aduerſū et ſibi aduerſari
neceſſe eſt: vt ſit ſera querela O cuſtos hoīm quare
poſuiſti me contrariū tibi: et factus ſum mihimet
ipſi grauis? O eugeni ita eſt Non poteſt deo eſſe
contrariū quod et ſibimet coherere. ſʒ ōnis qui ar-
guetur a deo. arguetur et a ſeipſo. Non eſt ſane iā
tunc quid aut veritatem diſſimulet ratio: aut rati-
onis intuitū anima declinet abrupta menbris cor
poris in ſeſe collecta. Quo enim id valeat: ſopitis
concluſiſq̄ in morte ſenſibus per quos itaq; curio-
ſius exire et a ſe ire ſolebat. in eā que preterit mun-
di h⁹ figurā Vides turpib⁹ nihil deeſſe ad cōfuſio
nem: cū producētur ſpectaculū fieri deo. āgelis. ho
minibus. ſibiipſis O q̄ male mali ōnes locati ſūt
vtiq; oppoſiti torrenti huic directe eq̄tatis: et huic

lumini ꝑpalate veritatis expoſiti Nōne hoc ē per-
petuo tūdi: perpetuoq; confundi? Duplici contriti
one ait ille contere eos domine deus noſter. Quid
eſt deus? longitudo: latitudo: ſublimitas et pꝛo-
fundū Quid inquis? Tenemus te quaternitatis
q̈ꝑ abhominatus es pꝛofeſſoꝛem. Minime Abho-
minat⁹ ſum et abhominoꝛ. Viſus ſum pꝛotuliſſe
pluralia: ſ; vnū eſt. Vnus deus ſignificatus eſt pꝛo
captu noſtro: non pꝛo ſuo ſtatu Diuiſus hic eſt: nō
ille Voces diuerſe: ſemite multe: ſed vnū per eas
ſig̃tur: vnus queritur Non diuiſiones ſubſtaucie in
quaternario iſto expꝛeſſe ſūt: non dimenſiones q̈-
les in coꝛpoꝛibus intuemur: non diſtinctio perſona
lis qualem in trinitate adoꝛamus: nō numer⁹ pꝛo
pꝛietatū qualem perſonis ipſis ineſſe fatemur: et ſi
non aliud a perſonis: Alioquin hoc ſingulū hoꝛū
in deo quod quattuoꝛ ſimul: hoc quattuoꝛ ipſa qd̄
ſingulum eſt: Nobis autem quia non poſſum⁹ cū
deo ſimplicitate contendere: dum contendim⁹ ap-
pꝛehendere vnum: occurrit velut quadꝛuplicatum
Facit hoc ſpeculū et enigma: per qd̄ ſolū interim
videre datur: Cum autem videbimus facie ad fa
ciem: videbimus ſicuti eſt: Nec enim iam tunc fra
gilis acies mentis noſtre quantumlibet vehemen-
ter intendens: aliquatenus reſiliet: diſſilietve in
ſuam pluralitatem: Colliget ſe magis adunabit
confoꝛmabitq; vnitati illius: vel potius vnitati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

illi, vt vna facies vni reſpondeat faciei. Nempe ſi
miles ei erimus: quia videbimus eum ſicuti eſt.
Beata viſio: ad quam merito ſuſpirabat qui ait.
Exquiſiuit te facies mea: faciem tuam domine re-
quiram Et quia adhuc in querendo res eſt: interī
aſcendamus quadrigam iſtam vtpote infirmi et ī
becilles indigentes tali vehiculo: ſi forte vel ſic ap
prehendamus in quo apprehenſi ſumus. id eſt hu
ius ip̄ꝰ vehiculi rationem. Nam hoc monitū ha
bemus ab ipſo auriga et primo currus huius exhi
bitore: vt ſtudeamus comprehendere cum omni-
bus ſanctis. que ſit longitudo. latitudo. ſublimi-
tas et ꝓfundū. Comprehendere dicit nō cognoſce
re: vt non curioſitati contenti ſcīe. tota cura fru-
ctui inhiemus. Non in cognitione eſt fructus. ſʒ
in comprehenſione. Alioquin ſcienti bonum et nō
facienti vt ait quidam. peccatum eſt ei: et ipſe pau
lus in alio loco. ſic currite vt comprehendatis.
Quid ſit cōprehendere inferius declarabo Quid
igitur eſt deus? longitudo inq̄. Quid ipſa? E-
ternitas. Hec tam longa vt non habeat terminum
non magis loci ꝙ temporis. Eſt et latitudo. Et
ipſa quid? Caritas. Quibus et iſta terminis
anguſtetur in deo qui nihil odit horum que fecit?
Deniqꝫ ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos et ma-
los: et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Ergo et
inimicos includit ſinus ille .. Ne hoc quoqꝫ

quoqꝫ contentus : euadit in infinitū Omnē nōmo do affectionem ſꝫ et cognitionem excedit: adijciēte apoſtolo et dicēte Scire etiā ſupeminētem ſcie ca‑ ritatem criſti Quid pl⁹ dicā ? Eterna eſt Niſi ꝙ hꝯ plus forſitan eſt: qꝛ eternitas eſt Vides tantā eſſe latitudinem: quantā et longitudinē ? Vtinā ſic vi‑ deas non tantā eſſe ſed ipſam: id eſt eſſe vnā qđ al teram: nō min⁹ vnā ꝙ̄ duas : nec pl⁹ duas ꝙ̄ vnā Deus eternitas . deus caritas eſt: longitudo ſine protenſioē. latitudo ſine diſtentioē In vtroqꝫ piter locales qđē excedit tpaleſqꝫ anguſtias. ſed liberta te nature. non enormitate ſbnē Tali mō imenſus eſt q̄ oīa fecit in menſura: et q̄uis immenſus hic tū modus et ipſius immenſitatis Quid item de⁹ ? Sublimitas et profundū . In altero ſupra oīa: in altero infra oīa. liquet in deitate nuſꝙ̄ claudicare equalitatem: ſtare eam vndiqꝫ ſir miter. conſtare i mobiliter ſibi Sublime potenciā. profundū ſapiaꝫ eius conſidera . Ex eq̊ et iſta reſpondent ſibi: dū ⁊ ſublimitas inattingibilis. et pfunditas eque iſcru tabilis cognoſcatur : paulo admirante et exclamā te . O altitudo diuiciarum ſapiencie et ſcientie dei ꝙ̄ inſcrutabilia ſunt iudicia eius. et inueſtigabiles vie eius . libet et nos exclamare cum paulo : hoꝝ vtrumqꝫ intuentes in deo et cum deo ſimpliciſſimā vnitatem . O ſapiencia potens : attingens vbiqꝫ fortiter . O potencia ſapiens : diſponens omnia

ſuauiter Res vna: effectus multiplex: operationes
q3 diuerſe. Et illa vna res eſt longitudo propter
eternitatem: latitudo propter caritatem: ſublimi-
tas propter maieſtatem: profunditas propter ſapi
enciam Nouim9 hec num: ideo et arbitramur nos
comprehendiſſe? Non ea diſputatio comprehēdit.
ſed ſanctitas: ſi quo modo tamen comprehendi
poteſt quod incomprehenſibile eſt At niſi poſſet nō
dixiſſet apoſtolus: vt comprehendamus cum om-
nibus ſanctis. Sancti igitur cōprehendunt Que
ris quomodo? Si ſanctus es. comprehendiſti et
noſti: ſi non. eſto. et tuo experimento ſcies. San-
ctum facit affectio ſancta: et ipſa gemina. timor do
mini ſanctus. et amor ſanctus hijs perfecte affec
ta anima: veluti quibuſdam duobus brachijs ſuis
comprehendit. amplectitur. ſtringit. tenet et ait.
Tenui eum: nec dimittam Et timor quidem ſubli-
mi et profundo: amor lato longoq3 reſpōdet Quid
tam timendū. q̄ꝫ poteſtas cui non pt reſiſtere: q̄ꝫ ſa
pientia cui abſcondi non potes? Poterat min9 ti-
meri deus: alterutro carens. Nunc autem perfec
te oportet timeas illū cui nec oculus deeſt omnia
videns: nec man9 potens oīa. Quid itē tā amabi
le q̄ꝫ amor ipſe quo amas et q̊ amaris? Amabili-
orem tamen iuncta caritas facit: que dum non ex-
cidit. foras mittit ſuſpicionem. Ama igitur perſe
ueranter et longanimiter: et habes longitudinem

Dilata amorem tuum vſq; ad inimicos et latitu-
dinem tenes Eſto etiam in omni ſollicitudīe timo-
ratus : et ſublime profundūq; apprehendiſti Aut
ſi maius quattuor eque tua . diuinis quattuor re-
ſpondere : facis hoc ſi ſtupes . ſi paues . ſi ferues
ſi ſuſtines . Stupenda plane ſublimitas maieſta
tis . pauēda abyſſus iudiciorum Feruorē exigit ca
ritas . eternitas perſeuerantiā ſuſtinendi . Quis
ſtupet : niſi qui contemplatur gloriā dei ? Quis
pauet : niſi qui ſcrutatur profundū ſapie dei ? Quis
feruet : niſi qui meditatur caritatem dei ? Quis ſu
ſtinet et perſeuerat in amore : niſi qui emulatur eter-
nitatē caritatis ? Nēpe eternitatis quandā yma
ginem pſeuerancia prefert. Deniq; ſola eſt cui eter
nitas redditur : vel potius que eternitati hominem
reddit. dicente dño. qui perſeuerauerit vſq; in finē
hic ſaluus erit . Et nunc aduerte in quattuor
iſtis : contemplatiōis ſpecies quattuor . Prima et
maxima contemplatio eſt ammiratio maieſtatis
Hec requirit cor purgatum vt a vicijs liberum atq;
exoneratum peccatis . facile ad ſuperna leuet : in-
terdum quoq; vel per aliquas morulas ſtupore et
extaſi ſuſpenſum teneat ammirātem. Secunda au
tem neceſſaria eſt huic . eſt enim intuens iudicia
dei . Quo ſane pauido aſpectu . dum vehementi-
us concutit intuentem . fugat vicia. fundat virtu
tes : iniciat ad ſapienciam : humilitatem ſeruat

ſeruat Virtutū ſiquidem bonū quoddā ac ſtabile fundamentū. huilitas. Nēpe ſi nutet illa. virtutū aggregatio nō niſi ruina eſt Tercia contemplatio occupatur vł potiꝰ ociatur circa meōriā beneficiorum: et ne dimittat in gratū ſollicitat memorātē ad amorē benefactoris De talibꝰ dicit propheta. loquens ad dn̄m Memoriā abundancie ſuauitatiſ tue eructabūt Quarta que retro ſunt obliuiſcens in ſola requieſcit expectatione promiſſorum. Que cū ſit meditatio eternitatis ſiquidem que promittūtur eterna ſunt. longanimitatē alit et pſeuerātie dat vigorem Puto iam facile eſt quattuor nrā hec quattuor illis apoſtoli aſſignare: dū longitudinē comprehendit meditatio promiſſorū: latitudinem recordatio beneficioꝝ: ſublimitatem cōtemplatio maieſtatis: profundū inſpectio iudicioꝝ Querendus adhuc fuerat qui nec ſatis ad hec inuentꝰ eſt: nec queri nimis pt. At orando forte ꝗ̄ diſputādo dignius queritur. et inueitur faciliꝰ. Proinde is ſit finis libri: ſʒ non finis querendi.

Expliciunt libri quinqꝫ beati bernardi abbatis clareuallenſis de conſideratione ad eugenium papam Impreſſi zwolł per me petrū de os Anno dn̄i M cccc octogeſimoſexto x° kalendas ſeptembris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 95